

Általános favédelmi rendtartás

Jogi eszközök és lehetőségek a települési fák védelméhez
(Jogi háttéranyag)

Összeállította: Kalas Ügyvédi Iroda, Győr

Készült a Reflex Környezetvédő Egyesület „Közösségben a városi fákért” elnevezésű programjának keretében

A program az Agrárminisztérium Zöld Forrás programja támogatásával valósult meg. PTKF/ 543/ 2018.

AGRÁRMINISZTERIUM

Reflex Környezetvédő Egyesület, Győr 2019

Tartalomjegyzék:

	oldal
Bevezetés	3.
I. Fejezet	
I./1. Favédelmi eljárások az általános közigazgatási eljárásban	4.
I/2. Közérdekű információk beszerzése	10.
II. Fejezet	
II/1. Önkormányzatok a zöldterületek védelmében (valóság)	16.
II/2. ... sz. Önkormányzati rendelet a fás szárú növények védelméről (lehetőség)	20.
III. Fejezet	
III/1. A fák védelmét szabályozó rendelkezések és azok alkalmazása	31.
III/2. A fák értékének meghatározása	53.
IV. Fejezet	
IV/1. 346/2008. (XII. 30.) Korm. Rendelet a fás szárú növények védelméről	57.
IV.2 A Szervek aktív információs joga (adat közzétételi kötelezettsége)	60.
V. Felhasznált irodalom	67.

Bevezetés

Ez az összeállítás a FM Zöld Forrás PTKF/543/2018 számú projekt keretében készült és a városi fásszárú növények védelméről szól. Pontosítva: a téma hatályos jogi szabályozásáról, annak kihasználható illetve kihasználásra váró jogi kapcsolódási pontjairól. Úgy mellékesen megjelennek az anyagban a más jogágakban fellelhető, jogérvényesítést segítő rendelkezések és a jogérvényesítés civil tapasztalatai is.

Mint tudjuk a pótlásul frissen kiültetett fák biztonságát előírás szerint *„három telített, kőmart, 220 cm hosszúságú, 6 cm átmérőjű fa támrúd”* biztosítja. Stílszerűen szólva ez a jogi segédanyag a még ki nem vágott fák támrúdja hivatott lenni. Mondjuk szintén három oldalról.

Az **első támrúd** a fák védelmében fellépő civilek mankója is lehet – hiszen a „favédelmi ügyekben” lefolytatott közigazgatási hatósági eljárás menetét, szabályait mutatja be (**2016. évi CL. Törvény**). A jogi szövegben megjelenő „civil kommentek” a környezetvédő szervezetek gyakorlati tapasztalatit építik be. Keretben elhelyezve jelzi, hogy ez nem feltétlenül azonos a jogi szabályozást elkészítő szakemberek véleményével. Mivel az „ügyfélséghez” szorosan kapcsolódik - ehhez a részhez csatoltuk a közérdekű adatok beszerzését segítő tudnivalókat is.

A **második támrúdként** egy önkormányzati favédelmi jogszabálykeret szolgál – és a már meglévő önkormányzati rendeletekre támaszkodik. Ezt a fejezetet azoknak a képviselő testületeknek szánjuk, akik eddig ilyen-olyan okból nem tették meg, de most már lépni szeretnének. Késztetést éreznek arra, hogy településükön a jelenlegi Kormányrendelet keretein túllépően, saját önkormányzati rendelettel szabályozzák a köz- és a magánterületeken álló fák védelmét (a rendelet-minta összeállítását egy széleskörű felmérés előzte meg).

A **harmadik támrúd** a fák védelméhez jelenleg rendelkezésre álló egyéb jogszabályi rendelkezéseket mutatja be. Jogáganként, jogszabályonként, egyenként – hogy favédelmi beadványainkban, jogorvoslatainkban könnyebb lehessen kikeresni a hivatkozási alapot.

Ez persze nem minden, mert a *„három támrudakat felül körülölelőleg léccel merevíteni, a fatörzset pedig hozzájuk hevederrel rögzíteni kell”*. Ebben a jogi segédanyagban maga a gyakran felhivatkozott **346/2008. (XII.30.) Kormányrendelet** lesz az körülölelő összekötő kapocs. Beépítve teljesen, úgy ahogy kell. Belefér, hiszen a Kormányrendelet terjedelme legalább olyan visszafogott, mint a szabályozási színvonala. Alkalmazásának hatékonyságát a magunk részéről egy kis információs jogi rész beépítésével próbáltuk segíteni.

Mint kitűnik, jogi segédanyagunk nem foglalkozik a városi fák és zöldterületeknek az egyes környezeti elemekre gyakorolt hatásaival, azok ökológiai- és életminőségre ható szerepével. Nem térünk ki a fák védelmében fellépő lakosság és a civil szervezetek részére rendelkezésre álló nem jogi eszközökre sem

Ezekben a témákban ugyanis már rendelkezésre állnak magas színvonalú írott anyagok (pl. Radó Dezső: *„A növényzet szerepe a környezetvédelmében”*, vagy a Védegylet által jegyzett *„Mielőtt odaláncolod magad”* c. könyvek). Jogi vonalon a Levegő Munkacsoport publikációit, vagy a *„Közösségi részvétel az erdők védelmében”* c. EMLA–WWF közös kiadványt ajánlanánk a fák és a „favédő harcosok” figyelmébe.

Győr, 2019. szeptember

I. fejezet

I. /1. Favédelmi eljárások az általános közigazgatási eljárásban

A fás szárú növények védelmének (és kivágásának) szabályairól alapvetően a **346/2008. (XII.30.) Kormányrendelet** (KR.) rendelkezik. A Kormányrendeletet a II. Fejezetben magyarázzuk, a IV. Fejezetben pedig teljes egészében közöljük. Most csak annyit, hogy ez a „központi” jogszabály hangsúlyosan csak a települések közterületein lévő fákkal, cserjékkel kapcsolatban tartalmaz rendelkezéseket.

Maga a KR. a fapótlásnál alkalmazott kompenzációs rendelkezések megállapítására ad felhatalmazást az egyedi önkormányzati szabályozásra. Ugyanakkor környezetvédelmi törvény (1995. évi LIII. tv.) értelmében a települési önkormányzatoknak jogukban állt a szabályozást a nem közterületi ingatlanokra is kiterjeszteni és környezetvédelmi indítatásból tulajdoni korlátozást szabályozni (pl. fakivágás engedélyhez kötése).

Sajnos ezekkel a lehetőséggel eddig kevés önkormányzat élt (lásd. felmérésünket az ezt tárgyaló II. fejezetben). Ahol azonban a témában saját Ök. rendeletet alkottak (vagy a témával kapcsolatos szabályaikat valamelyik meglévő Ök. rendeleteikbe beépítették), ott a most tárgyalt általános közigazgatási rendtartás (Ákr). alapján lefolytatott hatósági eljárásokban az eljáró jegyzők értelemszerűen nem csupán a KR., de a vonatkozó helyi Ök. rendelet rendelkezéseit is alkalmazzák.

A hatósági eljárás megindítása

A KR. hatálya alá tartozó *fás szárú növényeinek telepítésével, ápolásával, kivágásával, pótlásával kapcsolatos* négyfajta engedélyezési eljárást a jelenleg hatályos szöveg szerint minden esetben a települési önkormányzat jegyzőjénél kell indítani. A rendelet ehhez a fakivágási kérelem benyújtásához ad egy segítő mellékletet, de annak használata nem kötelező (viszont megkönnyíti a kérelmező dolgát, mert kitöltésével minden szükséges adat a hatóság rendelkezésére áll). **Ha nem a „hivatalos” nyomtatványt használjuk, akkor is igyekezzünk minden lényeges (ingatlanra és fára vonatkozó) adatot megadni és kérelmünket lehetőleg fényképpel alátámasztani.**

Kivágás iránti kérelmet bárki benyújthat.

A kérelem illetéke 3000.- Ft. – a kérelem beérkezését a hatóság iktatja, úgy van, a kérelmező ügyféllé válik. Az eljárás a kérelemnek az eljáró hatósághoz történő megérkezését követő napon indul - az ügyintézési határidő 30 nap.

Maga az eljárás az általános közigazgatási rendtartásról szóló **2016. évi CL. törvény (Ákr.)** előírásai szerint zajlik..

Minthogy a hatóság saját ügyében nem járhat el, érintettség esetén **/Ákr. 23.§ (4) bek./** a jegyző a Kormányhivatalhoz fordul másik hatóság kijelölése érdekében.

A kijelölt másik jegyző eljárását nyilván szintén a Ákr. szerint folytatja le, a KR. rendelkezései mellett azonban ő is figyelembe veszi az eredetileg érintett önkormányzat témát szabályzó helyi rendeletét is (már ha van mit figyelembe venni).

Civil komment

*A téma jellege, helyi közösségi érintettsége miatt a közterületi fák védelmével (netán kivágásával) kapcsolatos eljárás lefolytatását gyakran közérdekű bejelentéssel kezdeményezik. Hivatkozási alapja a panaszokról és közérdekű bejelentésekről szóló **2013. évi CLXV. Törvény**.*

Segítségével a bejelentő személy, vagy szervezet úgy tudja a hatóság gépezetét beindítani, hogy közvetlen érdekelttségét nem kell bizonyítani. Ráadásul a beadvány illetékmentes és a törvény rendelkezik a bejelentő védelméről is.

Az eljárást, intézkedést a tényállás és a kezdeményezés pontos leírásával bárki kezdeményezheti - a megkeresett Szervet 30 napon belül intézkedési (és tájékoztatási) kötelezettség terheli. Tehát akár ügyfélként vonják be a megindult eljárásba, akár névtelenséget kérő bejelentő marad – mindenképpen gyors, olcsó és érdemi ügyintézés remélhető.

Közérdekű bejelentés szóban, írásban is megtehető, de az önkormányzatok közérdekű bejelentések védett elektronikus rendszere is fogadja azokat

Ha nincs összeférhetetlenség, akkor maga a megkeresett hatóság folytatja le a közigazgatási eljárást. A **KR. 1.§ (2) bekezdése** azonban felsorolja azokat a területeket, ahol, hogy a Kormányrendelet helyett más jogszabályok előírásait kell alkalmazni.

A jegyző megállapítja, hogy ki az ügyfél, hogy valóban a KR hatálya alá tartozó (a település közterületén lévő) fáról van-e szó? Mérlegeli azt, hogy az eljárásba előreláthatóan milyen szakhatóságot kell megkeresnie, szakértőt bevonnia.

Az eljárás megindításáról az ügyfelet/ügyfeleket értesíteni kell.

Az Ákr. Ezzel kapcsolatos általános szabályaihoz képest a **KR. 6.§ (5) bekezdése** tartalmaz egy speciális rendelkezést : az eljárás megindítását ugyanis 5 napon belül hirdetményi úton is közzé kell tenni, amennyiben a kivágással érintett fásszárú növény „a település szempontjából kiemelt „szakmai, tudományos, település és kultúrtörténeti értéket képvisel”.

A rendelkezés célja a nagyobb nyilvánosság biztosítása, tehát hogy ezekben az esetekben az érintettek nagyobb eséllyel gyakorolhassák ügyféli jogaikat (a definíció nem pontos, de feltehetően védelem alatt álló értékekről van szó).

Civil komment

A közhírré tételnek nem csupán helyi védelem alatt álló fánál (fasornál) van jelentősége, hanem akkor is, mikor egy-egy „közműfejlesztés”, vagy beruházás okán jelentős számú fásszárú növény kivágását tervezik. Ilyenkor a hatóság hirdetményben vagy közhírré tétellel köteles a hatásterületen élők tudomására hozni az eljárás megindítását (ezzel együtt az ügyféli bejelentkezés lehetőségét).

Ezzel megnő az esély arra, hogy az érintett polgárok és szervezetek valóban időben tudomást szereznek az eljárásról. Márpedig aki időben kapja az információt, az időben eldöntheti, hogy akar-e az eljárásban ügyfél lenni, vagy hogy miképpen szervezi meg érdekeinek hatékony képviselését. Fordulhat szakértőhöz, ügyvédhez, vagy felkeresheti valamelyik tapasztalt civil szakmai szervezetet is.

Az ügyfél

Az **Ákr. 10.§. (1) bekezdés** értelmében ügyfél az a természetes személy, illetve az a jogi személy, egyéb szervezet, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti, akire nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz, vagy akit hatósági ellenőrzés alá vontak. Alapvetően fontos meghatározás, az ügyféli státusz meglétét az eljáró hatóság eljárásában folyamatosan vizsgál.

Civil komment

Itt főleg a „jogos érdek” fennálltának bizonyítása problémás, hiszen az ügyféli pozíció megszerzésénél a jogos érdekekkel kapcsolatos közvetlen érintettség (az eljáró Szerv által elismert közvetlenség és érintettség) lesz meghatározó.

Magyarul: aki ügyfél szeretne lenni, annak beadványában bizonyítania kell, hogy van ügghöz kapcsolódó jogos érdeke és az őt közvetlenül érinti. Például a polgár úgy érzi, a parkban lévő fához neki is van köze és szeretne részt venni az őt (is) érintő ügyek intézésében. Tágan értelmezi az ügyféli definíciót, jogilag érintettnek érzi magát és indítatást érez arra, hogy érdekeit ügyfélként érvényesítse.

A Szervnek viszont mérlegelési joga van annak eldöntéséhez, hogy felhivatkozott jogos érdek valóban "közvetlen-e" vagy csak távoli [Ákr. 10. §] – és ő általában inkább a saját logikája, tapasztalatai szerint értelmez. Tudja például, hogy egy ügyfélnek olyan eljárási jogosítványai lesznek, melyekkel a legegyszerűbbnek tűnő hatósági eljárást is megtekerheti. Jelenlétével az addig blankettán lerendezhető rutin-eljárás több szereplőssé válik - ahol a beavatkozó ügyfél gyakorolja a jogait. Ezt-azt indítványoz, itt-ott megjelenik, betekintget, ráadásul néha még fellebbez is.

Szóval jobb őt inkább távol tartani...

A **10.§ (2)** bekezdése szerint „Törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtában megállapíthatja azon személyek és szervezetek körét, akik (amelyek) a jogszabály erejénél fogva ügyfélnek minősülnek”.

Ez a rendelkezés különösen fontos lehet ez a helyi környezetvédő civil szervezetek számára. A környezet védelméről szóló **1995. évi LIII. tv. 98.§ (1) bekezdése** szerint ugyanis „A környezetvédelmi érdekek képviselőjére létrehozott politikai pártnak és érdekképviselőnek nem minősülő, a hatásterületen működő egyesületeket a környezetvédelmi közigazgatási hatósági eljárásokban a működési területükön az ügyfél jogállása illeti meg.”

A helyi környezetvédelmi szervezet tehát működési területén ügyfélként tud beavatkozni azokba a környezetvédelmi hatósági eljárásokba - ahová a polgárt érintettként sajnos be sem engedik. A megoldás logikusnak tűnik: Az eljárásból kirekesztett érintett kérje a helyi civil szervezetek segítségét!

De ha egyedül harcol, akkor érintettségénél hivatkozhat akár az AJB-836/2018 intézkedésében tett megállapításra, mely szerint a fák számos „ökológiai szolgáltatása” nagyobb területen fejti ki pozitív hatását. Az árnyékot ugyan csak maga alá adja - de pl. a fák porelvonó, vízvisszatartó, zajcsökkentő, széndioxid megkötő hatásait nem csak a közvetlenül érintett szomszédok, hanem a teljes közösség számára nyújtja és így fontos közérdek fűződik azok megőrzéséhez.

A közigazgatási eljárás lefolytatása

A kérelmet tartalma szerint kell elbírálni - akkor is, ha az nem egyezik az ügyfél által használt elnevezéssel (a gallyazási, csonkolási kérelem adott esetben takarhat kivágási, vagy „kihalasztási” szándékot is)

A tényállás tisztázásának folyamatában a hatóság felderíti a tényállást, megállapítja, hogy nincs-e szükség azonnal intézkedésre (pl. közvetlen életveszély esetén). Favédelmi ügyekben rendszerint helyszíni szemlét tart, netán egyeztető tárgyalást is. Eljárásába nagy valószínűséggel szakértőt von be, hiszen a téma olyan, hogy alapvetően feltételezi a független szakember (műszeres favizsgálat, szakvélemény) közreműködését. Jogszabályban meghatározott esetekben kötelező a szakhatóság (pl. természetvédelmi, erdészeti szakhatóság) megnyilatkoztatása is.

A hatóság az Ájr. szerint tehát – főszabályként- nem sommás, hanem teljes eljárás folytat le.

Nagyobb érintettség, jelentősebb kitermelési kezdeményezés esetén (pl. ha az közparkot, vagy közjóléti zöldterületet érint), avagy fokozott és nyomatékos lakossági érdeklődés megnyilvánulásakor akár lakossági fórumot is összehívhat.

Ezt ugyan általában nem a jegyző, hanem az érintett lakosság vagy civil szervezet szervezi, de a tapasztalat szerint egy ilyen közvetlen véleménycsere nem csak a döntés társadalmi elfogadottságát segítheti, de annak szakmai megalapozását is.

A tényállás elvárhatóan gondos tisztázása után az ügy érdemében a jegyző határozattal dönt. Az eljárás lefolytatásának 30 napos azonban határidejébe az Ákr. szerint nem számít bele a hiánypótlás, a szakértői vélemény elkészítése.

Ez azért lehet lényeges, mert a **KR. 6.§ (4) bekezdése** egy sajátos rendelkezést tartalmaz: *„Amennyiben a jegyző ügyintézési határidőn belül nem dönt a fás szárú növény kivágásáról, az engedélyt a kérelemben foglaltak szerint megadottnak kell tekinteni”*. Ez ugyan nem jó hír sem a környezetnek, sem a jogbiztonságnak, de a KR. így rendelkezik.

Azt, hogy a döntés szakmai megalapozásaként miket kell a közterületen lévő fás szárú növények telepítésénél, fenntartásánál, kivágásánál figyelembe venni, előírni, megtiltani, a KR. pontosan leírja (jó esetben a helyi Ök. rendelet kiegészíti).

A hatóság a fa kivágására irányuló kérelmet vagy elutasítja (**KR. 6.§ (3) bek.**) – vagy hozzájárul ahhoz. Ha olyan a kérelem, akkor kifejezetten kötelezhető is a szakértő céget a fa kivágására, pl. ha hivatalból észlelik, vagy közérdekű bejelentő jelzi, hogy a fa élet- vagy vagyónbiztonságot veszélyeztet. Ez utóbbi esetben a döntés azonnali végrehajthatósága is elrendelhető.

Kivágás esetén **KR. 8.§-a** alapján a határozatnak rendelkeznie kell a kivágott fa pótlásról is. A rendelet a tiltott fafajtákról, a pótlás helyéről, határideiről részletesebben - de mennyiségileg, csak úgy általában szól: *„A közterületen lévő fás szárú növény kivágását követő 1 éven belül a használó köteles gondoskodni a növény helyben történő szakszerű pótlásáról”* **18.§ (1) bekezdés/**.

Így megközelítve – önálló szabályozás hiányában- sajnos jogszerűnek tekinthetők azok a kivágást engedélyező határozatok, melyek a pótlás mértékét egy az egyben állapítják meg. Vagyis egy 50 éves egészséges lombosított fa kivágásának pótlásául egy darab kétszer iskolázott (12-14 cm. törzsátmérőjű) fáska elültetését írják elő. És

sajnos ez a jellemző – holott mint említettük a KR. megadja a lehetőséget arra, hogy a helyi önkormányzatok saját rendeletükben, maguk szabályozzák az érvényesíteni kívánt pótlási/ kompenzációs intézkedéseket.

Márpedig ha ilyen helyi rendelet nincs, fellebbezésünkben alighanem hiába hivatkozunk arra, hogy a döntésben előírt fapótlás sérti az alapjogokat, a környezet és a jövő generáció érdekeit...

A döntést tartalmazó határozatot a hatóság közli az ügyféllel, továbbá akire nézve az rendelkezést tartalmaz, valamint a bevont szakhatósággal.

A jegyző által hozott határozat ellen az érintettek a közléstől számított 15 napon belül fellebbezhetnek. A közlés általában írásos kézbesítést jelent - fakivágási ügyekben azonban alkalmazták az **Ákr. 89.§ (1) bekezdését** is: a döntés kivonatos közhírré tétele a Szerv honlapján, illetve kifüggesztés a hirdetőtáblán (ezt hívják Közleménynek).

Ilyen esetben a hozott döntés (határozat, végzés) az ügyben eljáró Szervnél tekinthető meg teljes terjedelemben – a megadott helyen és időben.

A **8.§ (3) és 4. bekezdés** felsorolja azokat az eseteket, mikor a végleges (vagy azonnal végrehajtható döntést) a hatóság közhírré teszi. Ezeknek „favédelmi eljárásokban” jelentőségük lehet. Tehát azokat kell közhírré tenni:

- amelyet közérdekű keresettel meg lehet támadni
- amelyet személyek széles vagy pontosan meg nem határozható köre számára életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet megelőzése, elhárítása vagy káros következményeinek enyhítése érdekében hozott, vagy
- amelyet a közbiztonság fenntartása érdekében vagy fontos közrendvédelmi, környezet- vagy természetvédelmi okból hozott.
- több mint ötven ügyfél részvételével zajló eljárásban hozott.

Az **(5) bekezdés** a döntések megismerhetőségével kapcsolatban tartalmaz fontos rendelkezést. Ha törvény a döntés nyilvánosságát nem korlátozza vagy nem zárja ki, az eljárás befejezését követően a véglegessé vált határozatot, valamint az elsőfokú határozatot megsemmisítő és az elsőfokú határozatot hozó hatóságot új eljárásra utasító végzést bárki korlátozás nélkül megismerheti. Márpedig „favédelmi” ügyek esetében nem tudunk ilyen kizáró rendelkezésről.

Érthető okból a határozatban lévő személyes és védett adatokhoz az illetéktelenek ezután sem juthatnak hozzá (azok előzetesen kitörölnökd). Vagyis kvázi kikérhető, közérdekű adatként viselkednek.

Civil komment

A környezetvédelmi törvény (1995. évi LIII. tv.) példaértékű módon ennél is tovább szélesíti a környezetvédelmi hatóság aktív információs jogát (kötelességét). A 71.§ (3) bekezdése szerint ugyanis a környezetvédelmi hatóság lényegében minden széles érintettségű eljárásban kiadott határozatát (engedélyét) közhírré tesz - annak véglegessé válására tekintet nélkül.

Érdekes kérdés, hogy a fakivágási, pótlási stb. ügyekben – lényegében környezetvédelmi hatóságként eljáró- jegyzők eljárásaira mennyiben vonatkozik ez a rendelkezés?

Jogorvoslatok

Az **Ákr. 118.§ (1) és (2) bekezdése** tartalmilag erősen behatárolja a jogorvoslati kérelmet: *„Fellebbezni csak a megtámadott döntésre vonatkozóan, tartalmilag azzal közvetlenül összefüggő okból, illetve csak a döntésből közvetlenül adódó jog- vagy érdeksérelemre hivatkozva lehet.*

A fellebbezést indokolni kell. A fellebbezésben csak olyan új tényre lehet hivatkozni, amelyről az elsőfokú eljárásban az ügyfélnek nem volt tudomása, vagy arra önhibáján kívül eső ok miatt nem hivatkozott.”

A fentiekkel az Ákr. szakít azzal a korábbi eljárási szabályozással (Ket.), miszerint a fellebbezésben korlátlanul hozhatóak fel új tények, és az ügyfélnek nincs indokolási kötelezettsége.

Most már csak a döntéssel közvetlenül összefüggő jog- és érdeksérelemre lehet hivatkozni - illetve olyan új tényre, amelyről az ügyfélnek korábban nem volt tudomása, vagy arra önhibáján kívül eső ok miatt nem hivatkozott.

Azonban például, ha ezt azért nem tette meg, mert nem is értesült az elsőfokú eljárásról, vagy a hatóság téves tájékoztatása alapján nem tette ezt meg, úgy joga lesz új tényeket is felhozni ügyében.

A fellebbezést a megyei kormányhivatalnak címezve, de az első fokon eljáró jegyző útján kell előterjeszteni. A fellebbezés illetéke 5000.- Ft., melyet vagy a jogorvoslati kérelemre ragasztva (illetékbélyeggel) kell leróni, vagy átutalással.

A fellebbezést a másodfokú hatóság (a megyei kormányhivatal) bírálja el. A megtámadott döntést és az azt megelőző eljárást megvizsgálja - eljárása során nincs kötve a fellebbezésben foglaltakhoz.

A kormányhivatal a döntést helybenhagyja, vagy jogszabálysértés esetén azt megváltoztatja, netán megsemmisíti. **/Ákr. 119. § (3) és (4) bek./**

A kormányhivatal elsőfokú hatóság határozatát jóváhagyó döntése annak közlésével véglegessé (korábban: jogerőssé) válik. **/Ákr. 82.§ (2) bek. c.) pontja/** - a véglegessé váló döntések többi esetét az **Ákr. 82.§-a** öt bekezdésben sorolja fel.

A végleges döntés ellen jogszabálysértésre hivatkozással a közléstől számított 30 napon belül a megyei törvényszéken lehet közigazgatási pert indítani (**Ákr.114.§**)

A keresetlevelet elektronikus úton az elsőfokú hatóság honlapján közzétett K01 nyomtatványon kell benyújtani (**2016.évi CXXX. törvény 608.§ /1/ bekezdés.**).

Az utolsó bekezdések már kellően sejtetik, hogy ezen a szinten már jogi képviselő bevonása szükséges.

I/2. Közérdekű információk beszerzése

Jogi összeállításunk elsődlegesen megcélzott rétege a fák védelmében fellépő polgárok, illetve a civil szervezetek - ebben a sorrendben.

Az első részben azt tekintettük át, hogy ki hogyan lehet ügyfél, az Ákr. szerint hogyan zajlik le egy közigazgatási eljárás. Feltéteztük tehát, hogy Ön, az ügyfél az információk birtokában van: tudja, hogy városfejlesztő beruházás készül, a fákat ki akarják vágni, vagy éppen már vágják is. De az is lehet, hogy netán a fa láthatóan veszélyes valami oknál fogva, meg kellene vizsgálni és végső esetben ezért talán ki is kellene vágni.

Ilyen esetekben az eljárást megindíthatja blankettán beadott vagy maga megfogalmazott kérelemmel, netán közérdekű bejelentéssel. Mindegy is, a lényeg az, hogy Ön a kérését valamilyen már meglévő, tényszerű információra alapozza..

Más a helyzet, ha konkrét információja még nincs, csak olvasott-hallott valamit és indítást érez, hogy fellépjen a fa (a fasor, a park, a véderdő, a környezet, a madarak, a gyerekek stb.) védelmében. Ehhez azonban alapvető a konkrét információk beszerzése, melyhez – közérdekű adatokról lévén szó- az információs törvény nyújt segítséget.

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló **2011. évi CXII. Törvény** (továbbiakban: **Infotv.**) szerint az adatkezelő Szerveknek kötelessége lehetővé tenni, hogy az általuk kezelt (és megismerhető) közérdekű adatokat mindenki megismerhesse.

Az Infotv. fontosabb rendelkezései:

A közérdekű adatok megismerése minden polgárt (és civil szervezetet is) megillető alkotmányos jog. A közérdekű adatigénylőt, közérdekű bejelentőt kezdeményezése miatt nem érheti semmilyen hátrány.

A Szervnek – bár szeretet visszakérdezni - nincs joga azt vizslatni, hogy Ön miért kíváncsi a kért közérdekű információra, vagy hogy hol, miképpen akarja azt terjeszteni. Ha a kérés tárgya beazonosítható és az adat rendelkezésre áll – akkor azt a Szerv kötelessége megkeresni és a kérést teljesíteni! Ez így is van rendjén, hiszen alapvető állampolgári jogról van szó, és az **Alaptörvény VI. Cikke** nem csak a közérdekű adatok megismerése ad jogot, de azok terjesztésére is

Az **Infotv.** definíciója ugyan alapvetően adatot sejtet, de azt az értelmező rendelkezés kiterjesztően határozza meg. A 3.§ 5. pontja szerint „közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől, így különösen a hatáskörre, illetékességre, szervezeti felépítésre, szakmai tevékenységre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésére, a birtokolt adatfajtákra és a működést szabályozó jogszabályokra, valamint a gazdálkodásra, a megkötött szerződésekre vonatkozó adat;”

Civil komment

*Favédelmi ügyeknél fontos tudni, hogy a **Kvtv.** szerint „A környezet állapotára, igénybevételére és használatára vonatkozó adatok a közérdekű adatokra vonatkozó szabályok szerint kezelendők” - vagyis a környezeti információval rendelkező kötelesek azokat nyilvánosságra hozni, illetve kérés esetén hozzáférhetővé tenni...*

És ez így van rendjén - így kap értelmet az Alaptörvény XXI. Cikke, amely mindenki számára elismeri az egészséges környezethez való jogát.

A közérdekű adatigénylés ingyenes – ahhoz *formai előírás nincs*. Választása szerint az igény előterjeszhető személyesen eljárva, telefonon és írásban – levélben, faxon, de ma már (a Szerv e-mail címére küldve) akár elektronikus formában is.

Az információ kiszolgáltatásával az adatkezelő Szerv nem kegyet gyakorol, nem szolgáltatást nyújt, hanem törvényi kötelezettségét teljesíti! Az adatkezelő azonban csak a kezelésében lévő adatok tekintetében köteles a hozzáférhetőséget biztosítani – új adat előállítására nem kötelezhető.

A polgár általában adatmegküldést, iratbetekintést, tájékoztatást kér - és levélben, fénymásolatban, vagy elektronikus úton (pl. e-mailben, szkennelve) várja a kért információkat. Aminek a Szerv a „legrövidebb időn belül”, *legfeljebb azonban 15 napon* (naptári napon) belül köteles eleget tenni. Ellenkező esetben 8 nap áll rendelkezésére a kérés megtagadására, amit azonban a Szerv mindig indokolni köteles.

Az **Infotv.** kimondja: a (megalapozott) kérelemnek az adatkezelő *közérthető formában* köteles eleget tenni. A Szervet *köti az adatigénylés kért módja*, attól - hacsak nincs elháríthatatlan akadálya - egyoldalúan nem térhet el. Ha a kért adatokat az adatkezelő már világhálón hozzáférhetővé tette, akkor elegendő azt közölni (a pontos elérési cím megadásával).

A közérdekű adatok nyilvánossága főszabály. Ez azonban nem jelenti az azokhoz való automatikus hozzáférést, hiszen vannak nem megismerhető közérdekű adatok is. Az **Infotv.** felsorolja, hogy melyek azok az „elismert (*honvédelmi, nemzetbiztonsági, környezetvédelmi, külügyi, szellemi jogvédelmi stb.*) érdekek”, melyek az adatnyilvánosság legális akadályai lehetnek. A kiemelt (minősített vagy személyes) közérdekű adatok helyettesítésére az adatkezelő nem köteles - hacsak más jogszabály ezt nem írja számára elő.

A kérelemnek magának nincs – a teljesítésnek azonban már lehet költségvonzata – ez a konstrukció másik kényes pontja. A felszámítható költséget az Infotv. meglehetősen bonyolultan fogalmazza meg (l. a közölt Mintalevélben).

Az adathozzáférés egy speciális eljárásban, az **Infotv.** szerint zajlik. Ebben az eljárásban fellebbezés ugyan nincs – jogsérelem esetén azonban a polgár több fórumhoz is fordulhat. Adatmegtagadás miatt (a Szerv hallgatása is annak számít) panaszt lehet tenni például az adatkezelő szerv felettes szervénél is (önkormányzatok esetében a megyei Kormányhivatalnál). Eredményességét tekintve ennél hatékonyabb a törvényszéknél vagy az adatvédelmi hatóságnál indított jogorvoslat (Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság - NAIH).

Erős büntetőjogi vonatkozás esetén fordulhat jogorvoslattal a nyomozati hatósághoz, vagy ügyészséghez is.

Az önkormányzatoknál lévő közérdekű adatok megszerzése az Infotv. alapján

A „helyi önkormányzás” tehát eleve feltételezi működésének átláthatóságát - vagyis azt, hogy az önkormányzat döntéseiről, működéséről az érdeklődő polgárok bármikor tájékozódhassanak. A lakossági és (az általa választott) önkormányzati testület kapcsolatát a helyi önkormányzatokról szóló **2011. évi CLXXXIX. törvény (Ötv.)** szabályozza.

A **6.§.** általában rögzíti, hogy a helyi önkormányzat feladatai ellátása során támogatja a lakosság önszerveződő közösségeit, együttműködik velük és biztosítja a helyi közügyekben való széles körű állampolgári részvételt.

Az **53.§ 3.) bek.** alapján a képviselő-testület szervezeti és működési szabályzatában (**SzMSz**) rögzíti azoknak a fórumoknak a rendjét, amelyek a lakosság, a civil szervezetek tájékoztatását, a fontosabb döntések előkészítésébe való bevonását szolgálják.

A civilek az **Infotv.** segítségével szerezhettek információt arról,

- hogy a döntések folyamatában valójában milyen súlyt kap a helyi környezet, illetve a lakosság érdekeinek képviselete, életminőségének védelme?
- hogy képviselőnk milyen álláspontot foglalt el egy konkrét „zöld beruházási” ügyben?

Különösen fontosak ezek az információk mikor a település környezeti állapotát és a lakosság életminőségét jelentősen terhelő beruházásokról van szó (ilyenek pl. a zöldterületeket is érintő fejlesztések, a vonalas létesítményekkel kapcsolatos beruházások stb.), illetve mikor az ezeket előkészítő rendezési tervekről, városfejlesztési szerződésekről születik a döntés. (ezeket majd a IV fejezetben is tárgyaljuk).

A közgyűlési előterjesztések nyilvánossága

Az önkormányzati törvény (**Ötv.**) szerint a nyilvános üléshez készült *előterjesztések és azok mellékletei* mindig nyilvánosak. Az előterjesztésekben lévő információk persze akkor érnek valamit, ha azok időben, tehát még a döntés előtt jutnak el a polgárokhoz (jelennek meg a honlapon, a hirdetményben vagy a helyi sajtóban). Így a polgár valóban tájékozódhat, véleményt nyilváníthat, netán tán még a képviselőjével is konzultálhat.

A közgyűlési előterjesztések elméletileg – általában a közgyűlési meghívóval egyidejűleg - megjelennek a helyi önkormányzati honlap valamelyik menüpontja alatt.

Az önkormányzati ülések nyilvánossága

Az önkormányzati képviselő testületi ülések – miként a bizottsági ülések is – fő szabály szerint – természetesen nyilvánosak.

Legnagyobb nyilvánosságot az jelenti, ha a polgárok helyszíni közvetítésben maguk láthatják, hallhatják a közgyűlési témák tárgyalását (vitáját). Öröndetes, hogy ezt a nyilvánosságot egyre több helyi televízió (on-line módon, illetve felvételtől) biztosítja. A másik megoldás, ha a polgár személyesen ballag el a testület nyilvános ülésére (persze csak ha tud róla).

Nyilvánosak a testületi ülésre beterveztett dokumentumok, azok mellékletei, miként az ott elhangzott *felszólalások, nyilatkozatok és személyes megnyilvánulások* közérdekű adatokká válnak, azaz a továbbiakban szabadon idézhetők.

A **nyilvános ülések** dokumentumai (jegyzőkönyv, kép- illetve hangfelvétel) mindenki számára megismerhetőek, beleértve mindazon iratokat, tervezeteket, mellékelteket is, melyek a napirenden szereplő témák tárgyalásához készültek. Az előterjesztéseken kívül ebbe a körbe tartoznak a bizottsági felkérésére (vagy egyéb közpénzen) a témában készített szakértői vélemények is.

A nyílt testületi ülések dokumentumai szabadon terjeszthetőek – mégpedig az érintett hozzájárulása nélkül. A közgyűlési jegyzőkönyvek nyilvánosságát segíti, hogy azokat pár hét múlva egyre több település felrakja az önkormányzat honlapjára. Ami üdvözlendő ugyan, de ez nem pótolhatja a tervezetek előzetes közzétételét.

Zárt ülésen felvétel nem készíthető, az ott készült jegyzőkönyv tartalma nem nyilvános – a hozott döntések viszont megismerhetőek.

Az előterjesztések, ülések, határozatok fentebb tárgyalt nyilvánossága egyaránt vonatkozik a **képviselő testületi és a bizottsági ülésekre, adatokra**. Ezt azért szükséges hangsúlyozni, mert a különféle bizottságok jegyzőkönyvét sok helyütt hajlamosak titkosnak, avagy döntést előkészítő iratnak minősíteni.

Közigazgatási eljárás – közérdekű adatkérés eljárási eljárás (elhatárolás)

Más az alapállás a különféle közigazgatási szervek előtt folyó egyedi szakmai ügyekben. Ezek a konkrét (hatósági) ügyek általában az általános közigazgatási rendtartás (Ákr.) keretei között bonyolódnak, mégpedig az ügydöntő közigazgatási Szerv és az ügyfél

(ügyfelek) között. Alapjában véve tehát ez egy „zárt aktus”, ahol a törvény határozza eljáró (szak)hatóságokat és hogy abban ki kaphat ügyféli pozíciót.

Más az alapállás a közérdekű adatoknál. Alapvető alkotmányos jogról lévén szó az adategénylő bárki lehet – ha úgy nézzük, akkor egy speciális szabályok szerint bonyolított „nyílt” eljárásról van szó. A közérdekű adatok kiszolgáltatásánál a Szerveknek tehát elsődlegesen **nem a Ákr., hanem az Infotv.** előírásait kell érvényre juttatniuk..

Az **Infotv**-ben szabályozott „*adathozzáférés*” sem azonos a Ákr. szerinti „*iratbetekintéssel*”, hiszen ez utóbbit nem akárhik, hanem csak a Ákr.. által elismert ügyfelek és harmadik személyek gyakorolhatják. Ők viszont az ügy irataiból (de csak abból!) a közérdekűeket és a nem közérdekűeket egyaránt megismerhetik. Persze itt is vannak iratbetekintés alól kivett személyes adatok, titkok stb.

Nincs szükség az érdekeltség igazolására a közérdekűnek vagy közérdekből nyilvánosnak minősülő adatok esetében. Vagyis ha Ön (vagy bárki) eléggé felkészült és elszánt, akkor egy frappáns beadvánnyal (akár ügyfél, akár nem) az **Infotv.-re** hivatkozva hozzájuthat az eljárás közérdekű adataihoz. De csak ahhoz.

Gyakorlati tanácsok

Tisztázzuk: Az adatkikérések gyakorlása, a döntéshozatalban való részvétel nem jogászkodás, hanem egy demokráciában általánosan elvárt cselekvési forma. A demokrácia aktív, felelős polgárokat feltételez - akik aggódnak a környezetért, közügyekben tájékozottak és személyesen akarnak részt venni azok intézésében.

Ha az elszántsága megvan, olvassa el a legfontosabb gyakorlati tanácsainkat:

- Kérdését fogalmazza meg egyszerűen és a lehető legpontosabban. Hivatkozzon a törvényi határidőre (15 nap), illetve a hallgatás jogkövetkezményire. A jogszabályra való hivatkozás nem követelmény, viszont jelzi a Szerv felé, hogy Ön tájékozott és pontosan tudja, hogy mit akar.
- Ne bonyolódjon bele magyarázkodásra, hogy mi végett kell Önnek a kiadni kért adat, információ.
- Ha nem tudja, pontosan ki az adott információ adatkezelője, kérését küldje meg minden számba jöhető Szervnek.
- Adatkérelemét küldje el elektronikusan (is) és adja meg az e-mail címét. Ha levélben küldi, akkor ajánlva vagy térítvevényesen, a másolatot pedig őrizze meg.
- Adatkéréseknél, iratmásolásoknál is használja ki a környezetbarát (papírmentes) lehetőségeket.
- Kérje előre a költségtájékoztatást – vagy ha biztos benne, hogy csak meglévő dokumentum néhány oldaláról van szó, akkor előre jelezze, hogy vállalja a költségeket.
- A költségeit csökkentheti, ha eleve elektronikus formában kéri a dokumentumot (és megadja az e-mail címét).
- Bonyolultabb kérdéseit bontsa meg és tegye fel külön.
- Ha a Szervek pontosítást kérnek (és az nem nyilvánvalóan alaptalan), akkor a pontosított kérdését egy újabb komplett beadványba fogalmazza meg (a határidőt innen számíthatja).
- Személyes adatbetekintéshez kérjen (telefonon egyeztetve) előzetesen időpontot. Költséget spórol meg, ha ilyenkor digitális fényképezőgépet visz magával és maga készíti a másolatokat.
- Ami a közre (is) tartozik, azt tegye bátran közzé!
- Ha jogorvoslatot akar beadni, annak módját és értelmét tanácskozza meg ügyvéddel, vagy tapasztalt adatkérővel.

Ha Ön fél, vagy nincs kellő tapasztalata, akkor keressen magának egy olyan civil szervezetet, amelyikben megbízik, és amelyik a témában kellő tapasztalattal rendelkezik.

A legkomplettebb szolgáltatást www.atlatszo.hu weboldal KiMitTud projektje kínálja. <https://kimittud.atlatszo.hu/help/requesting>

Ki kell választania azt az adatgazdát, amelyiktől információt kíván kérni, majd röviden le kell írnia, hogy pontosan mit szeretne tudni. Kérdését ezután továbbítják az adott adatgazdához. A választ automatikusan megjelenítjük a weboldalon, azt bárki más is elolvashatja. A fenti honlapon tájékoztatást kaphat az adatigénylés jogi hátteréről, kérdés-felelet formában pedig az adatigényléssel kapcsolatos tudnivalókról.

Több ezer lehetséges adatgazda címét, elérhetőségét közli és mintaként kínálja fel a rendszerben általuk közvetített korábbi adatkérések dokumentumait - ezzel egyaránt nagy segítséget jelent az adatigénylőknek és adatkezelő Szerveknek.

Az alábbiak ízelítőül előbb egy komplett kérelem-minta, majd néhány „favédelmi” téma, melyekben sikeres adatkérés zajlott

Közérdekű adatkérés (teljes minta, KiMitTud)

Tisztelt Jegyző Úrnő!

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 28. § (1) bekezdése alapján a következő adatigénylést terjesztem elő.

Kérem, szíveskedjen elektronikus másolatban megküldeni részemre

A II. János Pál pápa téren 2019. márciusában kivágott fák kivágási engedélyét, tartalmazza tájékoztatást a kivágás okáról és a fapótlás mértékéről, helyéről, üteméről.

Az Infotv. 30. § (2) bekezdése szerint kérem, hogy a másolatokat és az egyéb igényelt adatokat elektronikus úton szíveskedjen részemre a feladó e-mail címére megküldeni. Ha az igényelt adatokat bármely okból nem lehet e-mailben megküldeni, akkor kérem, hogy azokat a kimitud.atlatszo.hu weboldalon töltsse fel.

Az Infotv. 29. § (3) és (5) bekezdése alapján adatigénylésem teljesítéséért költségtérítés kizárólag akkor állapítható meg, ha az adatigénylés teljesítése a közfeladatot ellátó szerv alaptevékenységének ellátásához szükséges munkaerőforrás aránytalan mértékű igénybevételével jár. Ilyen esetben az adatkezelő jogosult az adatigénylés teljesítésével összefüggő munkaerő-ráfordítás költségét költségtérítésként meghatározni. Kérem, hogy előzetesen elektronikus úton tájékoztasson arról, amennyiben a kért iratmásolatokra tekintettel költségtérítést állapítana meg. Ebben az esetben kérem, hogy a tájékoztatásban mellékeljen dokumentumlistát, dokumentumonként tüntesse fel az oldalszámot, az adatigénylés teljesítésével kapcsolatos munkaerő-ráfordítás mértékét és annak óradíját.

Kérem, hogy abban az esetben, ha az igényelt adatoknak csak egy részét tekinti megismerhetőnek, az Infotv. 30. § (1) bekezdése alapján azokat az adatigénylés részbeni megtagadásával együtt küldje meg számomra.

Felhívom szíves figyelmét, hogy a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság NAIH/2015/4710/2/V. számú állásfoglalásából következően a jelen adatigénylés az Infotv. 29. § (1b) bekezdése alapján nem tagadható meg, mivel tartalmazza az adatigénylő nevét és elérhetőségét. Ezen túlmenő adatok megadását az adatkezelő NAIH állásfoglalás szerint nem kérheti, továbbá nem jogosult a személyazonosság ellenőrzésére sem.

Segítő együttműködését előre is köszönöm.

Kelt: 2019. szeptember

Néhány további sikeres „favédelmi” adatkérés az elmúlt időszakban:

Kérem, szíveskedjen részemre elektronikus másolatban megküldeni

1. *A VIII. kerület, Blaha Lujza tér fái 2018-ban elvégzett állapotfelmérését, továbbá tér felújítása, Engedélyezési terv, Térépítészet szakág, Meglévő állapot, fakivágási, favédelmi terv (legutolsó változat)*
2. *A Blaha Lujza tér felújításában érintett gömbkőrifasor egyes fái kivágásának illetve átültetésének időbeli ütemezését, az átültetésre kijelölt gömbkőrifák eredményes átültetése érdekében a szakmai ajánlások szerint tervezett intézkedésekről történő tájékoztatást*
3. *A XIV. ker. Erzsébet királyné útja 106. sz. (hrsz.: 30316/2) ingatlanon található fákra vonatkozóan érkezett-e Önökhöz kivágási engedély kérelem, illetve van-e folyamatban lévő engedélyezés vagy már kiadott fakivágási engedély? Az adott telken az érvényes szabályozás szerint mekkora a beépíthetőségi, illetve a zöldfelületi arányszám?*
4. *a PH Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályának PE-06/KTF/28541-5/2017 ügyiratszámú határozatát.*
5. *Számszerűen hány, és hozzávetőleg mennyi idős fát vágott ki (vagy vágatott ki) Zugló önkormányzata a Pillangó park felújítása során, és hányat készül még kivágni (kivágnani)?*
6. *A Klapka utca 8.alatti ingatlanon, 2016. június 10-én végrehajtott fakivágás engedélyezése kapcsán keletkezett szakértői véleményt, annak mellékleteivel együtt.*
7. *A "Boribon" bölcsőde (1133 Budapest Pannónia utca 92-94.) felújítása során történt-e fakivágás? Amennyiben igen akkor a kivágáshoz kapcsolódó minden engedélyezési dokumentumot kérem megküldeni. Készült-e az építési engedélyezési dokumentáció részeként favédelmi, fakivágási és fapótlási terv? Amennyiben igen, kérem ezeket a részeket is megküldeni.*
8. *A Boribon bölcsőde területén több fát is erőteljesen visszavágtak. Kérem tájékoztatásukat, hogy ez milyen okból történt! Kérem a fák legutóbbi átvizsgálásának valamennyi dokumentumát.*
9. *A XIII. kerületre vonatkozóan a következő indikátorok értékét az elérhető legfrissebb adatok alapján. Ha az adatforrások lehetővé teszik akkor városrészekre bontva kérem megadni az adatokat.*
  - i. *Zöldfelületi ellátottság (m²/fő)
Egy lakosra jutó zöldfelület mennyisége*
  - ii. *Zöldterületi ellátottság (m²/fő)
Egy lakosra jutó zöldterület mennyisége*
  - iii. *Közterület ellátottság (m²/fő)*
10. *A V/803-4/2016. fakivágási engedélyben meghatározott fapótlási kötelezettség teljesítéséhez kapcsolódó dokumentumokat.*
11. *Az Omszk park játszótér és a futballpálya közötti területén kivágott fák kivágásának engedélyezési folyamatában keletkezett (fapótlási kötelezettséget is előíró) összes iratot*
12. *A győri Malom ligetben 2018 tavaszán kivágott fák pótlására pontosan hol, milyen (idős illetve fajtajú) fát ültettek ?*

II. fejezet

II/1. Önkormányzatok a zöldterületek védelmében (valóság)

A fás szárú növények védelmének (és kivágásának) alapvető szabályait a **346/2008. (XII.30.) Kormányrendelet** (KR.) tartalmazza. A Kormányrendelet – a korábbi szabályozáshoz képest is visszalépést jelentett és azóta is folyamatos kritika éri a „gyenge és ellentmondó szabályozása” miatt.

Lényegében az Állami Számvevőszéktől az ombudsmanon át a civil környezetvédő szervezetekig mindenki egyetért abban, hogy a zöldfelület komplex, kerettörvény szintű szabályozást igényelne - kellő színvonalú végrehajtási rendelettel, melyben nevesíteni kellene (többek között) a helyi önkormányzatok témával kapcsolatos feladatait is.

A jelenlegi „központi” jogszabály hangsúlyosan csak a közterületen lévő fákkal, cserjékkel kapcsolatban tartalmaz rendelkezéseket. Ezen belül is elsősorban a fakivágásokra koncentrál, a fapótlás csak néhány súlytalan rendelkezést tartalmaz – viszont felhatalmazást ad *a települési önkormányzatoknak arra, hogy a kompenzációs intézkedéseket maga határozza meg.*

A kompenzációs intézkedés önálló rendeletben történő előírására tehát az önkormányzat most is jogszabályi felhatalmazással bír. Rendeletében maga határozhatja meg az intézkedés mibenlétét és formáit, valamint az engedély nélküli fakivágás esetén alkalmazható szankciókat.

Ha a fás szárú növény pótlása a földrészlet adottsága miatt nem vagy csak részben teljesíthető, a pótlást a jegyző által kijelölt más ingatlanon kell teljesíteni. Amennyiben ilyen ingatlan a település beépítettsége miatt nem jelölhető ki, a jegyző a használat a települési önkormányzat által rendeletben meghatározott kompenzációs intézkedés megtételére kötelezi. A fapótlás pénzbeli megváltása a Kr. szabályai szerint kizárólag kivételes esetekben engedélyezhető. **[Kr. 8. § (4) bekezdés]**

Ehhez kapcsolódik a Kúria Önkormányzati Tanácsának **Köf.5001/2019/4.** határozata, amely szerint az engedély nélkül kivágott fák pótlási mértéke nem tehető szankciós jellegűvé. A szabályozás szó szerint így szól:

[37] A nem közterületi ingatlanon engedéllyel, vagy engedély nélkül végzett fakivágás esetén a pótlás mellett vagy helyett kompenzációs intézkedésként a károsult környezeti elem becsült költségével egyenértékű pénzbeli megváltás is előírható.

[38] A kompenzáció az engedély nélküli kivágás esetén sem tehető szankciós jellegűvé. A jogellenes cselekmény jogkövetkezménye a jogsértés súlyával arányban álló közigazgatási bírság kiszabása lehet.

A KR. négyféle eljárásfajtát tartalmaz: ezekből a **6.§-ban** foglalt a leggyakoribb. Egyúttal a legvitatottabb is, hiszen ez az az eljárásfajta, melyet a környezetvédelmi hatóság a közterületen álló fás szárú növény kivágása ügyében folytat le.

A három másik, hivatalból induló kötelezés nem csak a közterületen álló fás szárú növényekre vonatkozik.

A közterületeken lévő fák kivágására – kiemelkedő környezeti hasznuk miatt – főszabályként csak olyan megalapozott indok szolgálhat, amely igazolja, hogy az adott területen ez elkerülhetetlen. Ez nem érvényesül környezetvédelmi és

természetvédelmi érdekek esetén. [A **Kr. 6. § (3) bekezdés c) pontja** szerint: „A jegyző a fás szárú növény kivágása iránti kérelmet elutasítja, ha az természetvédelmi vagy környezetvédelmi érdeket sért.”]

A helyi Ök. rendelet alkotásának másik kapaszkodási pontja a környezetvédelmi törvény lehet. **1995. évi LIII. törvény 48. §. (2) bekezdése** szerint “A települési önkormányzat képviselőtestülete önkormányzati rendeletben más törvény hatálya alá nem tartozó egyes fás szárú növények védelme érdekében tulajdonjogot korlátozó előírásokat határozhat meg.”

Ami lehetőséget ad a szabályozás magánterületekre történő kiterjesztésére.

Általában ezen törvényi felhatalmazások képezi a fakivágásról és fapótlásról szóló önkormányzati rendeletek törvényi alapját – azoknál az önkormányzatoknál akik erre indíttatást éreznek. A tapasztalat szerint azonban eddig sajnálatosan kevés önkormányzat ismerte fel a szabályozás fontosságát/lehetőségét.

Ezt vizsgálva a projekt keretében az információs törvényre hivatkozva összesen 27 helyi (megyei jogú városi, illetve főváros kerületi) önkormányzatot kerestünk meg az alábbi kéréssel:

Tisztelt Jegyző Úrnő / Úr!

Tárgy: közérdekű adatigénylés

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 28. § (1) bekezdése alapján a következő adatigénylést terjesztem elő.

Mint ismeretes a fás szárú növények védelmével kapcsolatos alapvető szabályokat a 346/2008 (XII.30) Korm.sz. rendelet tartalmazza. A rendelet és más kapcsolódó jogszabályok- azonban lehetővé teszik, hogy a témával kapcsolatosan - a településre vonatkozó sajátos szabályokról - a helyi önkormányzat is rendelkezzen.

Közérdekű adatigénylésünk az alábbiak szerint ezzel kapcsolatos:

1.) Kérem tájékoztatását, hogy alkotott-e az önkormányzatuk önálló rendeletet a témában - vagy más helyi rendeletbe beépítve szabályozzák-e a köz- illetve magánterületen lévő fás szárú növények védelmével (kivágással, pótlással, kompenzációval) kapcsolatos szabályokat? Amennyiben igen, kérjük a helyi szabályozás megküldését vagy az elektronikus elérhetőség pontos megjelölését.

2.) Amennyiben a témában nincs helyi jogi szabályozás, kérjük tájékoztatásukat, hogy milyen szakmai szempontokat alkalmaznak a közterületeken lévő fás szárú növények kivágásával és pótlásával kapcsolatos hatósági eljárásaikban? (Előzetes vizsgálatok szükségessége, pótlási kötelezettség mértéke, helye,módja, területi, időbeni korlátai – a pénzbeli megváltás számítása, teljesítési módja stb.)

Az Infotv. 30. § (2) bekezdése szerint kérem, hogy az igényelt információkat 15 napon belül postai úton vagy elektronikus formában szíveskedjen nekünk az alábbi címre megküldeni:

*Reflex Környezetvédő Egyesület
9024 Győr, Bartók u.7.
e-mail: reflexegyesulet@gmail.com*

Tisztelettel stb.

A beadványt értelemszerűen az önkormányzatok jegyzőinek címeztük. Megjegyezzük, hogy beadványunkban igazából az 1.) pont a közérdekű adatkérés – a második inkább értékes szakmai kiegészítő információ beszerzésére irányult.

A megkeresett önkormányzatok közül kettő egyáltalán nem válaszolt – egy jegyző pedig többoldalas grammatika elemzés után (szokása szerint) úgy döntött, hogy a kérdéseinket nem tudja értelmezni.

Szerencsére a többi (24) jegyző megértette kérdéseinket és érdemben válaszolt.

Az alábbi összesítés azt mutatja, hogy a válaszolók közül hány önkormányzat alkotott saját rendeletet a témában, illetve a többiek melyik önkormányzati rendeletükbe építettek be több-kevesebb „favédelmi” rendelkezést:

1. A témában önálló rendeletet alkotott: 7 önkormányzat, de ebből csak 4 volt az, amelyik hatályát a magánterületen lévő fákra is kiterjesztette (engedélyhez kötötte + pótlását szabályozta).
2. A témát a helyi környezet- és természetvédelmi rendeletében szabályozza: 1 önkormányzat
3. A témát a Helyi Építési Szabályzatba építette be: 3 önkormányzat
4. A témát a közterülethasználati és zöldterületek/felületek védelméről szóló rendeletben szabályozza: 10 önkormányzat
5. A témát a településképvédelmi rendeletében szabályozza: 1 önkormányzat
6. Kiegészítést nem épített be, csak a 346/2008.(XII.30.) Kormányrendeletet jelölte meg: 2 önkormányzat

Megjegyzés: ahol több jogszabályi hivatkozást adtak meg, ott a hangsúlyosabbnak bizonyult szabályozást vettük alapul.

Az értékelésnél településeket (pozitív – illetve negatív példákat) nem nevesítünk, mert nem azt tartjuk fontosnak, hanem az általános trendet.

Főszabályként leszögezhetjük, hogy a köz és magánterületen lévő fák, zöldfelületek azokon (sajnos még kevés) településen remélhetnek nagyobb védelmet, ahol a témában önálló rendeletet alkottak. Igaz ez még akkor is, ha a rendelet hatálya a magánterületen lévő fákra nem terjed ki.

Az 2-5 pont alatt megjelölt helyi rendeletekbe való „beépítés” a Kormányrendelethez képest általában alig tartalmaz valamilyen plusz intézkedést, előremutató viszont, hogy 5 önkormányzat a fapótlás - kompenzációs értékének kiszámításánál a Radó-féle számítás alkalmazását írja elő. A magánterületeken lévő fákat azonban egyáltalán nem vonják be a szabályozási körbe, ami legfeljebb a helyi természeti védelem alá helyezett fák/fasorok részére garantálnak nagyobb biztonságot, gondosabb hatósági eljárást.

Ahol csak a Kormányrendeletet jelölték meg „favédelmi alapként”, vagy csupán azok rendelkezéseit ismétlik meg valamelyik rendeletükben, azok nem is lépnek túl azok keretein (tehát nem rendelkeznek a magánterületen lévő fákról és általában maradnak Kormányrendelet-félő kompenzációnál/ kártalanításnál).

Ami azért nem sok jóval biztat. Ahogy válaszában az egyik – témában „saját” rendeletet alkotó- önkormányzat jegyzője is megírta:

„A 346/2008 sz. Kormányrendelet teljes mértékben alkalmatlan mind a környezetvédelmi szempontok, mind a fák tulajdonosa, mind pedig az ügyfelek érdekeinek tiszteletben tartására.”

Hozzáteesszük: felmérésünkben mi nagyvárosokat és fővárosi kerületeket kerestünk meg. Okkal feltételezhető, hogy kisebb településeken – tisztelet a kivételnek- még kevésbé érzik szükségét a saját favédelmi rendeletek megalkotásának.

Civil komment

A helyi „favédelmi rendeletalkotás” biztató dolog – de a dolog igazából akkor működne rendesen, ha a zöld területek, fák ügyében döntéshozó önkormányzatok és az ügyben eljáró hatóságok (jegyzők, főjegyzők) az eljárásaiknál betartanák az Ákr. (általános közigazgatási rendtartás) szabályait is. Sajnos ez sem minden esetben történik így, holott a jogszabály nem csak az ügyfélre, de a hatóságra is tartalmaz kötelező rendelkezéseket. Három példa:

- 1.) Mivel az egy könyvet is megér, nyilván lesz majd krónikása a fővárosi **Városliget-projektnél** történt pusztításoknak.
- 2.) Az Ombudsman vizsgálata szerint – finoman szólva- a **pesti Kossuth téri rapid fakivágások** levezénylésére sem a jogkövetés volt jellemző (lásd: az alapvető jogok biztosának Jelentését az AJB-3201/2012. számú ügyben.)
- 3.) Kiseb volumenű, de hasonló szándékú és színvonalú történet a **győri Eötvös park** hétvégi fakitermelése – csak ott nem mélygarázsna, hanem műfüves focipályának csinált a jegyző hirtelen helyet (lásd az „Egy ügy – öt jogsértés” című cikket (<http://www.reflexegyesulet.hu/index.php/283-egy-uegy-oet-jogsertes>)

*Ezekkel kapcsolatban ajánljuk néhány jegyző figyelmébe, hogy : „Az egyéni jogvédelem biztosítása érdekében az egészséges környezethez való jog alanyi jogon érvényesíthető elemei között szerepelnek az ügyféli jogok, az eljárási garanciák kikényszeríthetősége s így pl. az Alaptörvény által is önálló alapjogként deklarált **tisztességes eljáráshoz való jog**”.*
AJB-836/2018

A felmérés bonyolításánál, értékelésekor tehát azokat a – Kormányrendeleten túllépő- helyi szabályozásokat kerestük, melyek például szolgálhatnak más önkormányzatoknak is. Azoknak, akik ilyen-olyan okból késztetést éreznek majd arra, hogy településükön önálló rendelettel szabályozzák a zöldterületek és a fák védelmét.

Reményeink szerint ebben segítséget jelenthet az, ha a most megismert haladó helyi szabályozások „összeollózáásával” példaszerűen bemutatjuk, hogy milyen rendelkezések jelenhetnek meg egy ilyen önálló rendeletben.

Tehát nem egy komplett, átveendő jogszabályt szerkesztettünk, hiszen abban sem lehetünk biztosak, hogy ez az anyag önmagában nem tartalmaz-e ellentmondásokat? Inkább egy olyan bővített jogi keretet kínálunk, amelyből felépíthető egy, a témát a jogalkotó szándékaihoz, a helyi sajátosságokhoz és a meglévő jogi környezethez igazító önálló rendelet.

Segítséget jelenthet az anyag az önálló szabályozást szorgalmazó helyi civil szervezetek számára is (az ő feladatuk elsősorban a szabályozásra fogékony önkormányzati partnerek feltérképezése és a helyi „szakmai- terepi előkészítés”.

Ezzel kapcsolatban már 2010-ben ez áll a JNO ajánlásában:

„Az egészséges környezethez való jog objektív, intézményvédelmi jellegéből következően az állam és az önkormányzatok környezetvédelmi feladatainak elsősorban jogalkotási és szervezeti garanciák nyújtásával tehetnek eleget. Éppen ezért kívánatos, hogy minél nagyobb számban készüljenek önkormányzati rendeletek a települési zöldfelületek megóvásáról, fenntartásáról, használatáról, a fák, fasorok, facsoportok védelméről.

Szükség van továbbá az önkormányzatoknál jelenleg többnyire alulreprezentált kertészeti, illetve természetvédelmi szaktudás megerősítésére. Ezek együttesen szolgálhatnak alapul a települési zöldfelületekkel való tudatos gazdálkodáshoz.”

Néhány kétkedő önkormányzati képviselő testületnek (és jegyzőnek) figyelmébe ajánljuk továbbá a Kúria Önkormányzati Tanácsának Köf. 5001/2019/4. határozatában rögzített megállapítást:

„Kizáró törvényi rendelkezés hiányában az önkormányzatnak jogában áll a szabályozást a nem közterületi ingatlanokra is kiterjeszteni és környezetvédelmi szempontból tulajdoni korlátozást (fakivágás engedélyhez kötése, pótlás előírása) elrendelni...”

Magát a Kormányrendeletet teljes terjedelmében a IV. fejezetben tesszük közzé.

II/2. ... sz. Önkormányzati rendelet a fás szárú növények védelméről (minta)

I. Fejezet

Általános és értelmező rendelkezések

(1) A rendelet hatálya kiterjed

a.) A rendelet hatálya kiterjed - a (2) bekezdésben foglalt kivétellel a .....város közigazgatási határán belül minden ingatlanra, azok teljes fás szárú növényállományára, függetlenül attól, hogy tulajdonosa - üzemeltetője, bérlője, hasznélvezője, használója - természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet (a továbbiakban együtt használó).

b.) a fás szárú növények védelméről szóló 346/2008. (XII. 30.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: KR..) nem szabályozott közterületi fakivágásokból eredő pótlási kötelezettségekre azok teljes fás szárú növényállományára, függetlenül attól, hogy tulajdonosa üzemeltetője, kezelője, bérlője, hasznélvezője, hasznbérője, használója (a továbbiakban: ingatlanhasználó) természetes személy, jogi személy vagy személyes joga szerint jogképes szervezet, továbbá

(2) Nem terjed ki a rendelet hatálya

a) az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény hatálya alá tartozó kül- és belterületen lévő erdőterületnek tekintendő földrészletekre, valamint az 5000 m² alatti erdészeti-erdőgazdálkodási értelemben vett fásításokra,

b) a szaporítóanyag termelését szolgáló csemetekertek, faiskolák fáira,

- c)- az országos és európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekre,
- d) a Kormr.-ben szabályozott közterületi fakivágásra és az ezzel összefüggő élet-, egészség- vagy vagyonvédelmi okból történő kivágásra,
- e) a gyümölcsfákra (kivéve szelídgesztenye, dió és mandulafát),
- f) az energetikai célból termesztett, fás szárú növényekből álló, külön jogszabály szerint létesített ültetvényekre,
- g) a szennyvíz, szennyvíziszap és hígtrágya elhelyezésére, hasznosítására szolgáló fával borított területekre,

A rendelet célja

A rendelet célja, hogy .... város közigazgatási területén a zöldterületek és zöldfelületek, valamint az emberi környezet védelme érdekében az 1. §-ban megjelölt területeken

- a) az élő növényzet rongálását, pusztítását, értékük csökkentését megakadályozza,
- b) a meglévő fás szárú növények védelmét biztosítsa, kivágásuk és pótlásuk követelményeit szabályozza,
- c) a megszűnő zöldfelület, illetve növényállomány pótlásáról rendelkezzen,
- d) a biológiai aktivitásérték szinten tartását, illetve növelését elősegítse,
- e) az invazív, veszélyeztető növények térnyerésének megállítsa, visszaszorítsa.

2. Értelmező rendelkezések

stb. stb. stb.

3. Általános rendelkezések

(1) A fás szárú növények védelme, gondozása, ápolása az ingatlan mindenkori használójának kötelessége.

(2) Fát kivágni, erőteljesen metszeni vagy csonkolni csak indokolt esetben, kérelem benyújtásával és fakivágási vagy -csonkolási engedély birtokában, meghatározott pótlási kötelezettség teljesítése mellett lehet.

(3) A fakivágási engedélyben megállapított mértékben és módon, az előírt határidőn belül az engedélyes köteles gondoskodni a pótlásról.

(4) Az e rendelet hatálya alá tartozó eljárások során az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

(5) A KR 1. mellékletében felsorolt inváziós fás szárú növények, a keskenylevelű ezüstfa, a nyugati ostorfa, valamint a Populus (nyárfa) nemzetség termős ivarú egyedeinek telepítése tilos.

(6) Az e rendeletben szabályozott, és a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről szóló önkormányzati rendeletben büntetni rendelt magatartások esetén közigazgatási bírság kiszabásának van helye.

II. Fejezet

Eljárási szabályok közterületi ingatlanok esetében

4. Közterületi ingatlanon történő fás szárú növények ültetése és védelme

(1) Közterületen fát, cserjét ültetni a tulajdonos hozzájárulásával lehet.

(2) A faültetést - amennyiben természetvédelmi, környezetvédelmi, élővilágvédelmi, élőhelyvédelmi, településképvédelmi, kultúrtörténeti szempontok indokolják - a 3. melléklet szerinti telepítésre javasolt (honos) fajokból vagy azok természetfajtáiból kell teljesíteni.

(3) Az építési munkák (pl. útépítés, park- és játszótérépítés, kerítésépítés) közelében a megmaradó, de a földmunkák 0-4 méteres sávjába eső fák védelmét a helyszínen kalodázással kell megoldani. A fa védelmére a kivitelezőt kell kötelezni akkor is, ha a védendő növény idegen tulajdonon áll. A hatóság a munkálatok utáni első vegetációs időszak elején hatósági ellenőrzést tart az érintett ingatlanon. Amennyiben az építési munkák által érintett fák valamelyike nem életképes, úgy a kivitelezőt a 8. § (1) bekezdés szerinti pótlásra kell utólag kötelezni.

5. Közterületi ingatlanon lévő fás szárú növények kivágása és pótlása

(1) A közterületen történő fakivágás eljárás módját a KR határozza meg, az erre vonatkozó fakivágási kérelem a KR 1. mellékletében található. A fakivágási engedély érvényességi ideje a kiállítás napjától számított hat hónap.

(2) Közterületen álló minden lomblevelű és örökzöld fát fajtól és mérettől függetlenül pótolni kell annak kivágása esetén. A pótlás mértékéről és módjáról a fakivágási engedélyben kell határozni.

6. Közterületi ingatlanon kivágott fás szárú növények pótlásának helye

(1) Közterületen kivágott fás szárú növény csak közterületen pótolható.

(2) Amennyiben a fakivágással érintett helyrajzi számú ingatlanon történő pótlásra nincs lehetőség, a pótlást a Jegyző által meghatározott más közterületi ingatlanon történő telepítéssel kell teljesíteni. Amennyiben erre nincs mód, a pótlási kötelezettséget pénzben kell megváltani. A hatóság által a pótlásra előírt fa darabonkénti költségének a 6. melléklet szerinti összegét az Önkormányzat Favédelmi Alap számlájára kell befizetni.

7. Közterületi ingatlanon kivágott fás szárú növények pótlásának mértéke

(1) A közterületen lévő fa kivágása esetén - a (2)-(5) bekezdésekben foglalt kivételekkel - a pótlásról a kivágott fa törzskörméretének másfélszeres mértékében kell gondoskodni. A pótlásként ültetendő előnevelt díszfa darabszámának meghatározását a 5. melléklet tartalmazza.

(2) Az 3. mellékletben meghatározott helyi jelentőségű zöldfelületi védelemre kijelölt fasorokban, közkertekben és közparkokban történő pótláshoz legalább háromszor iskolázott, 18/20 cm törzskörméretű, sorfa minőségű lomblevelű díszfa használható.

(3) Az inváziós fás szárú növény vagy gyümölcsfa pótlása a kivágott fa darabszámával azonos mennyiségű előnevelt díszfa ültetésével történik.

(4) A KR 7. § (1) bekezdésében szabályozott, valamint azon esetben, amikor kertészeti szakvéleménnyel alátámasztott növény-egészségügyi ok, vagy a közúti közlekedés biztonsága okán, közlekedéshatósági előírás (megkeresés) miatt szükséges a fát kivágni, a pótlás módjáról az eljáró hatóság - a körülményeket mérlegelve - egyedileg határoz, de a fapótlás mértéke legalább a kivágott fa törzskörméretének megfelelő mértékű fa telepítésével egyenértékű kell legyen.

(5) Igazoltan természetes úton kiszáradt fa pótlása a kivágott fa darabszámával azonos mennyiségű előnevelt díszfa ültetésével történik.

8. Közterületi ingatlanon kivágott fás szárú növények pótlásának módja

(1) Faültetés esetén ki kell kötni az alábbiak betartását:

a) a fákat min. 1 m³-es ültetőgödörbe, minimum 50% talajcserével, talajjavítással, 3 darab körmart támrúd elhelyezésével, keresztmerevítővel történő egymáshoz rögzítéssel, hevederes (gurtis) kikötéssel, beöntözéssel (60 l víz/fa), fatányér kialakítással vagy felkupacolással, 3 év eredési garancia figyelembevételével kell kiültetni; gondoskodni kell a fák legalább a kiültetéstől számított 36 hónapig tartó, intenzív, rendszeres fenntartásáról,

b) az ültetést és fenntartást csak szakkivitelező végezheti,

c) az a) és b) pontokban meghatározott fapótlási előírások feltételei mellett az eljáró hatóság indokolt esetben egyéb pótlási előírásokat és a fás szárú növények megóvása érdekében egyéb szakmai előírásokat is meghatározhat (pl. biológiai aktivitásérték vizsgálat elvégzése).

(2) A fapótlás tényét 8 napon belül írásban be kell jelenteni az engedélyező hatóságnak, valamint csatolni kell a faültetésről és a 36 hónapig tartó, intenzív, rendszeres fenntartásról szóló szerződés másolatát.

(3) A kiültetések átvételére a 36 hónapos eredési garancia lejárta előtti 60 napban az Önkormányzat jogosult. A fák 100%-os megmaradás esetén vehetők át.

(4) A pótlás céljából történő telepítést az eredeti pótlási feltételeknek megfelelően meg kell ismételni, ha a telepítést követő vegetációs időszak kezdetén a fás szárú növény nem ered meg. Amennyiben a kötelezett a garanciális pótlást nem végzi el, vagy a telepítés a következő vegetációs időszakban sem eredt meg, a pótlást pénzbeli megváltással kell teljesíteni.

9. Közterületi ingatlanon lévő fás szárú növények engedély nélküli kivágása és pótlása

(1) Aki engedély nélkül vágott ki közterületen fás szárú növényt, azt a kivágott fás szárú növények össztrzskörméretének másfélszerese szerint számított mértékű pótlásra kell kötelezni. Amennyiben a kivágott fa törzskörmérete már nem megállapítható, akkor a vélelmezhető számú kivágott fát egyenként 100 cm törzskörmérettel (mely megfelel 30 cm törzsátmérőnek) kell beszámítani, ennek másfélszerese szerint kell a pótlás mértékét megállapítani.

10. Fás szárú növények közterületen történő ültetésének rendje

(1) Fás szárú növények közterületen kizárólag az Önkormányzat megrendelésére, vagy tulajdonosi hozzájárulásával, továbbá a városüzemeltetést végző szervezet által, az üzemeltetési tevékenysége keretében ültethetőek.

(2) Fás szárú növények közterületre ültetésére irányuló kezdeményezés alapján az Önkormányzat tulajdonosi hozzájárulásának kiadására kizárólag a városüzemeltetést végző szervezet által kiadott támogató kezelői nyilatkozat megléte esetén kerülhet sor.

(3) A közterületen engedély nélkül ültetett fás szárú növények úgy a városüzemeltetést végző szervezet, mint a közterület-kezelő által hatósági engedély, valamint pótlási kötelezettség nélkül eltávolíthatóak.

III. Fejezet

Nem közterületi ingatlanon lévő fás szárú növények kivágása és pótlása

11. Eljárási szabályok

(1) Nem közterületi ingatlanon - a gyümölcsfák kivételével - fás szárú növény kivágásához, erőteljes metszéséhez, csonkoláshoz a 2. melléklet szerinti kérelmet kell a Polgármesteri

Hivatalhoz benyújtani a tervezett kivágást, csonkolást, erőteljes metszést megelőzően legalább 60 nappal.

(2) Az engedély iránti kérelemben közölni, illetve ahhoz mellékelni kell:

- a) a kivágás, erőteljes metszés, csonkolás indokát,
- b) a 125 cm törzskörméretnél (40 cm törzsátmérő) nagyobb fás szárú növény kivágása esetén annak indokát megalapozó kertészeti szakvéleményt, valamint a környezetet szemléltető dokumentációt,
- c) az érintett fás szárú növény erőteljes metszése, csonkolása esetén annak indokát megalapozó kertészeti szakvéleményt,
- d) az érintett fás szárú növény helyét (pl. vázlatrajz), darabszámát, fajtát, törzskörméretét (cm-ben megadva),
- e) az érintett fás szárú növényvel való rendelkezési jogosultságot bizonyító nyilatkozatot (különösen a 30 napnál nem régebbi tulajdonosi hozzájárulást, területhasználati- vagy egyéb vonatkozó szerződést, meghatalmazást, társasház esetén egy évnél nem régebbi közgyűlési határozatot),
- f) nyilatkozatot a fás szárú növény(ek) pótlásának módjáról.

(3) Nem közterületi ingatlanok esetében átruházott hatáskörben a Jegyző jár el.

(4) A Jegyző 60 napon belül

- a) a fakivágást, erőteljes metszést, csonkolást engedélyezi és egyidejűleg pótlásra kötelezi a kérelmezőt, vagy
- b) a fakivágást, erőteljes metszést, csonkolást nem engedélyezi,
  - ba) ha a rendelet által előírt követelmények nem teljesülnek,
  - bb) ha az a közcéllal össze nem egyeztethető,
  - bc) ha a fás szárú növény további fenntartását természetvédelmi, környezetvédelmi, élővilágvédelmi, élőhelyvédelmi, településképvédelmi, kultúrtörténeti szempont indokolja, vagy
  - bd) ha egyéb jogszabályban előírtakat sértene a fás szárú növény kivágásával létrejövő állapot (pl. legkisebb zöldfelület mértéke).

(5) A fakivágási engedély érvényességi ideje a kiállítás napjától számított 6 hónap. Fát kivágni, erőteljesen metszeni, csonkolni csak a fakivágási engedélyben foglaltaknak megfelelően lehet.

(5) A fakivágási engedély tartalmazza:

- a) a kérelmező nevét, címét,
- b) a kivágandó fás szárú növény törzskörméretét, fajtáját, darabszámát és helyét,
- c) a fás szárú növény kivágásának indokát,
- d) a szakszerű pótlás pénzbeni megváltása esetén a pénzbeni megváltás összegét, teljesítésének módját, határidejét vagy
- e) a szakszerű pótlás teljesítése esetén a pótlásként előírt fás szárú növény törzskörméretét, fajtáját, darabszámát, a pótlás helyszínét,
  - ea) a szakszerű pótlás teljesítésének határidejét,
  - eb) a közmű tulajdonossal történő egyeztetés lefolytatásának kötelezettségét a védőtávolságok tekintetében,
  - ec) a törzskörméretét, fajtáját, iskolázottságát és tartalmazó, annak beszerzéséről szóló számla másolatának megküldési kötelezettségét,
  - ed) a fás szárú növény növényültetési technológiájának leírását és az ennek megfelelő szakszerű ültetést igazoló hiteles fényképes dokumentáció Jegyző részére való megküldési kötelezettségét,
  - ee) a telepítés megismétlésének kötelezettségét az 5. § (7) bekezdésben foglaltak fennállása esetében.
- f) az engedély érvényességi idejét,

g) a közterületi ingatlanon a kivágással érintett fás szárú növény faanyagának a Városgondnokság telephelyére való szállítási kötelezettséget.

12. Nem közterületi ingatlanon kivágott fás szárú növények pótlása

(1) A fapótlást - (2) bekezdésében foglalt kivétellel - a fakivágási engedély kiállításától számított 1 éven belül kell teljesíteni. A fakivágás, -csonkolás, erőteljes visszametszés esetén az életképességi vizsgálat a facsonkolási engedély érvényességének végétől számított 1 év elteltével esedékes. A fakivágás tényét 8 napon belül be kell jelenteni az eljáró hatósághoz.

(1a)¹ A hatóság a fapótlás tényét a fakivágás utáni 1 évet követően ellenőrzi. A hatóság az elültetett fa életképességét az ültetés napjától számított 3 éven belül ellenőrizheti.

(2) A pótlás mértéke engedélykérelem benyújtása esetén:

a) fás szárú növények kivágása esetén a pótoltt fás szárú növények össztörzskörméretének másfélszerese,

b) fás szárú növények erőteljes metszése, csonkolása esetén amennyiben a lombtömegvesztés és károsodás miatt a fás szárú növény az erőteljes metszés, csonkolás időpontjától számított 1 éven belül elpusztul vagy nem ered meg, az érintett fás szárú növény törzskörméretének másfélszerese,

c) amennyiben kertészeti szakvéleménnyel igazolt, hogy a kivágandó fa a *Populus* (nyárfa) nemzetség termős ivarú egyede, a törzskörméret felével egyenlő,

d) meghatározható az engedélykérelem benyújtása napját megelőző 5 évben (60 hónap) az érintett ingatlanon elültetett díszfák össztörzskörméretének figyelembevételével, amennyiben a beszámítható törzskörméretű fák legalább 12/14 cm törzskörméretű, sorfa típusú lomblevelű díszfák. Nem számítható be az a fa, amelyet fapótlási kötelezettség céljából ültettek.

e) az inváziós fás szárú növények esetén a kivágásra kerülő növények számával azonos számú előnevelt díszfával egyenlő,

f) igazoltan természetes úton kiszáradt fás szárú növények esetén a kivágásra kerülő növények számával azonos számú előnevelt díszfával egyenlő,

g) túltelepítés fennállása esetén a kivágásra kerülő növények számával azonos számú előnevelt díszfával egyenlő,

h) az akusztikus tomográf vizsgálattal alátámasztott kertészeti szakvélemény alapján kivágásra javasolt kategóriába sorolt fa esetében az érintett fa törzskörméretének a fele,

i) vagyoni védelmi okból történő kivágás esetén a kivágásra kerülő növények számával azonos számú előnevelt díszfával egyenlő,

(3) (2) A pótlás mértéke engedély nélküli

a) kivágás esetén a kivágott fás szárú növények össztörzskörméretének másfélszerese,

b) erőteljes metszés, csonkolás esetén, amennyiben a lombtömegvesztés és károsodás miatt a fás szárú növény az erőteljes metszés, csonkolás időpontjától számított 1 éven belül elpusztul vagy nem ered meg, az érintett fás szárú növény törzskörméretének másfélszerese.

(3) Amennyiben az engedély nélkül kivágott fás szárú növény törzskörmérete utólag nem állapítható meg, a faegyedet 100 cm törzskörmérettel (30 cm törzssátmérő) kell figyelembe venni a (2) bekezdés *ba)* pontja szerinti fapótlás előírásánál.

(5) A kivágott fás szárú növényeket a fakivágás által érintett ingatlanon kell pótolni az ingatlan teljes beépítetlen területén 80 m²-enként 1 db előnevelt díszfával,

(6) Amennyiben a pótlandó fás szárú növények az *a)* pont szerinti ingatlanon nem vagy nem teljes mértékben helyezhetők el, a vissza nem pótoltt fák helyett pénzbeli megváltást kell előírni,

13. Nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházásokra vonatkozó különleges szabályok

(1) Nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházás esetén a fás szárú növények kivágása során a fapótlás teljesítését ütemenként is elő lehet írni abban az esetben, ha az adott építési ütem egymással fizikailag határos, szomszédos ingatlanokból áll. Az adott ütemre előírt fapótlás nem teljesíthető másik ütemben.

(2) A fapótlás határideje a fakivágási engedély kiállításától számított legfeljebb 3 év.

(3) A kérelemhez a csatolni szükséges a fakivágással és pótlással érintett ingatlanok helyrajzi számai szerinti tájrendező- és kertépítő mérnök vagy okleveles tájépítésmérnök által készített fakatasztert (a fák helyrajzi számonként térképen ábrázolva, fajaj és törzskörméret feltüntetésével, a pótlást szintén fajaj és törzskörméret megjelölésével és a megmaradó és kivágandó fáktól elkülöníthető jelzéssel ábrázolva).

Közös szabályok

14. A fás szárú növények pótlásának módja:

(1) A fapótlást - amennyiben természetvédelmi, környezetvédelmi, élővilágvédelmi, élőhelyvédelmi, településképvédelmi, kultúrtörténeti szempontok indokolják - a 3. melléklet szerinti telepítésre javasolt (honos) fajokból vagy azok természetfajtáiból kell előírni.

(2) A szakszerű pótlást legalább 14/16 cm törzskörméretű, háromszor iskolázott fával, illetve 60-80 cm-es konténeres cserjével kell elvégezni.

(3) A fás szárú növény szakszerű telepítését a következő növényültetési technológia alapján kell teljesíteni:

- a) Ültetés előtt a fa koronáját szakszerűen meg kell metszeni, ügyelve arra, hogy a korona épsége és jellegzetessége megmaradjon. A fa hajtásainak a hosszából körülbelül a felét kell lemetszeni, a hajtás végén egészséges rügynek kell lenni.
- b) A fát 1m x 1m x 1m-es ültető gödörbe kell telepíteni 100%-os talajcserével; 1m x 1m víztányér kialakításával, majd beöntözéssel. Az ősszel ültetett fát földdel kell felkupacolni a törzs körül, amit tavasszal a föld lebontása után víztányérra kell átalakítani.
- c) A tiszafa ültetésnél az ültetőgödör mérete 80 cm x 80 cm x 80 cm.
- d) A cserjét 40 cm x 40 cm x 40 cm-es ültetőgödörbe kell telepíteni 100%-os talajcserével, beöntözéssel. Ahol a cserjék száma négyzetméterenként kerül meghatározásra ott összefüggő cserjeágyást kell kialakítani és a cserjék közötti területet fel kell ásni, murvás területeken pedig teljes talajcserét kell végezni.
- e) A cserjesor (sövény) ültetésnél a sövény teljes hosszában a területet fel kell ásni, és a cserje ültetésnél leírtak szerint a talajcserét el kell végezni.
- f) A földlabdás fát három telített, kőmart, 220 cm hosszúságú, 6 cm átmérőjű fa támrúdhoz kell rögzíteni, a három támrudat a tetején 3 fa léccel merevíteni kell (a faléc hosszúsága akkora legyen, hogy a támrudak függőlegesen álljanak).
- g) A támrudat tilos a földlabdába beleütni, az a földlabda külső kerületén helyezkedjen el és támassza meg a földlabdát. A támrúd ne nyúljon a koronaágak közé. A gyökérsérülések megelőzése érdekében a támrudakat még ültetés előtt célszerű a talajba verni. A törzs kikötéséhez 2 cm széles zöld vagy fekete színű hevedert kell használni.
- h) A törzset a kötés helyén vastagabb textilanyaggal kell óvni.
  - g) Közvetlenül a telepítés után annyi vízzel kell a fát beöntözni, hogy a talaj a gödör aljáig átázzon.

(4) Kérelmezőnek az ültetett fát az ültetést követő 2 évig, a cserjét 1 évig kell gondoznia, az ültetéssel és a fenntartással kapcsolatos költségek Kérelmezőt terhelik.

(5) A pótlási kötelezettség nem tekinthető teljesítettnek, ha a fa az ültetéstől számított következő két vegetációs időszakban, illetve a cserje a telepítést követő vegetációs időszakban elpusztul. Ebben az esetben az ültetést – a (4) és (5) bekezdésben foglaltak figyelembevételével – meg kell ismételni. Az újratelepítés tényét a kérelmezőnek a 3. § (4) bekezdés ed) pontja alapján dokumentálni kell, melynek egy példányát a Jegyző részére az újratelepítést követő 15 napon belül meg kell küldenie.

(6) Aki fás szárú növényt jogerős fakivágási engedély nélkül vág ki, azt a Jegyző a fás szárú növény szakszerű pótlására vagy annak pénzbeni megváltására kötelezheti.

(7) Aki fás szárú növényt megcsonkít, illetve egyéb olyan tevékenységet végez, amelynek következtében a fás szárú növény élettartama vagy értéke csökken, azt a Jegyző a károkozás következtében csökkent zöldfelület szakszerű pótlására vagy pénzbeni megváltására kötelezheti.

15

Pénzbeli megváltás szabályai

14. § (1) A pénzbeli megváltás mértékének meghatározásánál az Önkormányzat által közterületen elültetett 12/14 cm törzskörméretű (4 cm törzsátmérőjű) legalább kétszer iskolázott, sorfa minőségű faiskolai áru ültetési és 3 év gondozási költséggel növelt átlagárát kell alapul venni. A pénzbeli megváltás mértékét és a befizetendő összeg számítási módját a 6. sz. melléklet tartalmazza.

(2) Pénzbeli megváltás esetén a fakivágás tényét (és időpontját) írásban kell bejelenteni az engedélyezett fakivágást követő 8 napon belül az engedélyező hatóságnak, a befizetést a fa kivágásától számított 30 napon belül kell teljesíteni.

(3) Engedély nélküli fakivágás esetén a pénzbeli megváltás összegét a döntés véglegessé válásától számított 30 napon belül kell teljesíteni. Természetes személyek, társasházak és lakásszövetkezetek esetében - kérelemre - a hatóság részletekben történő teljesítést is megállapíthat.

(4) A pénzbeli megváltás összegét az Önkormányzat Favédelmi Alap számlájára kell befizetni.

16. Pénzbeli megváltás csökkentésére vonatkozó eljárás

(1)¹ Pénzbeli megváltás csökkentésére kérelmet lehet benyújtani az eljárás során. A kérelmet természetes személy, társasház vagy lakásszövetkezet nyújthatja be. A pénzbeli megváltás összegének csökkentése során a hatóság mérlegelési és méltányossági jogkörében eljárva az alábbi szempontokat veszi figyelembe:

- a) mérlegeli
  - aa) a kivágandó fák számát,
  - ab) magánterület esetén a kivágással érintett magánterület túltelepítésének arányát,
  - ac) a fakivágás részletes okát, a fa fajtáját és állapotát (becsült kora); a fa fajtájára és állapotára vonatkozó állításokat kertészeti szakvéleménnyel kell alátámasztani és
  - ad) a fa veszélyessége, fa által veszélyeztetett köz- és magánvagyonban bekövetkező kár mértékét és
  - ae) a fakivágásra vonatkozó engedély meglétét vagy hiányát, valamint
  - b) méltányossági szempontként veszi figyelembe, hogy
    - ba) a kérelem benyújtásának időpontját megelőző két évben a használó tekintetében engedély nélküli fakivágás tárgyában nem indult eljárás,
    - bb) magánterület esetén a használó a nem közterületi ingatlanra vonatkozó jogszabályokat maradéktalanul betartja és minőségi zöldterületet tart fenn és

bc) közterület esetén a használó a köztisztaságot és a közterületek rendjét szabályozó rendeletek rendelkezéseit maradéktalanul betartja és minőségi zöldterületet tart fenn a környezetében.

(2) A pénzbeli megváltás mértéke legfeljebb 40%-kal csökkenthető.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben foglalt rendelkezéseket legfeljebb 5 darab fa kivágása esetén lehet alkalmazni.

17. A Favédelmi Alap felhasználásának szabályai

(1) A nem pótoltt fás szárú növények pénzbeli kompenzációjából a Faalapba az előző év december 31-ig befolyt összeg kizárólag az alábbi tevékenységekre fordítható

a) a város közterületein végzendő növénytelepítésekre (fák, cserjék beszerzésére, telepítésére, füvesített területek felújítására),

b) zöldterületi, fásítási tervek készíttetésére

c) a város közterületein álló fák egészségügyi és zöldségnyilvántartás miatti felmérésre,

d) a város közterületein lévő fás szárú növények védelmére.

e) a köztérmények területén végzendő növénytelepítésekre.

(2) A városüzemeltetést végző szervezet minden év augusztus 30-ig be-számolót terjeszt a Városfejlesztési Bizottság elé a Faalapból általa felhasznált összegről, valamint javaslatot terjeszt a következő évben ütemezett fásítási és cserjésítési feladatokra.

(3) A beszámoló elfogadásáról és a következő évi feladatok meghatározásáról a Városfejlesztési Bizottság dönt.

(4) A városüzemeltetést végző cég a lakosságot az általa elvégzett pótlási munkákról évi egy alkalommal a helyi napilapban és internetes oldalán tájékoztatja, valamint minden év január 31. napjáig a városüzemeltetési feladati körében elvégzett fakivágásokról beszámolót nyújt be az Önkormányzathoz, amelyben fotódokumentációval alátámasztja azok indokoltságát, illetve kimutatja az ezekhez tartozó pótlási kötelezettségek mértékét és ezek pénzügyi vonzatát.

IV. Fejezet Záró rendelkezések

Hatályba léptető rendelkezések

Mellékletek

1. **sz. melléklet** : Fakivágási, csonkolás iránti engedélykérelem (közterületi)
2. **sz. melléklet**: Fakivágási, csonkolás iránti engedélykérelem (nem közterületi)

3. sz. melléklet

Helyi fokozott védelmet élvező faegyedek, fasorok

Magánterületen lévő védett fák:

Külterületen lévő fokozottan védett fák, fasorok:

4.sz, melléklet

A különböző fafajokat képviselő egészséges, hosszú távon is fenntartható egyedek - a város egész területére vonatkozóan - az alábbi életkor elérése után automatikusan életbe lépő védelem alá kerülnek.

Indokoltnak tartjuk kétfokozatú védelem bevezetését.

Egyszerű védelem: közterületen lévő a 40 cm-t (a talajszinttől mért 1 m magasan) meghaladó törzsátmérő esetén, kivéve az elektromos légkabelek biztonsági távolságán belül lévő fákat.

Fokozott védelem: a város teljes területén a 80 cm-t (a talajszinttől mért 1 m magasan) meghaladó törzsátmérőjű fa (díszfa, eperfa és csonthéjas termésű fa) vagy az esztétikai, tudományos, illetve helytörténeti jelentősége miatt különösen ritka, értékes növények esetében lép életbe. Továbbá e melléklet szerinti védelmet, helyi védelmet élvező faegyedek, fasorok tételes felsorolása.

Mindezek alapján az alábbi fajok kerülnek automatikusan 40 cm-t meghaladó törzsátmérő esetén egyszerű, 80 cm-t meghaladó törzsátmérő esetén fokozott védelem alá:

<i>Faj magyar neve</i>	<i>Faj latin neve:</i>
<i>mezei juhar</i>	<i>Acer campestre</i>
<i>platán levelű juhar</i>	<i>Acer platanoides</i>
<i>hegyi juhar</i>	<i>Acer pseudoplatanus</i>
<i>zöld juhar</i>	<i>Acer negundo</i>
<i>ezüst juhar</i>	<i>Acer saccharinum</i>

A jövőben nagy mennyiségben ültetésre javasoljuk az alábbi növényeket:

nagy forgalmú utak mentén:

nem nagy forgalmú, széles utcák mentén:

telepítésre javasolt gyümölcsfák

stb.

5.sz. melléklet

Az ültetési koncepciókban kiemelten ajánlott azon fajok, fajták ültetése, melyek hosszú életkort érnek meg és tekintélyes habitussal rendelkeznek.

Cél, hogy városunk az idő előre haladtával a fák városává váljon.

1.) telepítésre javasolt (honos) fafajok

2.) telepítésre javasolt (nem honos) fafajok

6. sz. melléklet

Pénzbeli megváltás összege, fapótlás számítása

Pénzbeli megváltás összege:

Az Önkormányzat által közterületen elültetett, a 12/14 cm törzskörméretű (4 cm törzsátmérőjű) legalább kétszer iskolázott, sorfa minőségű faiskolai áru ültetési költséggel és 3 év gondozási költséggel növelt évi átlagára, melynek összege 60 000 Ft, azaz hatvanhatezer Ft.

Mintaszámítás:

Pénzbeli megváltás számítása:

Kivágásra kért fa törzskörmérete: 60 cm
Pótlásra előírt össztörzskörméret: $60 \text{ cm} * 1,5 = 90 \text{ cm}$
 $90 \text{ cm} / 13 \text{ cm}$ (átlagos 12/14 cm törzskörméretű fa) = 6,92 db, azaz 90 cm
össztörzskörméret megfelel 6,92 db 12/14 cm törzskörméretű előnevelt díszfának
 $6,92 * 66.200 \text{ Ft} = 458.104 \text{ Ft}$

A fapótlás számítása:

A pótlásra előírt, centiméterben megadott össztörzskörméretet megszorozzuk 1,5-tel, majd az eredményt az átlag törzskörmérettel kell osztani.

Ültethető faiskolai méretek és azok átlag törzskörméretük:

12/14 cm: átlagosan 13 cm törzskörmérettel számítható

14/16 cm: átlagosan 15 cm törzskörmérettel számítható

16/18 cm: átlagosan 17 cm törzskörmérettel számítható

18/20 cm: átlagosan 19 cm törzskörmérettel számítható

20/25 cm: átlagosan 22,5 cm törzskörmérettel számítható

25/30 cm: átlagosan 27,5 cm törzskörmérettel számítható

Mintaszámítás:

Fapótlási kötelezettség számítása:

Kivágandó fa törzskörmérete: 1 db, 116 cm törzskörméretű fa

1,5-szeres törzskörmérettel pótlendő fa: 1 db, 116 cm törzskörméretű fa

Pótlás mértéke:

$116 \text{ cm} * 1,5 = 174 \text{ cm}$ törzskörméret

Pótlásra előírt fák száma: $174 \text{ cm} / 13 \text{ cm}$ (12/14 cm törzskörméretű) = 13,4 db, ami megfelel 13 db 12/14 cm törzskörméretű előnevelt díszfának.

7.sz. melléklet

Kompenzációs táblázat - közterületi átszámításhoz

CSERJÉK ÉS EGYÉB NÖVÉNYEK

(FENYŐFÉLÉK, LOMBHULLATÓ- ÖRÖKZÖLD- ÉS SZOLITER CSERJÉK, ÉVELŐK ÉS GYEP) TELEPÍTÉSÉNEK FAÁTMÉRŐRE TÖRTÉNŐ ÁTSZÁMÍTÁSI RENDSZERE

III. fejezet

III/1. A fák védelmét szabályozó rendelkezések és azok alkalmazása

Ez a fejezet elsősorban a polgároknak és a civil szervezeteknek szól és – az általános ismeretterjesztésen túl- az általuk szerkesztett „favédelmi” beadványok, jogorvoslatok megalapozásához kíván segítséget nyújtani.

A **jogalkotás** a fák és zöldterületek védelmével kapcsolatban több törvényben és alsóbbszintű jogszabályban hozott rendelkezéseket – ezek maradéktalan betartása természetes és nem természetes személyektől, beruházó cégektől és hatóságoktól egyaránt elvárható (jogkövető magatartás). A jogszabályok megsértőit felelősségre kell vonni, a nem jogszerű magatartásokat szankcionálni kell.

Erre **közigazgatási jogi, polgári jogi, szabálysértési**, vagy végső esetben **büntetőjogi** eljárásban van lehetőség. Ez az út is hatékony lehet – a felelős

megállapítása, a kártérítés megítélése, helyreállításra kötelezés szempontjából -, de többségében már a bekövetkezett károsítás után vesszük igénybe, amellyel sokszor már nem lehet meg nem történné tenni egy park megcsonkítását, egy fasor megsemmisítését, az ott élő életközösségek elpusztulását.

A cél a környezet és természet károsodásának megelőzése, a sokszínű élővilág megóvása, a bonyolultan működő életközösségek összhangjának tiszteletben tartása. A fenti lehetséges jogi lépések között kivételt jelent a közigazgatási jogi út, ahol, időben történő fellépés esetében jogi eszközökkel megelőzhető vagy megtámadható egy – a környezet, az élővilág elemeit veszélyeztető tevékenységet - engedélyező határozat.

Téves és káros ugyanis az a felfogás, amely egyenértékűnek tekinti a megzavart, elpusztított területeket. életközösségeket a helyreállítási munkálatok után, lassan kialakuló újabb és már nyilván nem ugyanolyan gazdag területekkel és életközösségekkel. Szélsőséges esetben egy ősgyepes terület élővilága – a mikroorganizmusoktól a gerinces állatokig – eltűnik, ha egy golfpályát építenek a helyére, bármilyen szép is az új, betelepített gyepek. De ugyanez a helyzet a védelem alá nem helyezett városi parkkal, ligettel is.

Az alábbiakban kivonatossan ismertetjük a témánkhoz kapcsolódó jogszabályi összeállítást (magát a „fás kormányrendeletet” nem itt, hanem a IV. fejezetben és teljes terjedelmében közöljük).

Az egyes jogszabályok ismertetésénél

- *előbb összefoglaljuk az adott jogszabály fontosabb rendelkezéseit, törvényeknél a bevezető előszó (praebulum) lényegét is. A preambulum beadványainkban, érvelésünkben általános hivatkozási alap is lehet, hiszen ez tömöríti az adott törvény meghozatalának indokát, célját, a törvényt ennek szellemében kell alkalmazni.*
- *utána az egyes rendelkezések lényegesebb vonatkozó paragrafusait írjuk le*
- *a szankciókat tartalmazó jogszabályokat és alkalmazásukra vonatkozó szabályokat külön idézzük.*
- *végül egy külön területtel is foglalkozunk: a fák értékének a meghatározásával. Akár jogi úton kívánunk a fák és a természeti környezet érdekében fellépni, akár lakossági, vagy más civil tiltakozás útján, tudnunk kell, milyen mértékű veszteséggel járna (járt) a növényzet megrongálása, vagy elpusztítása.*

A jogszabályok általában meghatározzák azokat az alapfogalmakat, amelyek a törvény szövegében szerepelnek, így az „értelmező rendelkezésekből” pontosan megtudhatjuk, milyen fogalom alatt mit ért a jogalkotó.

Tartalmazzák a jogszabályok. törvények azt is, hogy mire terjed ki a hatályuk – ami tehát a jogszabály alkalmazhatósági kereteit jelöli ki (pl. időbeli, tárgyi és területi hatály). Ezt figyelni kell, mert ettől függ, hogy és mikor, hol használhatjuk/nem használhatjuk az adott jogszabályt (pl. csak közterületen lévő fák esetében, vagy védelem alatt álló területen)

A törvények az előírások és tilalmak mellett foglalkoznak az okozott kár megtérítésére, helyreállítására kötelezéssel, valamint a szankciók alkalmazásával, bírság, büntetés kiszabásával.

A hivatkozott jogszabályok az interneten több helyen (pl. a „Nemzeti jogszabálytár” címszó alatt) kikereshetők és ellenőrizhetők, hogy a probléma felmerülésekor hatályos-e a szövegük.

Magyarország Alaptörvénye

Legfelesőbb szinten vannak az Alaptörvény általános rendelkezései.

Ezekre beadványokban hivatkozni lehet ugyan (kell is) - de a tapasztalat szerint közigazgatási szinten (a jegyző, a kormányhivatal hatósági eljárásaiban) az ezekkel való érvelés finoman szólva hatástalan. A „favédelmi” ombudsmani eljárásokban, az AB és a Kúria döntéseinél azonban visszatérően jelennek meg hivatkozási alapul.

Érintett alapvető jogok és alapelvek

- **az egészséges környezethez való jog** (Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdés „Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.”)
- **a nemzet közös öröksége** (Alaptörvény P) cikk: „A természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.”)
- **a nemzeti vagyon kezelésének és védelmének célja** (Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdés: „Az állam és a helyi önkormányzatok tulajdona nemzeti vagyon. A nemzeti vagyon kezelésének és védelmének célja a közérdek szolgálata, a közös szükségletek kielégítése és a természeti erőforrások megóvása, valamint a jövő nemzedékek szükségleteinek figyelembevétele.”)

Ez utóbbival kapcsolatban az Alaptörvény indokolása a következő, idézésre érdemes gondolatokat tartalmazza: *”Az Alaptörvény a magyar állam és az önkormányzatok tulajdonát nemzeti vagyonként határozza meg, és ezzel összhangban állapítja meg az azzal való gazdálkodás célját. Ennek megfelelően a nemzeti vagyon kezelése nem szolgálhat magánérdekeket, hanem azt a közösség javára kell használni, kiemelt figyelmet fordítva a végességükre tekintettel védelemre szoruló természeti erőforrásokra, valamint arra, hogy a nemzeti vagyon a jövő generációk számára is szükségleteik kielégítéséhez szükséges mértékben rendelkezésre álljon.”*

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv és a téma szempontja szerint ehhez kapcsolódó lényegesebb rendelkezések:

A jogszabályok védik a természetet és a környezetet is – e két nagy kör viszonya egymáshoz úgy alakul, hogy a környezetnek része a természet. Két különálló törvényben rendelkeznek a szabályozásról, mert a természetvédelem tárgyai egyedibbek, mint a környezetvédelemé

A törvény a következőket védi: a természeti értékek, a biodiverzitás (azaz a biológiai sokféleség), valamint az ember és a természet közötti harmonikus kapcsolat védelme.

A törvényben meghatározott általános védelem szerint: Minden természetes és jogi személy, valamint más szervezet kötelessége a természeti értékek és területek védelme.

Ennek érdekében a tőlük elvárható mértékben kötelesek közreműködni a veszélyhelyzetek és károsodások megelőzésében, a károk enyhítésében, következményeik megszüntetésében, a károsodás előtti állapot helyreállításában.

Az általános védelmen túl vannak különös védelem alatt álló természeti értékek. Ezek általában országos jelentőségűek (pl nemzeti parkok, stb).

Lehetőség van azonban arra, hogy valamely természeti értéket rendeletben a települési önkormányzat nyilvánítson védetté, megakadályozandó, hogy egy település különleges értékkel bíró területe, növényzete megsemmisüljön, vagy megsérüljön.

A helyi védelem alá helyezési eljárás szabályait 2018-ben a mindenféle településfejlesztési eszközökről rendelkező 314/2012. (XI.8.) Kormányrendeletbe építették be. Az eljárásban elsősorban a helyi jegyző és a természetvédelmi hatóság kap nagy szerepet – de lényeges szabály, hogy védetté nyilvánításra bárki javaslatot tehet.

Itt kell megemlíteni a natúrpark létesítését. **Natúrpark: a helyi közösségek** (önkormányzatok, társadalmi szervezetek, gazdálkodó szervezetek és az érintett lakosság) összefogása eredményeként létrejövő, a táji, természeti és kulturális értékek megőrzésén és fenntartható hasznosításán alapuló terület- és vidékfejlesztési célok megvalósulását is támogató, meghatározott területre vonatkozó együttműködés, amely e törvény végrehajtására kiadott jogszabály szerint jön létre.

A nyilvánosság részvétele is biztosított a törvény keretein belül, részben a fent említett natúrpark kijelölésére vonatkozó kezdeményezés során. Védetté nyilvánításra bárki javaslatot tehet. A **természetvédelmi célú egyesületek** a természet veszélyeztetése, károsítása esetén felléphetnek és pert is indíthatnak.

Az e törvényhez kapcsolódó rendeletek kiterjednek az élővilág körére, a fajok élőhelyére, meghatározzák a fokozottan védett és a védett fajokat, az uniós rendelet pedig az európai közösségi jelentőségű fajokat, természeti területeket. Innen tudhatjuk meg, hogy valamely állat, növény, vagy terület az általános védelmen túl fokozott védelem, vagy védelem alatt áll-e és így fokozott jogi védelem megilleti-e.

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről

„Az Országgyűlés felismerve, hogy a természeti értékek és természeti területek a nemzeti vagyoni sajátos és pótolhatatlan részei, fenntartásuk, kezelésük, állapotuk javítása, a jelen és jövő nemzedékek számára való megőrzése, a természeti erőforrásokkal történő takarékos és ésszerű gazdálkodás biztosítása, a természeti örökség és a biológiai sokféleség oltalma, valamint az ember és természet közötti harmonikus kapcsolat – nemzetközi kötelezettségvállalásainkkal összhangban történő – kialakítása, mint az emberiség fennmaradásának alapvető feltétele, a természet hatékony védelmének létrehozását igényli, ezért a következő törvényt alkotja:”

4. § E törvény alkalmazásában:

a) **természeti érték:** a természeti erőforrás [Kt. 4. § c) pont], az élővilág és a fennmaradásához szükséges élettelen környezete, valamint más - e törvényben meghatározott -, természeti erőforrásnak nem minősülő környezeti elem [Kt. 4. § a) pont], beleértve a védett természeti értéket is;

b) **természeti terület:** valamennyi olyan földterület, melyet elsősorban természetközeli állapotok jellemeznek;

e) védett természeti érték (természetvédelmi érték): e törvény vagy más jogszabály által védetté, fokozottan védetté nyilvánított - kiemelt természetvédelmi oltalomban részesülő - élő szervezet egyede, fejlődési alakja, szakasza, annak származéka, illetőleg az élő szervezetek életközösségei, továbbá barlang, ásvány, ásványtársulás, ősmaradvány;

g) védett természeti terület: e törvény vagy más jogszabály által védetté vagy fokozottan védetté nyilvánított (kiemelt természetvédelmi oltalomban részesülő) földterület;

h)* Natura 2000 terület (európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű terület): külön jogszabályban meghatározott különleges madárvédelmi terület, különleges természetmegőrzési, valamint kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területnek kijelölt terület, illetve az Európai Unió által jóváhagyott különleges természetmegőrzési, valamint kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület;

q) natúrpark: a helyi közösségek (önkormányzatok, társadalmi szervezetek, gazdálkodó szervezetek és az érintett lakosság) összefogása eredményeként létrejövő, a táji, természeti és kulturális értékek megőrzésén és fenntartható hasznosításán alapuló terület- és vidékfejlesztési célok megvalósulását is támogató, meghatározott területre vonatkozó együttműködés, amely e törvény végrehajtására kiadott jogszabály szerint jön létre;)

5. § (1) Minden természetes és jogi személy, valamint más szervezet kötelessége a természeti értékek és területek védelme. Ennek érdekében a tőlük elvárható mértékben kötelesek közreműködni a veszélyhelyzetek és károsodások megelőzésében, a károk enyhítésében, következményeik megszüntetésében, a károsodás előtti állapot helyreállításában.

24. § (1)* Természeti területet [15. § (1) bekezdés] és más - e törvény 22. §-a alapján - védelemre érdemes földterületet

b)* helyi jelentőségű terület esetén rendeletben a települési - Budapesten a fővárosi – önkormányzat nyilvánít védetté.

25. § (1)* Védetté nyilvánításra bárki javaslatot tehet.

42. § (1) Tilos a védett növényfajok egyedeinek veszélyeztetése, engedély nélküli elpusztítása, károsítása, élőhelyeinek veszélyeztetése, károsítása.

43. § (1) Tilos a védett állatfajok egyedének zavarása, károsítása, kínozása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése, lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyeinek lerombolása, károsítása.

A nyilvánosság részvétele a természet védelmében

63/A. § A natúrpark elnevezés a miniszter hozzájárulása esetén használható. A natúrpark elnevezés használatát és a natúrparkok működésének szabályait a miniszter rendeletben szabályozza.

64. § (1) A Kt. 54–55. §-ában foglaltakon túl, a természet védelmével kapcsolatos ismereteket valamennyi oktatási intézményben oktatni kell, azok a Nemzeti Alaptanterv részét képezik. Ezeknek az ismereteknek az oktatásával – az állami, önkormányzati intézmények és más szervezetek bevonásával – elő kell segíteni, hogy a társadalom természetvédelmi kultúrája növekedjen.

(...)

(3) Minden év május 10-e a Madarak és Fák Napja. E nap megemlékezéseinek, rendezvényeinek a lakosság – különösen az ifjúság – természet védelme iránti elkötelezettségét kell szolgálnia.

65. § (1) A természeti területek és értékek jogellenes károsítása, veszélyeztetése esetén a természet védelme érdekében a természetvédelmi célú egyesületek jogosultak fellépni, és

a) állami szervektől, önkormányzatoktól a megfelelő és hatáskörükbe tartozó intézkedés megtételét kéri, vagy

b) a védett természeti érték, terület károsítója, veszélyeztetője ellen pert indítani.

(2) A (1) bekezdés b) pontja szerinti perben a felperes kérheti a bíróságot, hogy a veszélyeztetőt, károsítót

a) tiltsa el a jogsértő magatartástól;

b) kötelezze a kár megelőzéséhez szükséges intézkedések megtételére.

66. § (1) Az igazgatóságok, önkormányzatok természetvédelmi tevékenységét polgári természetőrök segíthetik.

(2) A polgári természetőr az igazolványában meghatározott területen jogosult

a) védett természeti területekre belépni;

b) szolgálati jelvényt és igazolványt használni;

c) természeti értéket veszélyeztető vagy károsító cselekményt elkövető személyt figyelmeztetni a jogellenességre, illetve annak jogkövetkezményeire, valamint távozásra felszólítani;

d) a védett természeti területekről, értékekről, ezekkel kapcsolatos engedélyköteles tevékenységekről tájékoztatást adni.

(...)

A környezet védelméről szóló 1995. évi LIII. törvény

Környezeti értékeinket meg kell őriznünk, minőségét javítani kell, amely fontos az élővilág, az ember egészsége, életminősége szempontjából; e nélkül nem tartható fenn az emberi tevékenység és a természet közötti harmonia, elmulasztása veszélyezteti a jelen generációk egészségét, a jövő generációk létét és számos faj fennmaradását – ez a célja és indoka a törvénynek, törvény előszavából idézettek szerint. A célok tehát részben a már meglévő értékek megőrzésére, sőt azok javítására, a most élő generációk érdekeire és a még meg nem született, a jövőben élő generációk érdekeire irányulnak.

Ezekkel a célokkal nem egyeztethető össze a környezeti érdekek háttérbe szorítása.

A törvény céljai közé sorolja, hogy elősegítse a lakosság kezdeményezését részvételét a környezet védelmére irányuló tevékenységben, így különösen a környezet állapotának feltárásában, megismerésében, az állami szerveknek és az önkormányzatoknak a környezet védelmével összefüggő feladatai ellátásában.

A törvény az élő szervezetekre és azok életterére terjed ki, valamint a környezethasználók jogaira és kötelességeire.

Kifejezetten védi a környezeti értékeket és előírja az ennek érdekében tanúsítandó magatartásokat.

Foglalkozik az önkormányzatok környezetvédelmi feladataival – ezek között fontos, hogy illetékességi területére a más jogszabályokban előírtaknál kizárólag nagyobb mértékben korlátozó környezetvédelmi előírásokat határozhat meg.

A törvény szerint a környezeti károkozó kártérítési, szabálysértési és büntetőjogi felelősséggel is tartozik és köteles a kárt helyrehozni.

*Lényeges rendelkezése a törvénynek a **környezeti információhoz való jog**, amely mindenkit megillet.*

A törvény VIII. Fejezete foglalkozik a **nyilvánosság részvételével**. Mindenki jogosult környeztkárosító magatartás észlelése esetén jelezni a környezethasználónak és a hatóságnak, amely intézkedik és erről a bejelentőt tájékoztatja. A környezetvédő egyesületek is gyakorolhatják ezt a jogot hatásterületükön, ahol az államigazgatási eljárásban ügyfélként vehetnek részt, Ezen kívül környezetszennyezés, károsítás esetén is több módon felléphetnek. A jogosultságok a nem hatósági eljárásokra vonatkoznak, hatósági eljárásban az ügyféli minőségről a Tanulmány I. Fejezete ír. Az egyesületeket megillető észrevételezési, véleményezési jogok vonatkoznak a szakmai érdekképviseletekre is.

1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól

„Az Országgyűlés tekintettel arra, hogy a természeti örökség és a környezeti értékek a nemzeti vagyon részei, amelyeknek megőrzése és védelme, minőségének javítása alapfeltétel az élővilág, az ember egészsége, életminősége szempontjából; e nélkül nem tartható fenn az emberi tevékenység és a természet közötti harmónia, elmulasztása veszélyezteti a jelen generációk egészségét, a jövő generációk létét és számos faj fennmaradását, ezért az Alaptörvényben foglaltakkal összhangban az alábbi törvényt alkotja:”

1. § (1) A törvény célja az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet egészének, valamint elemeinek és folyamatainak magas szintű, összehangolt védelme, a fenntartható fejlődés biztosítása.

(2) A törvény a kiszámíthatóság és a méltányos teherviselés elve szerint megfelelő kereteket teremt az egészséges környezethez való alkotmányos jogok érvényesítésére és elősegíti

a) a környezet igénybevételeinek, terhelésének és szennyezésének csökkentését, károsodásának megelőzését, a károsodott környezet javítását, helyreállítását;

b) az emberi egészség védelmét, az életminőség környezeti feltételeinek javítását;

c) a természeti erőforrások megőrzését, fenntartását, az azokkal való ésszerű takarékos és az erőforrások megújulását biztosító gazdálkodást;

d) az állam más feladatainak a környezetvédelem követelményeivel való összhangját;

e) a nemzetközi környezetvédelmi együttműködést;

f) a lakosság kezdeményezését és részvételét a környezet védelmére irányuló tevékenységben, így különösen a környezet állapotának feltárásában, megismerésében, az állami szerveknek és az önkormányzatoknak a környezet védelmével összefüggő feladatai ellátásában;

g) a gazdaság működésének, a társadalmi, gazdasági fejlődésnek a környezeti követelményekkel való összehangolását;

h) a környezetvédelem intézményrendszerének kialakítását, illetve fejlesztését;

i) a környezet védelmét, megőrzését szolgáló közigazgatás kialakítását, illetve fejlesztését.

2. § (1) A törvény hatálya kiterjed:

a) az élő szervezetek (életközösségek) és a környezet élettelen elemei, valamint azok természetes és az emberi tevékenység által alakított környezetére;

b) az e törvényben meghatározottak szerint, a környezetet igénybe vevő, terhelő, veszélyeztető, illetőleg szennyező tevékenységre.

(2) A törvény hatálya azokra a természetes és jogi személyekre, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre terjed ki

a) akik vagy amelyek az (1) bekezdés a) pontja szerinti környezettel kapcsolatban jogokkal rendelkeznek, illetve akiket vagy amelyeket kötelezettségek terhelnek;

b) akik vagy amelyek az (1) bekezdés b) pontja szerinti tevékenységet folytatnak (a továbbiakban: környezethasználó).

- 6. §** (1) A környezethasználatot úgy kell megszervezni és végezni, hogy
- a) a legkisebb mértékű környezetterhelést és igénybevételt idézze elő;
  - b) megelőzze a környezetszennyezést
  - c) kizárja a környezetkárosítást.

Tájékoztató, tájékoztatás és nyilvánosság

Kt.12. § (1) A környezet védelmével kapcsolatos **állampolgári jogok gyakorlása** és kötelezettségek teljesítése céljából a közfeladatot ellátó szervek mindenki számára lehetővé teszik a környezet és az egészség lényeges összefüggéseinek, a környezetkárosító tevékenységek és azok fontosságának megismerését.

(2) Mindenkinek joga van a külön jogszabályban meghatározott környezeti információkat – mint közérdekű adatokat – megismerni.

(3) Az állami szervek, az önkormányzatok – kivéve a bíróságok és a jogalkotó szervek e minőségükben –, a környezethez kapcsolódó kötelezettséget, feladatot teljesítő vagy közszolgáltatást nyújtó, illetve az egyéb közfeladatot ellátó szervek vagy személyek (a továbbiakban: környezeti információval rendelkező szerv) feladatkörükben kötelesek a környezet állapotát és annak az emberi egészségre gyakorolt hatását figyelemmel kíséreni, igény esetén a rendelkezésére álló környezeti információt hozzáférhetővé tenni, rendelkezésre bocsátani, továbbá a környezeti információk külön jogszabályban meghatározott körét, illetve a birtokában levő vagy a számára tárolt információk jegyzékét elektronikusan vagy más módon közzétenni.

(4) A környezeti információval rendelkező szerv biztosítja a nyilvánosság, illetve a környezeti információt igénylő számára, hogy a környezeti információ megismerésére vonatkozó jogosultságairól tudomást szerezzen, továbbá elősegíti a környezeti információhoz való hozzájutást. E jogok előmozdítása érdekében a környezeti információval rendelkező szerv információs tisztviselőt nevezhet ki.

(5) A környezetbe történő kibocsátással kapcsolatos információ megismerését nem lehet arra hivatkozva megtagadni, hogy az személyes adat, üzleti titok, adótitok, fokozottan védett növény vagy állat élőhelyére, kimerülőben lévő természeti erőforrások lelőhelyére, fokozottan védett földtani természeti érték előfordulási helyére vonatkozó adat.

(6) Ha a megkeresett szerv nem rendelkezik a kért környezeti információval, az információ megismerésre vonatkozó igényt köteles a környezeti információval rendelkező szervnek megküldeni és erről az igénylőt értesíteni vagy tájékoztatni, hogy a kért információt mely környezeti információval rendelkező szervtől igényelheti.

(7) A környezeti információval rendelkező szerv az információ megismerésre vonatkozó igény beérkezésétől számított 5 napon belül felhívja az igénylőt az igénye pontosítására, ha az túlzottan általános vagy tartalma alapján a megismerni kívánt környezeti információ nem állapítható meg.

(8) Az olyan végleges vagy azonnal végrehajthatóvá nyilvánított határozatot, valamint a környezetvédelmi hatósági szerződést a környezetvédelmi hatóság honlapján nyilvánosságra kell hozni, amelynek végrehajtása jelentős környezeti hatással jár.

(9) A környezethasználó köteles az általa okozott környezetterheléssel, környezet igénybevétellel, valamint környezetveszélyeztetéssel összefüggő adatokról kérelemre

bárkinek tájékoztatást adni. A tájékoztatási kötelezettség megszegése esetén a környezethasználó törvényességi felügyeletét ellátó szerv intézkedése kezdeményezhető

23. § (1) Az élővilág védelme - az ökológiai rendszer természetes folyamatainak, arányainak megtartása és működőképességének biztosítása figyelembevételével - valamennyi élő szervezetre, azok életközösségeire és élőhelyeire terjed ki.

(2) Az élővilág igénybevétele csak olyan módon történhet, amely az életközösségek természetes folyamatait és viszonyait, a biológiai sokféleséget nem károsítja, illetőleg funkcióit nem veszélyezteti.

(3) Az élővilág igénybevétele mértékének és helyének szabályozására jogszabály vagy hatósági határozat igénybevételi határértéket állapíthat meg.

A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK KÖRNYEZETVÉDELMI FELADATAI

46. § (1) A települési önkormányzat (Budapesten a Fővárosi Önkormányzat is) a környezet védelme érdekében

a) biztosítja a környezet védelmét szolgáló jogszabályok végrehajtását, ellátja a hatáskörébe utalt hatósági feladatokat;

b) ^{*}önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki a 48/E. §-ban foglaltak szerint, amelyet képviselő-testülete (közgyűlése) hagy jóvá;

c) a környezetvédelmi feladatok megoldására önkormányzati rendeletet bocsát ki, illetőleg határozatot hoz;

d) ^{*}együttműködik a környezetvédelmi feladatot ellátó egyéb hatóságokkal, más önkormányzatokkal, egyesületekkel;

e) elemzi, értékeli a környezet állapotát illetékességi területén, és arról szükség szerint, de legalább évente egyszer tájékoztatja a lakosságot;

f) a fejlesztési feladatok során érvényesíti a környezetvédelem követelményeit, elősegíti a környezeti állapot javítását.

(2) A megyei önkormányzat az épített és természeti környezet védelmével kapcsolatos feladatainak ellátása érdekében

(...)

b) előzetes véleményt nyilvánít a települési önkormányzati környezetvédelmi programokról, illetve kezdeményezheti azok megalkotását;

c) állást foglal a települési önkormányzatok környezetvédelmet érintő rendeleteinek tervezetével kapcsolatban;

(...)

Kt.48.§ (1) A települési önkormányzat képviselő-testülete, illetve a fővárosi önkormányzat esetén a fővárosi közgyűlés önkormányzati rendeletben – törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott módon és mértékben – illetékességi területére a más jogszabályokban előírtaknál kizárólag nagyobb mértékben korlátozó környezetvédelmi előírásokat határozhat meg.

(2) A települési önkormányzat képviselőtestülete önkormányzati rendeletben más törvény hatálya alá nem tartozó egyes fás szárú növények védelme érdekében tulajdonjogot korlátozó előírásokat határozhat meg.

VIII. Fejezet

A NYILVÁNOSSÁG RÉSZVÉTELE A KÖRNYEZETVÉDELEMBEN²⁷⁹

97. § (1) A természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiség nélküli szervezetek – a (3) bekezdésben, illetve a más jogszabályban meghatározott módon – jogosultak részt venni a környezettel kapcsolatos nem hatósági eljárásban.

(2) Mindenkinek joga, hogy környezetveszélyeztetés, környezetkárosítás vagy környezetszennyezés esetén a környezethasználó és a hatóságok figyelmét erre felhívja. Az erre vonatkozóan írásban tett felhívásra a hatáskörrel rendelkező szerv intézkedésének megtétele mellett a törvényben előírt határidőn belül érdemi választ köteles adni.

(3) A részvétel joga gyakorolható:

- a) személyesen vagy képviselő útján,
- b) egyesületek révén,
- c) települési önkormányzatok útján.

A környezetvédelmi egyesületek jogai

98. § (1) A környezetvédelmi érdekek képviselőjére létrehozott politikai pártnak és érdekképviselőnek nem minősülő, a hatásterületen működő egyesületeket (a továbbiakban: szervezet) a környezetvédelmi államigazgatási eljárásokban a működési területükön az ügyfél jogállása illeti meg.

(...)

(2) A szervezet joga továbbá, hogy tagsága érdekeit képviselve

a) közreműködjön a működési vagy tevékenységi területét érintő területfejlesztési, területrendezési tervek és környezetvédelmi programok kidolgozásában;

c) véleményezze a környezettel kapcsolatos állami és önkormányzati jogszabályok tervezeteit.

d) véleményezze – a külön jogszabály rendelkezéseit figyelembe véve – a működési vagy tevékenységi területét érintő, környezeti vizsgálatra kötelezett terv, illetve program tervezetét és környezeti értékelését.

3) A szervezet a (2) bekezdés c) pontjában foglalt jogának érvényesítése érdekében a jogszabályt előkészítő minisztériumnál, illetve települési önkormányzatnál jelenti be véleményezési igényét.

(4) A miniszterek évente — december 31-ig — a következő évre tervezett környezettel kapcsolatos jogszabályaik cím szerinti jegyzékét megküldik a miniszternek, aki azt közzéteszi a tárca hivatalos lapjában. A települési önkormányzatok az általuk kiadni szándékozott ilyen jogszabályokról a helyben szokásos módon adnak tájékoztatást.

99. § (1) Környezetveszélyeztetés, környezetszennyezés vagy környezetkárosítás esetén a szervezet a környezet védelme érdekében jogosult fellépni, és

a) állami szervtől, helyi önkormányzattól a megfelelő, hatáskörébe tartozó intézkedés megtételét kéri, vagy a

b) környezethasználó ellen pert indítani.

(2) Az (1) bekezdés b) pontja szerinti perben az ügyfél kérheti a bíróságtól, hogy a veszélyeztetőt

a) tiltsa el a jogsértő magatartástól (működéstől);

b) kötelezze a kár megelőzéséhez szükséges intézkedések megtételére.

100. § A 98. § (2) bekezdés c) pontja, valamint (3) bekezdése szerinti véleményezési jog a szakmai érdekképviselőt is megilleti az általa képviselt szakmát érintő ügyben.

Fontos rendelkezés a törvényen belül:

A **101. §** (1) bekezdése alapján a környezethasználó az e törvényben meghatározott és más jogszabályokban szabályozott módon büntető jogi, polgári jogi és közigazgatási jogi felelősséggel tartozik tevékenységének a környezetre gyakorolt hatásaiért.

A közigazgatási jogi felelősség szabályait a **102/A. §** (2) bekezdése határozza meg, melynek

b) pontja értelmében „kiegészítő helyreállítási intézkedésként amennyiben az elsődleges helyreállítási intézkedés nem vezet eredményre, a környezethasználó köteles

ba) a károsodott környezeti elemet erre alkalmas környezeti elemmel, illetve a környezeti elem által nyújtott szolgáltatást erre alkalmas környezeti elem által nyújtott szolgáltatással pótolni,

bb) ha a ba) pontban meghatározott pótlás sem vezet eredményre, a környezeti elemet vagy elem által nyújtott szolgáltatást erre alkalmas környezeti elem által nyújtott szolgáltatással a környezeti elem által nyújtott szolgáltatást – a károsodott környezeti elem vagy szolgáltatás becsült költségével megegyező –, erre alkalmas környezeti elemmel vagy környezeti elem által nyújtott szolgáltatással pótolni.”

103. § (1) A környezet igénybevétele, illetőleg terhelésével járó tevékenységgel vagy mulasztással másnak okozott kár környezetveszélyeztető tevékenységgel okozott kárnak minősül és arra a Polgári Törvénykönyvnek a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

(A KÖRNYEZETHASZNÁLÓRA EZ NAGY TERHET RAK, LÁSD A POLGÁRI JOGI SZABÁLYOKNÁL LEJJEBB!)

(2) Ha a károsult az (1) bekezdés szerinti kártérítési igényét nem kívánja érvényesíteni a károkozóval szemben — a károsult erre vonatkozó és az elévülési időn belül tett nyilatkozata alapján — a miniszter a környezetvédelmi alap célfeladat fejezeti kezelésű előirányzat javára az igényt érvényesítheti.

106. § (1) Aki jogszabályban, hatósági határozatban, közvetlenül alkalmazandó közösségi jogi aktusban megállapított, közvetlenül vagy közvetve a környezet védelmét szolgáló előírást megszeg, illetve határértéket túllép, a jogsértő magatartás súlyához – így különösen az általa okozott környezetszennyezés, illetőleg környezetkárosítás mértékéhez, időtartamához és ismétlődéséhez – igazodó környezetvédelmi bírságot köteles fizetni.

107. § (1) A környezetvédelmi bírság nem mentesít a büntetőjogi, továbbá a kártérítési felelősség, valamint a tevékenység korlátozására, felfüggesztésére, tiltására, illetőleg a megfelelő védekezés kialakítására, a természetes vagy korábbi környezet helyreállítására vonatkozó kötelezettség teljesítése alól.

2009. évi XXXVII. Törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról

Ne feledkezzünk meg a településen kívül eső területekről az erdőkről sem, hiszen környezeti tényezőjük jelentős és az erre vonatkozó jogszabály részben a települési, település környéki fákra is vonatkozik, tehát ezek védelmében e törvény rendelkezései is fontosak. A településeken lévő fákra főszabályként a fás szárú növények védelméről szóló rendelet rendelkezik, azonban a település környékén lévő fák, vagy erdők védelme is fontos)

2009. évi XXXVII. Törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról

4. § (1) E törvény hatálya kiterjed (kivonatosan a nagy terjedelem miatt):

- a) az erdőre, (...)
- b) a külterületen található fásításra;
- c) az erdészeti létesítményre; (...)
- d) az erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületre; (...)
- e) a faanyag kereskedelmi lánc szereplőire; (...)

(2) E törvény hatálya nem terjed ki a fával, faállománnyal borított területek közül:
(...)

i) a belterületre, az Országos Erdőállomány Adattárban (a továbbiakban: Adattár) erdőrészként nyilvántartott erdők, valamint erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületek kivételével;

(...)

(3) Védett természeti területen lévő erdő esetén e törvény rendelkezéseit a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényben (a továbbiakban: Tvt.) foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

69. § (1) Az erdei haszonvételek gyakorlása nem károsíthatja, illetve veszélyeztetheti az erdő biológiai sokféleségét, felszíni és felszín alatti vizeit, talaját, természetes felújulását, felújítását, a védett természeti értéket, valamint az erdei életközösséget. ..."

71. § (2) A fa kitermelésekor figyelemmel kell lenni a vízforrások és vízbázisok védelmére, a védett élő szervezetek élőhelyére, az élettelen természeti értékek védelmére, a tájképre, valamint az értékes emberi alkotások környezetére.

(3) Az erdészeti hatóság a vízforrások, vízbázisok, a védett élő szervezetek élőhelyének, az élettelen természeti vagy tájképi értékek környezetének, a közjóléti objektumok védelme érdekében egyes fák vagy facsoportok kitermelését megtilthatja

78. § (1) Erdőt igénybe venni – a (3) és (4) bekezdésben foglaltak kivételével – csak kivételes esetben, a közérdekkel összhangban lehet.

(2) Az erdő igénybeviteléhez az erdészeti hatóság előzetes engedélye szükséges. Az erdőt kizárólag az engedélyben megjelölt határidőn belül, és az abban meghatározott célra lehet igénybe venni.

346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelet a fás szárú növények védelméről

Ez az a rendelet, amely kifejezetten a települések fás szárú növényeinek telepítésével, ápolásával, kivágásával, pótlásával, az ezekre vonatkozó engedélyezési eljárással foglalkozik.

Kiemeli, hogy tilos a fás szárú növények felületének jogellenes megsértése, csonkítása, továbbá részeinek közvetlen vagy közvetett károsítása. A jegyző jár el a fakivágási kérelmekben, de elutasítja a kérelmet, ha az természetvédelmi vagy környezetvédelmi érdeket sért.

Külön eljárási szabály vonatkozik a kiemelt értéket képviselő fás szárú növény kivágásának kérelmezésére. A jegyző ugyanis ekkor tájékoztatja a nyilvánosságot hirdetményi úton, valamint - ha lehet – a település hivatalos honlapján is közzéteszi - a környezet védelmének általános szabályairól szóló törvényben meghatározott ügyféli jogok biztosítása céljából.

(Az ügyféli jogokról a segédanyagunk I. Fejezetében olvashatók információk)

Részben emiatt is fontos, hogy éljünk azzal a jogunkkal, hogy kiemelten jelentős helyi értékeink védelembe helyezését javasoljuk, mert ez esetben, ha a kezdeményezés sikeres, az érintett érték nagyobb biztonságot élvez.

13/2001.(V.9.) KöM. rendelet a védett és fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről

A rendelet tartalmazza a címében megjelölt védett fajok, barlangok felsorolását, pénzben kifejezhető értéküket és a velük kapcsolatos tevékenységek engedélyhez kötöttségét. Emiatt e rendelet különös jelentőségű, hiszen felsorolása teljes körű.

Ebből tisztázható, hogy valamely tevékenységgel megsértik-e az itt védett értékeket. A rendelet terjedelmes, lényeges a teljes tartalma, ezért nem idézzük, azonban a fentiekben megjelölt internetes elérhetőségen megtekinthető.

275/2004.(X.8.) Kormányrendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

E rendelet célja az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek hálózatába tartozó, a rendelet hatálya alá eső Natura 2000 területeken előforduló, a mellékletekben meghatározott közösségi jelentőségű, valamint kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok, illetőleg fajok megőrzésükre szükséges előírások megállapítása. A rendelet különös jelentőségű, hiszen felsorolása teljes körű.

Ebből tisztázható, hogy valamely tevékenységgel megsértik-e az itt védett értékeket. A rendelet terjedelmes, lényeges a teljes tartalma, ezért nem idézzük, azonban a fentiekben megjelölt internetes elérhetőségen megtekinthető.

50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer (....)

3. § (1) Az e rendelet szerinti előírásokat az alábbi támogatások igénybevétele esetén kell alkalmazni:

- bc) az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások,
- be) a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatások,

bf) a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatások,

d) minden egyéb támogatás, amelyekre vonatkozóan az adott támogatás részletes feltételeit meghatározó jogszabály az e rendelet szerinti előírások alkalmazását írja elő.

7.1. A védett tájképi elemek megőrzése: (...) Fa- és bokorcsoporra vonatkozó fahasználat, (...) a teljes naptári évben biztosítani kell, hogy a fa- és bokorcsoport megfeleljen az 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 2. § c) pontjában (...) foglaltaknak. A magányosan álló fát kivágni nem lehet. ..."

7.2. Kivágási tilalomra vonatkozó előírás: Fát, bokrot és sövényt a március 1. és augusztus 31. közötti költési és fiókanevelési időszakban nem lehet kivágni. ..."

Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. tv

A törvény minden vadon és nem vadon élő állatra vonatkozik.

Tilos az állatnak fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni, az állatot károsítani, életét kioltani, kivéve elfogadható okból, vagy körülmény miatt, amelyeket a törvény felsorol. Ezek nyomós indokok, közöttük a fák kivágása, amely fiókák és más állatok pusztulását okozhatja, nem szerepel (persze itt is van kivétel, amikor nincs más választás, életveszély, közveszély miatt).

Az e törvény és más, az állatok védelmére vonatkozó más jogszabályok megsértése esetén az ügyész is jogosult fellépni.

1998. évi XXVIII. Törvény az állatok védelméről és kíméletéről*

„Az Országgyűlés annak tudatában, hogy az állatok érezni, szenvedni és örülni képes élőlények, tiszteletben tartásuk, jó közérzetük biztosítása minden ember erkölcsi kötelessége, elismerve azt a megkülönböztetetten nagy értéket, amelyet az állatvilág egésze és annak egyedei jelentenek az emberiség számára, kifejezve azon szándékát, hogy Magyarország tevékeny módon részt vállaljon az állatok védelme és kímélete érdekében kifejtett nemzetközi erőfeszítésekből, az állatok ésszerű védelmének és kíméletének biztosítása érdekében az alábbi törvényt alkotja”

1. § E törvény célja, hogy elősegítse az állatvilág egyedeinek védelmét, fokozza az emberek felelősségtudatát az állatokkal való kíméletes bánásmód érdekében, valamint meghatározza az állatok védelmének alapvető szabályait.

2. §

(2) E törvénynek az állat kíméletére, az állatkínzás és az állatkárosítás tilalmára, valamint a jó gazda gondosságára vonatkozó rendelkezéseit a vadon élő állatokra is alkalmazni kell.

(.....)

3. § E törvény alkalmazásában:

(.....)

2. állat károsítása: az állat testi épségének, szervezetének, pszichikai állapotának vagy viselkedésének tartós, hátrányos megváltoztatása;

(.....)

4. állatkínzás: az állat szükségtelen, fájdalmat okozó bántalmazása, vagy olyan hatást eredményező beavatkozás, bánásmód, valamint szükségleteinek olyan mértékű korlátozása,

amely tartós félelmet vagy egészségkárosodást okozhat, továbbá az öröklődő betegségben szenvedő - nem kísérleti célra szánt - állategyed tenyésztése, szaporítása;

(.....)

8. A *jó gazda gondossága*: az az emberi tevékenység, amely arra irányul, hogy az állat számára olyan életkörülményeket biztosítson, amely az annak fajára, fajtájára és nemére, korára jellemző fizikai, élettani, tenyésztési és etológiai sajátosságainak, egészségi állapotának megfelel, tartási, takarmányozási igényeit kielégíti (elhelyezés, táplálás, gyógykezelés, tisztán tartás, nyugalom, gondozás, kiképzés, nevelés, felügyelet).

6. § (1) Az állatnak tilos indokolatlan vagy elkerülhető fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni, az állatot károsítani (.....).

11.§ (1) Az állat életét elfogadható ok vagy körülmény nélkül kioltani nem szabad. Elfogadható oknak, körülménynek minősül különösen az élelmezési cél vágóállat esetében, a prém termelése, az állományszabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés, a fertőző betegségek felszámolása, valamint az azok ellen való védekezés, a kártevők irtása, a másként el nem hárítható támadás megakadályozása, a tudományos kutatás, valamint közegészségügyi veszély elhárítása. (.....)

44.§ (2) Az állatok kíméletére és védelmére vonatkozó jogszabályok megsértése esetén az ügyész is jogosult keresetet indítani a tevékenységtől való eltiltás, illetőleg a tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt.”

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

E törvény alkalmazása elsősorban a birtokvédelmi, szomszédjogi és kártérítési kérdésekben jön szóba. A fák védelme nem csupán a közterületeken, hanem magánterületen is fontos, a birtokvédelmi és a szomszédjogi rendelkezések e téren segítenek.

A birtokháborításnál (szomszédvitákkal kapcsolatban két Legfelsőbb Bírósági iránymutatásra lehet hivatkozni.

LB PK. 3.sz. kollégiumi állásfoglalás szerint birtokháborításnál azt kell vizsgálni, hogy a növényzet szükségtelenül zavarja-e az ingatlan birtoklásában, okoz-e kárt, vagy fennáll-e a károsodás veszélye. A növényzet kivágására csak kivételes esetekben kerülhet sor, abban az esetben, ha az érdeksérelem más módon, így kártérítéssel nem hárítható el.

LB 1985.58 sz. határozata értelmében a fák létéhez kapcsolódó társadalmi és környezeti érdek felülmúlja az egyéni érdekeket. „Ezért a fák telepítése, a meglévő zöldsévényzet megóvása általános környezetvédelmi érdek. Erre tekintettel a szomszédjogi vitákban általában nem kerülhet sor a fák kivágásának elrendelésére”.

A kártérítési igény a már megtörtént károkozást enyhíti. Van azonban egy fontos szabály, amelyet a környezetvédelmi törvény és a polgári jogi törvény is tartalmaz, nevezetesen az, hogy a környezethasználó tevékenységére az úgynevezett „veszélyes üzemre” vonatkozó szabályok vonatkoznak. Ez azt jelenti, hogy nem a károsultnak kell bizonyítani a bíróság előtt a károkozó felelősségét, hanem a károkozónak kell azt bizonyítani, hogy a kár okozásában nem felelős, azt más, előre nem látható és nem kivédhető körülmény okozta, vagy hogy a károsult is felelős a károkozásban.

Ez a szabály megkönnyíti a polgári peres eljárásokban a károsult helyzetét, aki lehet természetes és nem természetes személy, vagy maga a környezeti érték is.

Környezeti ügyekben az ügyész és a környezet védelmére alakult egyesületek is nyújthatnak be keresetet.

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

(E jogszabályból idézett rendelkezések tehát részben a magántulajdont képező növényzetet károsító magatartások birtokvédelmi, szomszédjogi vonatkozásait, részben a környezethasználó által okozott kárral szembeni fellépésben a károsult kivételes helyzetét mutatják be)

5:5. § [A birtokost megillető birtokvédelem]

(1) A birtokost birtokvédelem illeti meg, ha birtokától jogalap nélkül megfosztják vagy birtoklásában jogalap nélkül zavarják

(.....)

5:7. § [Birtokper]

(1) Tilos önhatalom esetén a birtokos az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését kérheti a bíróságtól.

(.....)

5:8. § [Birtokvédelem a tényleges birtoklási helyzet alapján]

(1) A birtokos egy éven belül a jegyzőtől is kérheti az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését.

5:13. § [A tulajdonjog]

(1) A tulajdonost tulajdonjogának tárgyán - jogszabály és mások jogai által megszabott korlátok között - teljes és kizárólagos jogi hatalom illeti meg.

5:21. § [A birtoklás joga]

A tulajdonost megilleti a birtoklás joga és a birtokvédelem.

5:23. § [A dolog használatának általános magánjogi korlátja]

A tulajdonos a dolog használata során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen a szomszédokat szükségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné.

5:26. § [A szükséghelyzet]

(1) Másnak életét, testi épségét vagy vagyonát közvetlenül fenyegető és más módon el nem hárítható veszély esetén a tulajdonos köteles tűrni, hogy dolgát a veszély megszüntetése céljából a szükséges mértékben igénybe vegyék, vagy felhasználják abban kárt okozzanak.(.....)

Felelősség fokozott veszéllyel járó tevékenységért

6:535. § [A veszélyes üzemi felelősség]

(1) Aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. Mentese a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik.

(2) A veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint felel az is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz.

6:537. § [A károsulti közrehatás szabályai]

(1) Az üzembentartónak nem kell megtérítenie a kárt annyiban, amennyiben az a károsult felróható magatartásából származott. A kármegosztásnál a tevékenység fokozottan veszélyes jellegét az üzembentartó terhére kell figyelembe venni.

(A felelősség fenti, szigorú szabályozása azt jelenti, hogy a károkozó nem mentesülhet a felelősség alól, csupán a jogszabályban megjelölt két esetben: ha elháríthatatlan ok miatt következett be a kár (pl. természeti csapás), vagy az a sértettnek is felróható. Természetesen ezek bizonyítása a károkozó feladata. A szabály összhangban van a környezet védelméről szóló 1995. évi LIII. tv 103.§ (1) bekezdésében írtakkal.)

SZANKCIONÁLÁS

Felelősség, kártérítés

(Alkalmazható jogszabályok:

Polgári törvénykönyv: E törvény alkalmazása elsősorban a birtokvédelmi, szomszédjogi és kártérítési kérdésekben jön szóba (I. az előző részt)..

A fák védelme nem csupán a közterületeken, hanem magánterületen is fontos, a jegyző, vagy bíróság előtt alkalmazható birtokvédelmi és a szomszédjogi rendelkezések ebben segítenek.

A kár mértékének megállapítása

A környezeti elemekben, így a fák esetében is bekövetkezett, vagy lehetséges kár összegének tisztázása több szempontból is alapvető. A fák értékének meghatározása nem csak a kártérítés mértékének megállapításánál lehet fontos, de a szabálysértési és büntetőjogi rendelkezések alkalmazásánál is (elkövetési érték meghatározása, kisebb érték, jelentős érték, stb.). A birtokvédelmi eljárásoknál pedig módot teremt a két érték/összeg összehasonlítására (egyrészt a fa értéke, másrészt a fa által okozott kár kijavításának mértéke). Ezt figyelembe véve a növényzet kivágására csak kivételes esetekben kerülhet sor, abban az esetben, ha az érdeksérelem más módon, így kártérítéssel nem hárítható el.

A fák környezeti hasznát nem mint anyagiasult javakat kell figyelembe venni. Többféle értékelési módszer létezik, egyik legismertebb elfogadott módszer a Radó-féle értékelés. Ez hasznos, mert sajnos arra is van példa, hogy a fák értékét akkor is csupán tűzifa értékben határozzák meg, amikor rendeltetésük, jelentőségük ezt nem indokolná.

A fák valós értékével kapcsolatos számítási módokat a fejezet végén, külön tárgyaljuk!

Bírságok

A Kvt. 110. § (7) bekezdés 6. pontja felhatalmazza a Kormányt, hogy a környezetvédelmi bírságok fajtáit és mértékét, megállapításának módját rendeletben megállapítsa. A fás szárú növények védelméhez (pótlásához) kapcsolódó környezetvédelmi bírság tárgyú rendeletet azonban a kormány ezidáig nem alkotott, ebből következően az önkormányzat bírságolási tevékenységére az általános szabályok irányadóak.

Felelősséget azonban más törvények alkalmazásával is meg lehet állapítani, ennek eredményeként természetvédelmi, környezetvédelmi, szabálysértési bírság, vagy más intézkedés, végső soron pedig büntető jogkövetkezmény is alkalmazható.

Természetvédelmi bírság (1996. évi LIII. törvény)

- 80. §** (1) Aki tevékenységével vagy mulasztásával
- a) a természet védelmét szolgáló jogszabály, illetve egyedi határozat előírásait megsérti;
  - b) a védett természeti értéket jogellenesen veszélyezteti, károsítja, elpusztítja, vagy védett természeti terület állapotát, minőségét jogellenesen veszélyezteti, rongálja, abban kárt okoz;
  - c) a védett természeti területet, továbbá barlangot jogellenesen megváltoztatja, átalakítja, illetve azon vagy abban a védelem céljával össze nem egyeztethető tevékenységet folytat;
  - d) a védett élő szervezet, életközösség élőhelyét, illetőleg élettevékenységét jelentős mértékben zavarja;
  - e) a természetvédelmi hatóság engedélyéhez, hozzájárulásához kötött tevékenységet engedély, hozzájárulás nélkül vagy attól eltérően végez
- természetvédelmi bírságot köteles fizetni.
- (...)
- (5) A természetvédelmi bírság nem mentesít a büntetőjogi, a kártérítési felelősség, valamint a tevékenység korlátozására, felfüggesztésére, tiltására, továbbá a helyreállításra vonatkozó kötelezettség teljesítése alól.
- (...)

Polgári jogi felelősség

- 81. §** (1) Az, aki a természet védelmére vonatkozó jogszabályokat, egyedi hatósági előírásokat megszegve kárt okoz, a kárt a Polgári Törvénykönyv fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályai szerint köteles megtéríteni.
- (2) A természet védelmének szabályai megszegésével okozott kár magában foglalja:
- a) a tényleges vagyoni kárt,
  - b) az elmaradt hasznot,
  - c) a károkozás felszámolásával kapcsolatban felmerült indokolt költséget,
  - d) a természeti állapot és minőség károsodásából eredő, illetve
  - e) a társadalom, annak csoportjai vagy az egyének életkörülményeinek romlásában kifejeződő nem vagyoni kárt.
- (3) Károkozás esetén elsősorban a természetbeni helyreállítást kell megkísérelni, és a kár ebben az esetben – hacsak a helyreállítást nem a károkozó végzi – magában foglalja az eredeti állapot helyreállításának költségeit is.
- (4) A (2) bekezdés e) pontja alapján a társadalom vagy csoportjainak életkörülményei romlásából fakadó nem vagyoni kár megtérítése iránt keresetet az ügyész indíthat [60. § (2) bekezdés] és a megítélt kártérítést a miniszter által vezetett minisztériumnak a természetvédelmi kártérítések megfizetésére létrehozott folyószámlájára kell megfizetni. A befolyt kártérítés összege kizárólag természetvédelmi célok, feladatok megvalósítására, támogatására használható fel.
- (...)

Környezetvédelmi bírság (1995. évi LIII. törvény)

106. § (1) Aki jogszabályban, hatósági határozatban, közvetlenül alkalmazandó közösségi jogi aktusban megállapított, közvetlenül vagy közvetve a környezet védelmét szolgáló előírást megszeg, illetve határértéket túllép, a jogsértő magatartás súlyához – így különösen az általa okozott környezetszennyezés, illetőleg környezetkárosítás mértékéhez, időtartamához és ismétlődéséhez – igazodó környezetvédelmi bírságot köteles fizetni.

107. § A környezetvédelmi bírság nem mentesít a büntetőjogi, továbbá a kártérítési felelősség, valamint a tevékenység korlátozására, felfüggesztésére, tiltására, illetőleg a

megfelelő védekezés kialakítására, a természetes vagy korábbi környezet helyreállítására vonatkozó kötelezettség teljesítése alól.

Kártérítési felelősség

Kt.103. § (1) A környezet igénybevételével, illetőleg terhelésével járó tevékenységgel vagy mulasztással másnak okozott kár környezetveszélyeztető tevékenységgel okozott kárnak minősül és arra a Polgári Törvénykönyvnek a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértésnyilvántartási rendszerről

A környezeti, természeti értékeket, így a fákat is érintő jogsértő magatartások a felelősség megállapításával és szankció megállapításával járnak. Ezek egyik formája a szabálysértés, vagy (lásd lejjebb) a bűncselekmény miatti felelősségre vonás.

Szabálysértés, vagy bűncselekmény miatt bárki feljelentést tehet. Ennek során azonban körültekintően kell eljárni, nehogy mást hamisan vádoljunk az elkövetéssel.

A későbbiekben a törvény részletes szabályai között szerepelnek azok a szabálysértések amelyek a fák és más növényzet sérelmére követhetők el, vagy amikor károsítás nélkül, „vandál” módon (pl. fák, ágak rázásával), a köznyugalmat is megzavarva, hangoskodva az ott élő, költő madarakat is elriasztják.

2012. évi II. törvénya szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértésnyilvántartási rendszerről

A SZABÁLYSÉRTÉS MIATT ELJÁRÓ HATÓSÁGOK

38. § (1)- Az általános szabálysértési hatóság a fővárosi, megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatala (a továbbiakban: járási hivatal).

(2)- Az e törvény által a hatáskörébe utalt szabálysértés miatt a szabálysértési hatóság jogkörében a rendőrkapitányság vagy az egyes feladatok ellátására létrehozott rendőri szerv (....) jár el.

(3)- Szabálysértési elzárással is büntethető, valamint e törvényben meghatározott szabálysértés miatt első fokon a járásbíróság jár el.

28. Helyszíni bírság kiszabására jogosultak

39. § (1) A rendőrség az e törvényben meghatározott feltételek esetén bármely szabálysértés miatt kiszabhat helyszíni bírságot. E törvény eltérő rendelkezése hiányában szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt csak a rendőrség szabhat ki helyszíni bírságot.

(2) Törvényben meghatározott esetben szabálysértés észlelése esetén - amennyiben ezt e törvény külön említi - helyszíni bírságot szabhat ki:

(.....)

f) a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr,

g) az erdészeti hatóság arra felhatalmazott ügyintézője,

(.....)

30. A bíróság hatásköre és illetékessége

41. § (1)- Szabálysértési elzárással is büntethető, valamint e törvényben meghatározott szabálysértés miatt első fokon az elkövet és helye szerint illetékes járásbíróság jár el.

Garázdaság

170. § Aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, szabálysértést követ el.

A tulajdon elleni szabálysértés

177. § (1) Aki

- a) ötvenezer forintot meg nem haladó értékre lopást, ...
- b)- ötvenezer forintot meg nem haladó kárt okozva .....szándékos rongálást, követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli, szabálysértést követ el.

.....(4) Az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő, az erdészeti hatóság arra felhatalmazott ügyintézője, a halászati őr, valamint a mezőőr, a természeti, védett természeti és Natura 2000 területeken a természetvédelmi őr, helyi jelentőségű védett természeti területen az önkormányzati természetvédelmi őr is szabhat ki helyszíni bírságot.

141. Természetvédelmi szabálysértés

187. § (1) Aki

- a) a természetvédelmi államigazgatási szerv engedélyéhez vagy szakhatósági hozzájárulásához kötött tevékenységet engedély vagy szakhatósági hozzájárulás nélkül, vagy az engedélytől, szakhatósági hozzájárulástól eltérő módon végez vagy végeztet, vagy bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget,
- b) természeti területen - beleértve a védett természeti, Natura 2000 területet is - a természetvédelmi célokkal össze nem egyeztethető tevékenységet folytat, szemetel, a területet más módon szennyezi, tiltott helyen tartózkodik, engedély nélkül tüzet rak,
- c) védett élő szervezet egyedét, származékát (.....) jogellenesen megrongál, elvisz vagy elpusztít, illetve védett vagy fokozottan védett állatfaj egyedét élettevékenységében jelentős mértékben zavar, szabálysértést követ el.

(2)- Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés elkövetőjére a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr is szabhat ki helyszíni bírságot.

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

Súlyosabb jogsértő magatartások esetén, végső eszközként alkalmazhatók a büntető rendelkezések. A büntetőjog alkalmazását a törvényes eszközök sorában az utolsó eszközként szokás emlegetni. A szabályozás szigorú és nem egyszerű, ezért az alábbi büntetendő cselekmények gyanúja esetén, feljelentéskor mindig pontosan körül kell írni a cselekményt, hogy a hatóság meg tudja határozni, mi miatt kell eljárnia.

A témakörben a természet-és környezetvédelmi értékeket, külön az állatokat, a köznyugalmat és a vagyoni értékeket sértő cselekményeket részletezzük. Az egyes bűncselekmények háttér joganyagát olykor más jogszabályok tartalmazzák (pl. természetvédelmi, környezetvédelmi, részben állatvédelmi törvények), amelyek megítélése nem egyszerű, ezért ezekben az esetekben érdemes szakemberhez (akár civil egyesülethez) fordulni, mielőtt eljárást kezdeményeznénk. Ha minket is kár ért, a feljelentéssel együtt kérjük a kár megtérítését is.

Előfordulhat, hogy egy cselekménnyel nem csak egy, hanem több bűncselekmény is megvalósul. Ilyen lehet a természet- vagy környezetkárosításnál a lopás, vagy rongálás megvalósítása, vagy a vandál magatartások esetén a garázdasággal együtt a rongálás elkövetése. Magántulajdon esetén ilyenkor is érdemes nyomban kérni a feljelentéssel egy időben a kár megtérítését.

A természetkárosítás háttérjogszabálya főleg a természetvédelmi törvény és a már felsorolt kapcsolódó jogszabályok, míg a környezetkárosításé elsősorban a környezetvédelmi törvény.

Az állatkínzásnak nem valódi háttér jogszabálya ugyan az állatvédelmi törvény, de több fogalmat is meghatároz. A cselekményt nem büntetik, ha gondatlanságból követik el, de ha szándékos elkövetésről van szó, felmerül az elkövető felelőssége. Szándékos a magatartás, ha valaki kívánja és látja is azt, hogy magatartása milyen következményekkel jár, de az is, ha nem kívánja ezeket a következményeket, de azok bekövetkezésébe belenyugszik.

Ezt indokolt vizsgálni a fakivágások esetében, mert ha tudott és kellően dokumentált az a körülmény, hogy ennek következtében gerinces állatok – pl madárfiókák – pusztulhatnak el, mégis kivágják, megcsonkítják a fákat, akár meg is valósulhat ez a bűncselekmény.

Védelem, vagy fokozott védelem alatt álló állatok esetében a természetkárosítás állapítható meg.

Kimondottan a „vandalizmus” esete lehet, amikor ok nélkül rongálják a fákat, olyan módon, amikor az erőszakos magatartás kárt okoz és közfelháborodással járhat. Ekkor helye lehet garázdaság megállapításának, amellyel együtt akár rongálás miatt is büntethető az elkövető.

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

Garázdaság

(alapeset)

339. § (1) Aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. *növényt)*

(...)

Környezetkárosítás

241. § (1) Aki a földet, a levegőt, a vizet, az élővilágot, valamint azok összetevőit jelentős mértékű szennyezéssel vagy más módon

a) veszélyezteti,

- b) olyan mértékben károsítja, hogy annak természetes vagy korábbi állapota csak beavatkozással állítható helyre,
c) olyan mértékben károsítja, hogy annak természetes vagy korábbi állapota nem állítható helyre,

büntett miatt az a) pontban meghatározott esetben három évig, a b) pontban meghatározott esetben egy évtől öt évig, a c) pontban meghatározott esetben két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki a környezetkárosítást gondatlanságból követi el, vétség miatt az (1) bekezdés a) pontja esetén egy évig, b) pontja esetén két évig, c) pontja esetén három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Az (1) bekezdés a) pontjában, és a (2) bekezdés első és második fordulatában meghatározott esetben az elkövető nem büntethető, az (1) bekezdés b) pontja esetén pedig büntetése korlátlanul enyhíthető, ha az elsőfokú ügydöntő határozat meghozataláig a bűncselekmény által bekövetkezett veszélyt, illetve környezetkárosodást megszünteti, a károsodott környezet eredeti állapotát helyreállítja.

(4) E § alkalmazásában szennyezés: a föld, a levegő, a víz, az élővilág, valamint azok összetevői jogszabályban vagy hatósági határozatban megállapított kibocsátási határértéket meghaladó terhelése.

Természetkárosítás

242. § (1) Aki

a) fokozottan védett élő szervezet egyedét,
b) védett élő szervezet vagy az Európai Unióban természetvédelmi szempontból jelentős növény- vagy állatfaj egyedeit, feltéve, hogy azok külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legalacsonyabb értéket,
(.....)
jogellenesen (.....) károsítja vagy elpusztítja, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a természetkárosítás az élő szervezet egyedeinek olyan mértékű pusztulását okozza,

- a) hogy az (1) bekezdés a) vagy b) pontja esetében az elpusztított élő szervezet egyedeinek külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legmagasabb érték kétszeresét,
b) amely az (1) bekezdés c) pontja esetében az élő szervezet állományának fennmaradását veszélyezteti.

(3) Aki a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gondatlanságból követi el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

.....

243. § (1) Aki Natura 2000 területet, (.....) védett természeti területet vagy védett élő szervezetek életközösségét, illetve azok élőhelyét jogellenesen jelentős mértékben megváltoztatja, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a természetkárosítás (.....) jelentős károsodását vagy megsemmisülését okozza.

(3) Aki a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gondatlanságból követi el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) E § alkalmazásában Natura 2000 terület alatt a természet védelméről szóló törvényben meghatározott fogalmat kell érteni.

Állatkínzás

244. § (1) Aki gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot

a) alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza,

vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az állatkínzás

a) az állatnak különös szenvedést okoz, vagy

b) több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.

Lopás

370. § (1) Aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el.

(2) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a lopást kisebb értékre vagy

b) a szabálysértési értékre elkövetett lopást

bi) erdőben jogellenes fakivágással

követik el....

Rongálás

371. § (1) Aki idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz, rongálást követ el.

(2) A büntetés vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a rongálás kisebb kárt okoz....

Megjegyzés:

Lopás és rongálás esetében több érték kategória létezik, amelyeket a törvény szigorúbban büntet.

Szabálysértés, vagy bűncselekmény esetén bárki feljelentést tehet.

Büntető eljárásban bejelenthető a kár megtérítése iránti igény is.

A kár mértékének megállapítása

A környezeti elemekben, így a fák esetében is bekövetkezett, vagy lehetséges kár összegének tisztázása több szempontból is szükséges. A fák értékének meghatározása nem csak a kártérítés mértékének megállapításánál lehet fontos, de a szabálysértési és büntetőjogi rendelkezések alkalmazásánál is (elkövetési érték meghatározása) A birtokvédelmi eljárásoknál módot teremt a két érték/összeg összehasonlítására (egyrészt a fa értéke, másrészt a fa által okozott kár kijavításának mértéke).

A fák környezeti hasznát nem mint anyagiavult javakat kell figyelembe venni. Többféle értékelési módszer létezik, egyik legismertebb elfogadott módszer a Radó-féle értékelés. Ez hasznos, mert sajnos arra is van példa, hogy a fák értékét akkor is csupán tűzifa értékben határozzák meg, amikor rendeltetésük, jelentőségük nem ezt indokolná.

III/2. A fák értékének meghatározása

A fák léte társadalmi és környezeti szempontból jelentős haszonnal jár. Nagymértékben javítják a település levegőjét oxigéntermelő, és szén-dioxid-feldolgozó képességük miatt. A légszennyező anyagok egy részét a fák lombtömege képes lekötni, portól tisztítják meg a település levegőjét. A fák párologtatásukkal is hatnak a környezetükre, a nyári melegben lehűtik a levegőt. A növények zajvédelmét műszeres mérések igazolják. A termőtalaj védelme és vízháztartásának megóvása egyaránt megkívánja a fák, a növényzet jelenlétét. A fák tehát a környezetállapot és az életminőség javításában kiemelkedő szerepet játszanak, ezért igen erős társadalmi és környezeti érdek fűződik megóvásukhoz.

A fák környezeti hasznát, mint nem anyagiavult javakat az erdőértékelésben is felhasználhatjuk. Erre egyik módszer a Radó-féle értékelés. (Radó Dezső több évtizedes munkássága során foglalkozott a fák környezetvédelmi és közgazdasági értékelésével, az általa és munkatársai által kidolgozott módszert országosan alkalmazzák).

A Radó féle értékmegállapítási módszer a fák értékelésére egy sokkal értékarányosabb, a zöldterületek védelmét jobban figyelembe vevő módszer, mint a csupán gazdasági szempontok szerint figyelembe vett értékszámítás.

A Radó-féle értékelésről bővebben olvashatunk Radó Dezső: A növényzet szerepe a környezet védelmében c. könyvében (Zöld érdekek Alapítvány – Levegő Munkacsoport, Budapest, 2001).

Radó-módszer főbb kritériumai:

1. Oxigéntermelés

Minden növény a „légzése” (gázcsereje) során Oxigént lélegez ki – ezáltal oxigént termel. Szorosan összefügg ez a tevékenység a szén-dioxid feldolgozásával. (Egy 50 éves fa 50 kg oxigént termel és 68,75 kg CO₂-t dolgoz fel egy vegetációs időszakban.)

2. A szén-dioxid feldolgozása

A szén-dioxid és víz felhasználásával, fényenergia segítségével növényt gyarapító cukorvegyület és oxigén képződik. Éjszaka a folyamat fordított: oxigént fogyaszt és széndioxidot bocsájt ki.

3. Szennyező anyagok lekötése

A légszennyező anyagok egy részét a fák lombtömege képes lekötni. A szűrés lényege, hogy a szilárd szennyező anyagok megülednek a leveleken. Az esővíz a szennyeződést lemossa, a levélfelület újra üzemképes. A szűrőkapacitás függ attól, hogy a fák, erdők milyen

távolságra vannak a szennyező forrásoktól. Emiatt az utak melletti fasorok és az üzemekhez közeli erdők bírnak nagy jelentőséggel. Egy 40 éves erdő hektáronként és évente 70 tonna szennyező anyagot képes kiszűrni a levegőből.

4. A klíma javítása

A fák párolgásukkal hatnak környezetükre. A nyári melegben lehűtik a levegőt, amely nehezebb a házak között felizzott levegőnél, így azzal kicserélődik. Ez a kicserélődés a jótékony szél, amely lehűti a várost és kifújja levegőjéből a port és az egyéb szennyeződések. (Átszellőzés.) Számítások szerint egy lombköbméter asszimilációs felület 47 liter vizet párologtat el egy vegetációs időszakban. Egy 50 éves fa évi produktuma 4230 liter, azaz 4,2 m³, tehát ennyivel javítja a környező mikro- vagy mezoklimát. Itt kell megemlíteni az árnyékhatást mint a fák közismert szolgáltatását.

5. Védelem a zaj ellen

Különösen a városban, vagy a forgalmas utak mellett élő embert semmi sem képes olyan hathatósan védeni a zaj ellen, mint a növényzet. Műszeres mérések igazolják, hogy a háromszintes növényfal (pázsit, cserjék és fák) jobban véd a zajtól, mint a téglafal. Ennek oka: a levelek közti légréteg maga is szigetel, a levelek rugalmas ellenállása hangtompító. Ezen felül létezik az elfedő zaj, vagyis a levelek zizegése, amely pihentető hatású zajcsökkentő tényező. A védősávok nem a zaj teljes kiszűrését jelentik, hanem a zajhatást a megengedett határérték alá szorítják. Az iskolák és óvodák környékén nagy fontosságú a sövények alkalmazása, mert azok a kipufogóhoz közeli gyermekeknél a légzőszervek védelmét szolgálják.

6. Védelem a rázkódások, rezgések hatásai ellen

A városi utak forgalma rázkódásokkal, rezgésekkel jár, amelyek a kemény burkolatú utak esetén áterjednek a házakra, és azok vakolatát, majd falát megrepesztik. Az utak melletti fák gyökérzete a burkolat folytonosságát megszakítja, ezáltal csökkentve a házak állagromlását.

7. Talajvédelem

Ahol a növényeket kipusztítják, ott elpusztul a termőföld és kezdetét veszi az erózió, a defláció és a sivatagosodás, de tömegkatasztrófákhoz vezethet a folyók vízgyűjtőin is a fairtás. A termőtalaj védelme és vízháztartásának megóvása egyaránt megkívánja a fák, a növényzet jelenlétét.

8. Műtárgyvédelem

Az ún. vonalas létesítmények (utak, vasutak) egyaránt ki vannak téve a szél, a hóviharak hatásának. Ugyanez a helyzet a hidakkal, valamint egyéb közlekedési, ipari, honvédelmi és közösségi-, vagy lakólétesítményekkel. Az időjárás viszontagságai ellen határos védelmet nyújt a növényzet, különösen a cserjékkel kombinált fasor, amely egyben a közlekedők biztonságát is szolgálja.

9. A növény táji értéke, és az élővilág helyszíne

A növényirtással fajok tömege tűnik el környezetünkben. Az ember által megsebzett tájat fákkal, cserjékkel és gyeptelepítéssel rekultiválják. Növényekkel lehet humanizálni az otromba betonépítményeket, és tetőkertekkel a kockaházak lényegi egyhangúságát. Előnyös esztétikai és hőkiegyenlítő hatást fejt ki a falfelületek növényvel való befuttatása. Az EU értékelési sorrendben a táji érték kiemelt helyet foglal el.

10. A rekreáció

A rekreáció az idegileg, fizikailag fáradt ember felfrissülése. A természetes környezet ennek során érzékszerveinkre hat. Szemünket megnyugtatja a növények zöld színe. Hallásunkra hat a lombok zizegése, a vizek csobogása, a madarak éneke. A virágok és a pázsit illatát szaglószerünk érzékeli, míg a klimatikus hatásokat helyzetértékelő szerveink fogják fel.

(Forrás: <http://www.levego.hu/kiadvany/fak.htm>)

A Radó módszer (és más elvek) tovább-gondolásának szükségessége is felmerült. Ezt több körülmény is indokolja.

A Magyar Faápolók Egyesülete is foglalkozik a témával, az alábbi - terjedelme folytán tömören idézett - munkájukban:

ÚTMUTATÓ A FÁK NYILVÁNTARTÁSÁHOZ ÉS EGYEDI ÉRTÉKÜK KISZÁMÍTÁSÁHOZ

AZ EGYESÜLET ÁLTAL JAVASOLT FAÉRTÉKSZÁMÍTÁSI MÓDSZER :

5.1 A JAVASLAT CÉLJA ÉS A KIDOLGOZÁSÁNAK OKA: Jelenleg Magyarországon több módon számolhatják a közterületeken álló fák értékét. ...Az ajánlás az értékelési módszer egységesítésének érdekében készült. Az értékelés módszere a Radó Dezső által közzétett módszer továbbfejlesztése, (...)az EU-s kataszter rendszerrel harmonizáló, azt alkalmazó számítási eljárás.

A változtatások az eredeti Radó-módszerhez képest:

Az eredeti módszer az értékelésnél 10-12 cm törzskörméretű, szabadgyökerű, 4 éves fa faiskolai árát adta meg. A mai gyakorlatban az önkormányzatok legalább 12-14 cm törzskörméretű, legalább kétszer iskolázott, földlabdás fákat ültetnek. A faiskola fogalmát is definiálni kellett, hiszen 1988-óta a faiskolák száma megnőtt, az árak egyes régiók szerint jelentősen eltérhetnek. Az eredeti korszorzókat csak a fa 70 éves koráig (belterületi fasori fák „vágásérettségig”) adta meg. Ahhoz hogy a fakataszter egységesen használható lehessen fasorban és parkban elhelyezkedő fákra is, a szorzókat idősebb korú fákra is meg kell adni.

A fa védettségének és településen belüli elhelyezkedésének szorzója külön kategóriaként, a korszorzó táblázatban 1000-es alapszorzóval szerepelt a Radó módszerben. A fák esetében különbséget kell tenni, hogy maga a fa mint természeti érték áll védettség alatt, vagy a terület, ahol a fa található. A településen belüli elhelyezkedés definíciója pontosításra szorult. Az elhelyezkedés és a védelem szorosan összefügg, ezért együtt kezelendők. A korona állapotát jelző szorzó is az eredeti metódus egyik alapeleme, de amíg az EU-s fakataszter felvételekor 5 különböző állapotjelzőt kell megadni, az értékszámításnál csak háromra volt szükség.

A faértékszámítás alapjául szolgáló kataszterben szereplő koronaállapot értékek mindegyikéhez rendeltünk kiegészítő szorzót, így elkerültük, hogy az értékszámításhoz külön korona állapot meghatározás legyen szükséges. Az eredeti módszer csak a korona állapotát vette figyelembe és nem számolt a fa általános egészségi állapotával, életképességével. A fa bármely részének állapota kihat a növény egészének általános állapotára, ezért szükséges ennek a figyelembe vétele is. A Radó módszer első módosítása is figyelembe vette néhány fafaj dendrológiai értékét, ez pontosításra, kibővítésre szorult. Hisszük, hogy a Magyar Faápolók Egyesülete hosszas szakmai egyeztetés során kialakított egy bevált metódus alapjain nyugvó, a gyakorlatban jól használható faértékszámítási rendszert.

5.2 SZÁMÍTÁSI MÓDSZER

$A \times B \times C \times D \times E \times M$

A = Faiskolai alapár

B = Korszorzó

C = A fa védettségének és településen belüli elhelyezkedésének szorzója

D = A korona állapot EU-s fakataszter felvételhez rendelt együtthatója

E = A fa általános egészségi állapotát és életképességét jelölő együttható

M = A fafaj dendrológiai értékét jelző szorzó

A Magyar Faápolók Egyesülete által kidolgozott faértékszámítási metódus egyik indoka az, hogy az eddig alkalmazott módszerek egyike sem árnyalta megfelelően a fák védettségének és településen belüli elhelyezkedésének különböző kategóriáit.

Az Egyesület által javasolt metódus egyértelműen tisztázza a fák védettségének és településen belüli elhelyezkedésének szintjeit, ezek értékét az egyes kategóriákhoz rendelt szorzókkal határozza meg.

A fák általános egészségi állapotát és életképességét egyik hagyományos faértékszámítási metódus sem vette figyelembe. E fontos tulajdonság figyelmen kívül hagyása számos félreértés oka, emiatt támadják legtöbbször a számítások során kapott értékeket. Az Egyesület célja, hogy a faértékszámítás egyszerű legyen, de lehetőleg minél több fontos elem kerüljön bele. A fa értékének egyik legfontosabb eleme annak egészségi állapota és várható élettartama.

Egy faj dendrológiai értékének figyelembe vétele az értékszámítás egyik legfontosabb eleme, hiszen egy invazív faj értéke nem hasonlítható össze egy vöröstölgyével. Ezt Radó is felismerte, ezért került be az eredeti metódusba módosító tényezőként egyes fajok értékcsökkentő szorzója. A probléma, hogy fajokat, családokat emel ki, így idetartoznak a juharok, nyírek is. Valóban vannak egyes Acer fajok, amelyek dendrológiailag kevésbé értékesek, de akad olyan juhar faj is, amely dendrológiailag értékes. Az ajánlásunkban három kategória van elkülönítve, a Magyarországon legelterjedtebb fafajok dendrológiai érték szerinti besorolását Dr Schmidt Gábor munkája alapján készített táblázatok tartalmazzák.

Az egyesület ajánl egy mobiltelefonos alkalmazást, amelynek segítségével hozzávetőlegesen meghatározható egy fa értéke. Ennek elérhetősége androidos telefonokon. Elérhető: a Magyar Faápolók Egyesületének honlapján.

Az alkalmazás a fafaj, a fa méretei és állapotjelzői alapján kiszámítja a fa vagyoni értékét, valamint az egy éves asszimilációs időszakban végzett ökológiai szolgáltatásainak megközelítő értékeit. Nagyon hasznos, abban az esetben is, ha érvelni kell a fa, vagy fasor megmentése mellett.

A vagyoni igények, az okozott kár mértékének megállapítása során és a fa védelmében szorgalmazni kell a módszer gyakorlatban történő alkalmazását.

IV. fejezet

IV/1. 346/2008. (XII. 30.) Korm. Rendelet a fás szárú növények védelméről

A Kormány a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 110. §-a (7) bekezdésének 25. pontjában, valamint a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 166. §-ában kapott felhatalmazás alapján - az Alkotmány 35. § (1) bekezdésének b) pontjában foglalt feladatkörében - a következőket rendeli el:

A rendelet hatálya

1. § (1) E rendelet hatálya - a (2) bekezdésben foglaltak kivételével - a fákra, cserjékre (a továbbiakban együtt: a fás szárú növényekre) terjed ki.

(2)^{*} E rendelet hatálya nem terjed ki

a) a külön törvény hatálya alá tartozó fás szárú növényekre;

b)^{*} a fás szárú ültetvényekről szóló kormányrendelet szerint létesített ültetvényekre;

c) a szennyvíz, szennyvíziszap és hígtrágya elhelyezésére, hasznosítására szolgáló fával borított területre;

d) az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló kormányrendelet hatálya alá tartozó területre.

1/A. § E rendelet alkalmazásában közterület az az állami vagy helyi önkormányzati tulajdonban álló, közhasználatra szolgáló földterület, amelyet az ingatlan-nyilvántartás ekként tart nyilván.

A fás szárú növények telepítése

2. § (1) Fás szárú növény az ingatlan azon részén és oly módon telepíthető, hogy az - figyelemmel az adott faj, fajta tulajdonságaira, növekedési jellemzőire, szakszerű kezelésére - az emberi életet és egészséget nem veszélyeztetheti, a biztonságos közlekedést nem akadályozhatja, valamint nem okozhat kárt a meglévő építményekben, létesítményekben, és nem akadályozhatja azok biztonságos működését.

(2) A közterületen lévő fasor fahiányainak pótlása csak az adott fasor vonalába történő telepítéssel, a fasorra jellemző faj, fajta felhasználásával történhet, ha annak környezeti feltételei adottak.

(3) Fás szárú növény pótlása nem történhet az 1. mellékletben felsorolt fajok egyedeivel.

(4) Ha a pótlás az 1. mellékletben szereplő inváziós fás szárú növény kivételként meghatározott kertészeti változataival történik, az ingatlan tulajdonosa, vagyonkezelője, vagy az ingatlanon lévő fás szárú növényekkel bármely jogviszony alapján rendelkezni jogosult használója (a továbbiakban együtt: használó) köteles gondoskodni a fás szárú növény továbbterjedésének megakadályozása érdekében az újulat eltávolításáról.

A fás szárú növények fenntartása, kezelése

3. § Tilos a fás szárú növények felületének jogellenes - a 4. § (1) bekezdésben foglaltakkal ellentétes - megsértése, csonkítása, továbbá részeinek közvetlen vagy közvetett károsítása.

4. § (1) A használó köteles gondoskodni az ingatlanon lévő fás szárú növények fenntartásáról, az adott faj tulajdonságainak megfelelő szakszerű kezeléséről (így különösen víz- és tápanyag-utánpótlásról, metszésről, növény-egészségügyi beavatkozásról), valamint szükség szerinti pótlásáról.

(2) A használó köteles gondoskodni az ingatlanán lévő fás szárú növények emberi életet, egészségét veszélyeztető részeinek eltávolításáról.

(3) A használó - ha jogszabály eltérően nem rendelkezik - köteles gondoskodni a fás szárú növények emberi életet, egészségét veszélyeztető származékainak, így különösen ágak, virágzat, termés, levelek összegyűjtéséről. A használó mentesül az összegyűjtési kötelezettség alól, amennyiben a humuszképződés nem ellentétes a terület rendeltetésével.

5. § (1) Közterületen közművezeték - a 8. § (3)-(4) bekezdésben foglalt kivétellel - úgy kell elhelyezni, hogy az a fás szárú növényt ne veszélyeztesse, közvetlenül vagy közvetetten ne károsítsa.

(2) Belterületi közterületen - a közúti forgalom számára igénybe vett terület (úttest) kivételével - a síkosság-mentesítésre olyan anyag használható, amely a közterületen vagy annak közvetlen környezetében lévő fás szárú növény egészségét nem veszélyezteti.

(3) Közterület burkolatának építésénél és -felújításánál a fás szárú növény töve körül legalább 2,25 m² víz- és légáteresztő felületet kell hagyni.

(4)* Az érintett földrészlet fekvése szerinti települési önkormányzat (fővárosban a kerületi önkormányzat) jegyzője, a Fővárosi Önkormányzat által közvetlenül igazgatott terület tekintetében a fővárosi főjegyző (a továbbiakban: jegyző) a használót az (1)-(3) bekezdésben és a 4. §-ban meghatározott fenntartási és kezelési feladatok, továbbá a 2. § szerinti telepítési előírások teljesítésére kötelezheti.

A közterületen lévő fás szárú növények kivágása és pótlása

6. § (1) A közterületen lévő fás szárú növény kivágását a fás szárú növény helye szerint illetékes jegyző engedélyezi.

(2)* Az engedély kiadására irányuló kérelem a 2. melléklet szerinti formanyomtatványon vagy annak megfelelő tartalommal nyújtható be. A jegyző gondoskodik a formanyomtatványnak a helyben szokásos módon történő közzétételéről.

(2a)* Nem helyi önkormányzati tulajdonban álló ingatlan esetén a jegyző hivatalból beszerzi az érintett fás szárú növényrel rendelkezni jogosult kivágáshoz hozzájáruló nyilatkozatát.

(3)* A jegyző a fás szárú növény kivágása iránti kérelmet elutasítja, ha

a) a kérelmező a fás szárú növény pótlásáról hiánypótlási felhívás ellenére sem nyilatkozott;

b) a fás szárú növény áttelepítése szakmai és településrendezési szempontból célszerű és kivitelezhető; vagy

c) az természetvédelmi vagy környezetvédelmi érdeket sért.

(4)* Amennyiben a jegyző ügyintézési határidőn belül nem dönt a fás szárú növény kivágásáról, az engedélyt a kérelemben foglaltak szerint megadottnak kell tekinteni.

(5)* A település szempontjából kiemelt szakmai, tudományos, település- és kultúrtörténeti értéket képviselő fás szárú növény kivágásának kérelmezése esetén a jegyző az eljárás megindításáról szóló értesítést öt napon belül hirdetményi úton, valamint - ha a település ilyennel rendelkezik - a település hivatalos honlapján is közzéteszi a környezet védelmének általános szabályairól szóló törvényben meghatározott ügyféli jogok biztosítása céljából.

7. § (1) Település belterületén a fás szárú növénynek az élet-, egészség- vagy vagyonvédelmi okból - a 6. §-ban foglaltaktól eltérően - történt kivágása esetén

a) a kivágás tényét az azonnali intézkedést foganatosító 3 napon belül a 2. melléklet szerinti formanyomtatványon vagy annak megfelelő tartalommal bejelenti a kivágás helye szerint illetékes jegyzőhöz;

b) ha a pótlás környezeti feltételei adottak, a jegyző a tulajdonost a pótlásra kötelezi.

(2) A jegyző a fás szárú növényrel rendelkezni jogosultat a fás szárú növény kivágására kötelezi, ha a fás szárú növény az élet- vagy vagyonbiztonságot veszélyezteti, és e veszély másként nem hárítható el.

8. § (1) A közterületen lévő fás szárú növény kivágását követő 1 éven belül a használó köteles gondoskodni a növény helyben történő szakszerű pótlásáról. A telepítendő cserje esetében 3 éven belül kell biztosítani a legalább azonos területi borítást. A pótlás céljából történő telepítést meg kell ismételni, ha a telepítést követő vegetációs időszak kezdetén a fás szárú növény nem ered meg. A szakszerű pótlás teljesítését a jegyző ellenőrzi.

(2)*

(3) Amennyiben a közműfektetés a fás szárú növény megtartásával nem valósítható meg, a jegyző a kivitelezőt a fás szárú növény pótlására kötelezi.

(4) Amennyiben a fás szárú növény pótlása a földrészlet adottsága miatt nem vagy csak részben teljesíthető, a pótlást a jegyző által kijelölt más ingatlanon történő telepítéssel kell teljesíteni. Amennyiben ilyen ingatlan a település beépítettsége miatt nem jelölhető ki, a jegyző a használót a települési önkormányzat által rendeletben meghatározott kompenzációs intézkedés megtételére kötelezi.

(5) A fás szárú növény kivágása esetén a pótlási kötelezettséget a sajátos építményfajta rendeltetésére tekintettel kell teljesíteni.

Záró rendelkezések

9. § (1) Ez a rendelet - a (2)-(3) bekezdésben foglalt kivételekkel - 2009. január 1-jén lép hatályba.

(2) Az 5. § (2) bekezdése 2010. szeptember 1-jén lép hatályba.

(3) A 8. § (2) bekezdése 2010. július 1-jén lép hatályba.

(4) Az 5. § (1) és (3) bekezdését e rendelet hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben nem kell alkalmazni.

10. §^{*}

1. melléklet a 346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelethez ^{*}

Inváziós fajú fás szárú növények

Magyar név	Tudományos név	
fehér akác [*]	<i>Robinia pseudoacacia</i>	
amerikai kőris [*]	<i>Fraxinus pennsylvanica</i>	
mirigyes bálványfa [*]	<i>Ailanthus altissima</i>	
cserjés gyalogakác	<i>Amorpha fruticosa</i>	
kései meggy	<i>Padus serotina</i>	
zöld juhar	<i>Acer negundo</i>	

2. melléklet a 346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelethez ^{*}

FAKIVÁGÁSI ENGEDÉLYKÉRELEM / BEJELENTÉS^{*}

A jogszabály alkalmazhatóságát segítő jogi intézmények (aktív információs jog)

IV.2 A Szervek aktív információs joga (adat közzétételi kötelezettsége)

Segédanyagunk I. fejezetében, az eljárásjogi rész után a Szerveknél lévő közérdekű adatok kérelemre történő kiszolgáltatásának szabályait írta le (passzív információs jog).

A most tárgyalt **aktív információs jog** nem ezt, hanem a Szerveknél meglévő, ill. a tevékenységükre vonatkozó közérdekű információk közzétételi és terjesztési kötelezettségét jelenti. A nem kérésre, hanem hivatalból való közzétételi köteleességet **Infotv.** hangsúlyosan, önálló fejezetként tárgyalja. A IV. Fejezet előbb – főszabályként – rögzíti a Szerveket terhelő általános tájékoztatási kötelezettséget, majd részletesen foglalkozik az elektronikus közzététel szabályaival.

Az **e-információs szabadság egyik célja** a jogállamiságból fakadó elvárások érvényesítésének segítése. A honlapokon közzétett információk biztosítják a teljes nyilvánosságot és a polgárok számára **átláthatóbbá teszik** az állami-önkormányzati szervek működését. Az egyik cél tehát a közszféra átláthatóságának segítése - túlhatalmának korlátozása (ami a civil kontroll lényege).

A másik **a szakmai rész**. Ma már szinte minden állami, önkormányzati szerv foglalkozik adatbegyűjtéssel. A köz nevében, köz pénzén, köz hasznára gyűjtött, évtizedek alatt

felhalmozódott információk a számítástechnika fejlődésének köszönhetően mára hivatali adatbázisokká, információs rendszerekké alakultak (vonatkozik ez a meglévő, illetve lassan alakuló települési fakataszterekre, zajtérképekre stb. is).

Alapvető elvárás, hogy közfeladatokkal kapcsolatos e-dokumentumokat olyan formátumban kell biztosítani, amely nem függ egy meghatározott szoftver alkalmazásától (*technológia semlegesség elve*), de garantálja az interneten tájékozódó polgár névtelenségét (*információs önrendelkezési jogát*).

A közzétételre köteles adatokat közérthető formában megjeleníteni és értelemszerűen biztosítani kell az adatokhoz való díjmentes hozzáférést.

Az elektronikusan közzéteendő közérdekű adatokhoz való hozzáférés személyes adatok közléséhez, előzetes regisztrációhoz nem köthető.

Az adatok közzétételének módja

A közzététel módját (normatív szabályait) ma az **Infotv.** IV. fejezetének 23. alcíme szabályozza. A törvény 1.sz. Mellékleteként közzétett **általános közzétételi lista** sorolja fel azokat a feladatköröket érintő fajtákat, melyeket a nyilvánosság számára interneten is közzé kell tenni. Ezek elsősorban a Szerv költségvetésére és végrehajtására, az állami-önkormányzati vagyron kezelésére, a közpénzek felhasználására, ezzel kapcsolatos szerződésekre, piaci szereplők vonatkoznak.

Az **Infotv.** szerint tehát ma már minden közfeladatot ellátó szerv köteles (lenne) a törvényben meghatározott közérdekű adatait internetes honlapon, digitális formában közzétenni és azokat folyamatosan frissíteni.

A jelentősebb szervek, nagyobb települési önkormányzatok közzétételi kötelezettségüknek a saját honlapjuk „*Közérdekű adatok*” menüpontjában tesznek eleget, ahol tájékoztatást kell(ene) adniuk a közérdekű adatok egyedi igénylésének szabályairól is. A területi, helyi szervezeteknek, önkormányzatoknak lehetőségük van a társulásaik által közösen működtetett honlapon való elhelyezésre is (Közüdatattár).. Az ezzel kapcsolatos ismertető a <http://kozadattar.hu/tajekoztato> linkkel nyitható meg.

A közérdekű adatok elektronikus közzététele kétségtelen, hogy költségigényes dolog – de ha az állam komolyan gondolja a közintézményeinek átláthatóságát, az információk szabadságát, a környezet állapotára vonatkozó adatok nyilvánosságát akkor köteles áldozatokat hozni.

Ami ráadásul nekik is megtérül, hiszen a nyitottság - amellet hogy gyors és olcsó lehetőségeket teremt a közérdekű információk terjesztéséhez - oldhatja a hivatalokkal szembeni bizalmatlanságot. Csökkenti az apparátus munkaterheit is, hiszen aki a számára fontos információt a honlapokról egyszerűen le tudja venni, az nem fogja az adatkezelő Szervet beadványokkal „zaklatni”.

A kettő azonban nem zárja ki egymást. Mivel nincs mindenkinek internetes hozzáférési lehetősége, a Szervek a jövőben is kötelesek a közérdekű adatok egyedi igényléseit teljesíteni.

A településrendezési, fejlesztési tervek nyilvánossága.

A nagyobb mértékű (zöldterületeket érintő) beruházások, fejlesztések előzetesen szándékként jelennek meg a helyi területfejlesztési dokumentumokban. Ez legtöbbször területi átsorolással jár pl. belterületi zöldterületből ipari terület lesz, de ezt készítheti elő a külterületi földek belterületbe való vonása is (különösen problémás ez, ha véderdőről, parkerdőről van szó – mert ilyen is volt már).

A területrendezési tervek készítésének többlépcsős nyilvánosságáról a *településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről* szólón 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet rendelkezik.

A településrendezési-fejlesztési tervek nyilvánosságával, a társadalmi részvétellel kapcsolatos szabályokról, problémákról részletesebben az alábbi kiadványban olvashatnak: *Partnernek lenni... A nyilvánosság részvétele a településfejlesztési és településrendezési eljárásokban* (Ökológiai Stúdió Alapítvány, Győr 2015)

Itt csak röviden: Az egyik alapvető probléma, hogy **sem a lakosság, sem a civil szervezetek nem érzik kellően a rendezési tervek súlyát**. A településrendezési eljárások jelentőségének, folyamatának megértése - a jogszabályváltozások és mögöttes érdekek követése valóban sok energiát köt le. Nem csoda, hogy a hatalom stílusával, környezetvédelmi érzéketlenségével kapcsolatban szerzett korábbi kedvezőtlen tapasztalataiból kiindulva („*úgyis az lesz, amit ezek akarnak*”) sokan nem éreznek kedvet és erőt a nehezen áttekinthető tervek tanulmányozására. Mindez azért gond, mert így csökken a lakosság esélye a véleményük megjelentetésére, érveik artikulálására, a zöld területeket, fákat pusztító fejlesztések megakadályozására.

Alapot adnak viszont az apparátus későbbi kedvenc hivatkozására: nem utólag kell a beruházás ellen tiltakozni, hiszen ez „*már benne volt a rendezési tervben, akkor kellett volna szóvá tenni!*”.

De ne szépítsük, **a döntéshozó képviselő testület sem szakemberekből áll, ráadásul az eléjük terjesztett (nem egyszer manipulált) anyagok sem elfogulatlanok**. A döntéshozó képviselők gyakran képtelenek átlátni az egész szakmai nyelven megfogalmazott előterjesztést – a vitában legfeljebb a saját lakóterületüket érintő egy-egy részletkérdést vetnek fel. És ez a beruházónak jó, hiszen elsikkadhatnak a lényegét érintő kérdések (a beruházás indokoltsága, valós célja, a vizsgált alternatívák, a tényleges hatásterületen várható környezeti terhelések).

A szakmai nyelven fogalmazott terjedelmes előterjesztéseket vagy volt kedvük/idejük elolvasni vagy nem - vagy megértették, vagy nem - vagy látják az összefüggéseket, vagy nem. Elméletileg nyilvánvalóan tudják, hogy a köz megválasztott képviselőjeként a köz érdekeit kellene képviselniük. A gyakorlat azonban bonyolultabb és még akkor sem biztos, hogy kedvük szerint nyomhatják meg a gombot, ha az ügyben van saját véleményük (a frakciófegyelem kötelez). Végül is megtehetik, hiszen a jelenlegi képviselői rendszerben a felelősség érvényesítése lehetetlen, képviselői visszahívás nincs, legfeljebb öt év múlva a lakosság „leváltja” őket. De addigra sok fa kivágódhat, sok zöldet lebetonozhatnak...

Civil komment:

A JNO éves jelentése sem fest rózsásabb képet a témában:

„*A fenntartható fejlődés gazdasági, társadalmi és környezeti oldalai elvileg összehangolhatók, a magyar településrendezés gyakorlatában viszont a környezeti oldal szinte mindig, a társadalmi oldal pedig gyakran háttérbe szorul a rövid távú gazdasági érdekek mögött. Magyarországon átlagosan napi 130 hektár zöldfelület vész el utak, logisztikai (raktár, elosztó stb.) területek, bevásárló központok és persze lakóparkok és más lakóterületek kedvéért.*”

...*a végletekig eladósodott önkormányzat maga sem tud sokszor mást kitalálni, mint a maradék természeti területeinek feláldozását olyan beruházások javára, amiktől rövid távon vételárát, hosszabb távon adóbevételt, munkahelyeket remélhet*”

Környezeti adatok nyilvánossága

Korábban már említettük, hogy a környezet állapotára, igénybevételére és használatára vonatkozó adatok a közérdekű adatokra vonatkozó jogszabályok szerint kezelendők. /Ktv. 51.§ (1) bek./ Magyarul: bárki által megismerhetők és terjeszthetők

A (2) bekezdés értelmében a miniszter az adatgyűjtés alapján évente jelentést terjeszt a Kormány elé az ország környezeti állapotának alakulásáról. Ezek, és Magyarország környezet állapotát bemutató könyvek azonban nem tárgyalják hangsúlyosan a városi fák, zöldfelületek problémáit (óhaj szintjén megjelennek a fatelepítési programok).

A Ktv. 51.§ (3) bek. szerint „A lakóhelyi környezet állapotának alakulásáról a települési önkormányzat szükség szerint, de legalább évente tájékoztatja a lakosságot”. Ezek az egyes nagyobb települések honlapján valóban fellelhetők, zöldfelületekkel kapcsolatos adatok is vannak, de éves frissítésüknek nemigen van nyoma.

Az ország környezeti elemeinek állapotának bemutatására a FM által működtetett Országos Környezetvédelmi Információs Rendszere (OKIR) hivatott. A Ktv. 50.§ (3) bek. szerint a környezetvédelmi feladatokat ellátó önkormányzati és állami kötelesek az Információs Rendszer működtetéséhez szükséges és náluk keletkezett adatokat az IR rendelkezésére bocsátani.

A rendszer elsődleges feladata, hogy segítsen nyomon követni a környezet állapotát, valamint összegyűjti, feldolgozza és nyilvántartja az igénybevételi és terhelési adatokat. A www.kir.hu honlapon fákkal, erdőkkel kapcsolatos adat nem található

„Ahhoz, hogy országos szinten folyamatosan naprakész képet lehessen alkotni a városi zöldfelületi helyzetről, szükséges lenne egy olyan egységes, országos zöldfelületi és fakataszterrendszer kereteinek rendeleti szintű lefektetése, amely ezeknek az elemzéseknek, monitoringnak (zöldfelület-változásnak) megteremti a szakmai alapjait, rendszerét, reambulálási (frissítési) előírásait, illetve az adatok gyűjtésének, rendszerezésének, felhasználhatóságának feltételeit.

Fontos szempont a statisztikai összehasonlíthatóság, a naprakészség, az informatikai háttér, a szakmai tartalmak meghatározása, a jelentési kötelezettségek és a felelősök egyértelműsítése, a minél szélesebb körű online elérhetőség, valamint az informatikai háttérhez és az adatgyűjtéshez szükséges központi támogatási rendszer biztosítása.

A hazai önkormányzatok önerőből erre a feladatra nem képesek, de nagy százalékuk ilyen célú fejlesztési igényei uniós fejlesztési pályázatok célrendszerébe beépíthető. A kataszternek önkormányzati szinten a vagyongazdálkodásban, fenntartásban, hatósági munkában jut komoly szerep, de fontos, hogy a rendszer alkalmas legyen az országos szintű statisztikák és ebből levezetett stratégiai következtetések előállítására, ezért ezt kormányzati szinten kell koordinálni. Mint ismeretes, Bécsben a kataszter olyan szinten áll, hogy minden fának saját sorszáma van; a közterület neve, a fa fajtája, magassága, telepítésének éve, koronaátmérője, törzsmagassága is szerepel a neve mellett. Mindez természetesen online, digitális térképi adatbázisban, bárki által nyomon követhetően működik.”

Írja – többek között- Bardóczi Sándor a „Mit tehetnének a döntéshozók a városi zöldfelületekért?” c háttér tanulmányában (2016)

Civil komment:

Ami Bécset illeti, ott valóban van bárki által megtekinthető, követhető kataszter (és nem csak a közterületi fákra) A szemlélethez hozzátartozik, hogy ott a város egyharmada természetvédelmi terület (Budapesten ez az arány 1%). Bécs városában jelenleg 400 „Természetvédelmi emlékmű” van, ezek többségében olyan fa, amit szépsége, története vagy kora miatt tartottak védelemre érdemesnek. A szigorú favédelmi szabályukat nem csak a beruházásoknál érvényesítik, de a magánterületen álló fáknál is (ezekre ugyanazok a szabályok vonatkoznak, mint a közterületekre).

A kivágott fák megváltása pótlást jelent, ahol a kivágott fa törzskerülete a mérvadó: 40 cm felett minden újabb 15 centiért újabb fát kell ültetni. A kivágott fa 300 méteres körzetében, de mindenképpen az adott kerületben (ehhez a magyar gyakorlat: a budapesti Kossuth téren indokolatlanul, jogsértő módon kivágott fákat Csepelen pótolták).

Végül két jó példa a kommunikációra. Az egyik önkormányzati, a másik civil szervezeti.

A fakivágás kommunikációja Budapesten

A 2018-ban készült [4. fővárosi Zöld infrastruktúra füzet](#) szerint a kerületek közül a fakivágás kommunikációja terén ma a XIII. és a XIV. kerület jár az élen.

„A fákra a kertészeti beavatkozás előtt hetekkel kikerül a fa leírása, a fakivágás vagy a gallyazás indoklása, illetve, hogy milyen fát ültetnek el helyére. A nyomtatványokon telefonszám is szerepel, ahol további tájékoztatás kérhető. A nyílt kommunikáció a tapasztalatok alapján számos konfliktust képes megelőzni. A XIII. kerületben sokféle felületen informálják a kerületi lakosságot és a cégeket a várható közterületi fejlesztésekről (AngyalZÖLD honlap, közterületi hirdetőtáblák, lakossági fórum, kerületi újság, kábeltelevíziós tájékoztatás, facebook oldal, lakossági kiadványok). A XIV. kerületi önkormányzat a fakivágásokkal kapcsolatban gyakorol példaértékű kommunikációs protokollt, miszerint a kivágandó vagy valamilyen kezelést igénylő fákra, tájékoztatót helyeznek ki. A lapon szerepel a felelős főkertész neve és egy ingyen hívható zöld szám mellett a fa adatlapja, jelölve a fafajt, a fa lokációját, sorszámát, méretét, állapotát és a fa kezelésére vonatkozó szakértői javaslatot.” (33-34. old.)

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület közleménye (részletek):

„A fák lombkoronája, a törzs és a vastagabb ágak odúi a védett madarak és fészkeik mellett akár denevérek tömegeinek adhatnak otthont. Aki ilyenkor vág ki egy ilyen természetesebb fát, biztos lehet benne, hogy cselekedetével természetvédelmi kárt okozhat és állatkínzást is elkövethet. Fontos megemlíteni, hogy a hatályos természet- és állatvédelmi törvények a legérzékenyebb szaporodási időszakban kiemelten biztosítják az oltalom alatt álló élőlények védelmét. Sajnos a gyakorlatban ez több esetben sem így történik.

Ez, az elmúlt években sajnálatos módon általánossá váló gyakorlat nem csak szakmailag igazolhatatlan, felesleges és káros, de a természetvédelmi, az állatvédelmi és az erdőtörvényt is sérti, ugyanis védett állatfajok, köztük gerincesek tömeges sérülését és kínhalálát okozza. A bokros, fás élőhelyekhez kötődő énekesmadaraink költési szezonja már márciusban megindul a fészeképítéssel, a tojások kiköltése és a fiókanevelés pedig április második felétől június elejéig tart. Ezt követően számos fajnak másodköltése is van június-júliusban. Természetesen a tavasz és a kora nyár más állatcsoportok és a növények számára is fontos szaporodási, virágzási időszak.

„ ... Az MME felhívja a fakivágásban érintettek figyelmét arra, hogy a gyakorlati madárvédelem és madármentés eszközrendszere azokban az esetekben is segíthet csökkenteni az okozott kárt, amikor a fakivágást az emberi élet védelme miatt a költési időszakban szükséges elvégezni. Azonban ekkor is csak az indokoltság valós felmérése és az egyéb lehetőségek vizsgálata után kerülhet sor ilyen megoldásra.

... Végső megoldásként a munkálatok megrendelői, kivitelezői felkérhetik a nemzeti parkok, az állatkertek vagy a civil szervezetek hozzáértő munkatársait (akár megbízási díj fejében), hogy segítsenek. A fa kivágása előtt emelőkosaras darus kocsi segítségével át lehet nézni a lombkoronát és a törzset, hogy van-e benne lakott madárfészkek, illetve odú, majd ezt a munkát a fa kidöntése után még egyszer el lehet végezni. Ezzel a megoldással legalább az állatok egy része megmenthető lenne, ami nem kis mértékben csökkentené a lakosság felháborodását.

Bárhol és bármikor tapasztal favágást az állampolgár március-július között, érdemes és fontos bejelentést tennie az illetékes kormányhivatalnál, vagy a területen működő természetvédelmi szervezetnél, amelynek pontos menetével kapcsolatban szintén segítenek a madárbarátok. Éppen ezért lenne rendkívül fontos, hogy a lakosság, az egyes állampolgár, szembesülve az ilyen pusztítással, értesítse a hatóságokat. Ennek menete az internetnek is köszönhetően rendkívül gyors és egyszerű.”

Mit tegyünk, ha jogtalan, vagy jogszerű, de véleményünk szerint indokolatlan fakivágást észlelünk? Mit tehetünk annak érdekében, hogy megakadályozzuk faállományunk csökkenését, a velük együtt élő állatok veszélyeztetését, vagy pusztulását?

1. Információ beszerzése, bizonyítékok csatolása, bejelentés megtétele:

1. Folyamatban lévő fakivágás, vagy csonkítás esetén informálódni kell annak okáról, a munka megbízójáról. Joggal várható el, hogy a fakitermelők az erre kiadott engedélyt maguknál tartásuk. Ha felmerül a jogsértés gyanúja, akkor a legrövidebb úton értesíteni kell az illetékes jegyzőt (önkormányzat környezetvédelmi osztályát, felelősét stb.)
2. Értesíthető a fenti címen kívül a rendőrség is, hiszen a fának pénzben kifejezhető vagyoni értéke is van, így annak nagyságától függően szabálysértés, vagy bűncselekmény is megállapítható. Különösen a hétvégi favágások lehetnek gyanúsak, hiszen a kitermelők arra számítanak, hogy a jegyző elérhetetlen. A rendőrségen azonban van ügyelet.
3. Jogszerűnek tűnő, hatóság által engedélyezett fakivágás, vagy csonkítás esetén is érdemes tisztázni, hogy költési időszakban vannak-e madárfészkek a fán, láthatók-e védett állatok,
4. Mindezt fényképekkel, pontos helyszínleírással is dokumentálni is kell, amit a bejelentéssel együtt be kell mutatni, akár e-mailben, akár más elérhetőségen csatolni. Ugyanez a dokumentálás szükséges már megtörtént fakivágások, zöldfelület károsítások - és bármely más jellegű természetkárosítás észlelése, illetve ennek belátható veszélye esetén is (például fecskéfészkek-leverés, partifecske és gyurgyalag partfal megsemmisítés, fehérgolya-fészkek leszakadása, madarak áramütése esetében is.

Mindehhez segítséget nyújthatnak a helyi természetvédelmi, madárvédelmi, környezetvédő és a városvédő egyesületek.

Emlékeztetőül az ehhez segítséget nyújtó főbb jogszabályok:

1995. évi LIII.tv: A környezetvédelmi törvény VIII. Fejezete foglalkozik a nyilvánosság környezet védelmében való részvételével. A rendelkezések lényegét bátorításul (és hivatkozási alapul) bemásoljuk.

97. § (1)^{*} A természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiség nélküli szervezetek - a (3) bekezdésben, illetve más jogszabályban meghatározott módon - jogosultak részt venni a környezettel kapcsolatos nem hatósági eljárásban.

(2) Mindenkinek joga, hogy környezetveszélyeztetés, környezetkárosítás vagy környezetszennyezés esetén a környezethasználó és a hatóságok figyelmét erre felhívja.

Az erre vonatkozóan írásban tett felhívásra a hatáskörrel rendelkező szerv intézkedésének megtétele mellett a törvényben előírt határidőn belül érdemi választ köteles adni.

98. § (1)^{*} A környezetvédelmi érdekek képviselőjére létrehozott politikai pártnak és érdekképviselőnek nem minősülő, a hatásterületen működő egyesületeket (a továbbiakban: szervezet) a környezetvédelmi közigazgatási hatósági eljárásokban a működési területükön az ügyfél jogállása illeti meg.

(1a)^{*} Az (1) bekezdés alkalmazásában környezetvédelmi közigazgatási hatósági eljárásnak minősülnek különösen a 66. § (1) bekezdésében és a 66/A. § (1) bekezdésében foglalt eljárások.

(2)^{*} A szervezet joga továbbá, hogy tagsága érdekeit képviselve

a) közreműködjön a működési vagy tevékenységi területét érintő területfejlesztési, területrendezési tervek és környezetvédelmi programok kidolgozásában;

b)^{*}

c) véleményezze a környezettel kapcsolatos állami és önkormányzati jogszabályok tervezeteit;

d)^{*} véleményezze - a külön jogszabály rendelkezéseit figyelembe véve - a működési vagy tevékenységi területét érintő, környezeti vizsgálatra kötelezett terv, illetve program tervezetét és környezeti értékelését.

99. § (1) Környezetveszélyeztetés, környezetszennyezés vagy környezetkárosítás esetén a szervezet a környezet védelme érdekében jogosult fellépni, és

a) állami szervtől, helyi önkormányzattól a megfelelő, hatáskörébe tartozó intézkedés megtételét kérni, vagy a

b) környezethasználó ellen pert indítani.

(2) Az (1) bekezdés b) pontja szerinti perben az ügyfél kérheti a bíróságtól, hogy a veszélyeztetőt

a) tiltsa el a jogsértő magatartástól (működéstől);

b) kötelezze a kár megelőzéséhez szükséges intézkedések megtételére.

100. § A 98. § (2) bekezdés c) pontja, valamint (3) bekezdése szerinti véleményezési jog a szakmai érdekképviselőt is megilleti az általa képviselt szakmát érintő ügyben.

1996. évi LIII.tv :Minden természetes és jogi személy, valamint más szervezet kötelessége a természeti értékek és területek védelme. 5. §(1)

Védetté (országos illetve helyi védetté) nyilvánításra bárki javaslatot tehet.. Ilyen módon is megakadályozható, hogy egy település különleges értékkel bíró területe, növényzete megsemmisüljön, vagy megsérüljön. 25.§(1)

346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelet: Tilos a fás szárú növények felületének jogellenes megsértése, csonkítása, továbbá részeinek közvetlen vagy közvetett károsítása. A jegyző jár el a fakivágási kérelmekben, de elutasítja a kérelmet, ha az természetvédelmi vagy környezetvédelmi érdeket sért. 3. § , 6.§ (3) c/.

50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet: Fát, bokrot és sövényt a március 1. és augusztus 31. közötti költési és fiókanevelési időszakban nem lehet kivágni. ..."

1998. évi XXVIII. tv : Tilos az állatnak fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni, az állatot károsítani, életét kioltani, kivéve elfogadható okból, vagy körülmény miatt, amelyeket a törvény felsorol. 6.§(1) 11.§(1))

Civil útravaló

Fakivágás elleni érvelésükben kérjük, hangsúlyozzák az eltüntetendő lombkorona felület asszimilációs képességét, szennyező anyag megkötő kapacitását, klíma javító hatását, talaj- és vízvédelmi adottságait. A szakirodalom szerint egyetlen darab 50 éves fa egy vegetációs időszakában 40 kg oxigént termel, 53 kg CO₂-ot dolgoz fel és cca. 4200 liter víz elpárologtatásával javítja a környező mikro- és mezoklímát. Lombja évente 405 kg szennyezőanyagot köt meg a levegőből, miközben kiváló élőhelyet biztosít megannyi élőlénynek.

Győr, 2019. szeptember

Felhasznált irodalom:

Hatályos jogszabályok (2019. szeptemberi állapot)

AB, AJB és NJO kapcsolódó dokumentumai (2000 – 2019)

Kúria Önkormányzati Tanácsának Köf.5001/2019/4. határozata

Radó Dezső: A növényzet szerepe a környezet védelmében
(Zöld Érdek Alapítvány & Levegő Munkacsoport, Budapest 2001)

Jávor Benedek – Várady Tibor – Toma Gábor: Mielőtt odaláncolod magad
(Védegylet , Budapest 2006)

Kalás György: Nyugat-dunántúli üvegzebkönyv
(Ökológiai Stúdió Alapítvány, Győr, 2015)

Partnernek lenni... Társadalmi részvétel a városfejlesztési tervek készítésében
(Ökológiai Stúdió Alapítvány. Győr, 2015)

Dr. Szüdi János: A közigazgatási hatósági eljárás új rendje
(Tanulmány, 2018. január 168 óra)